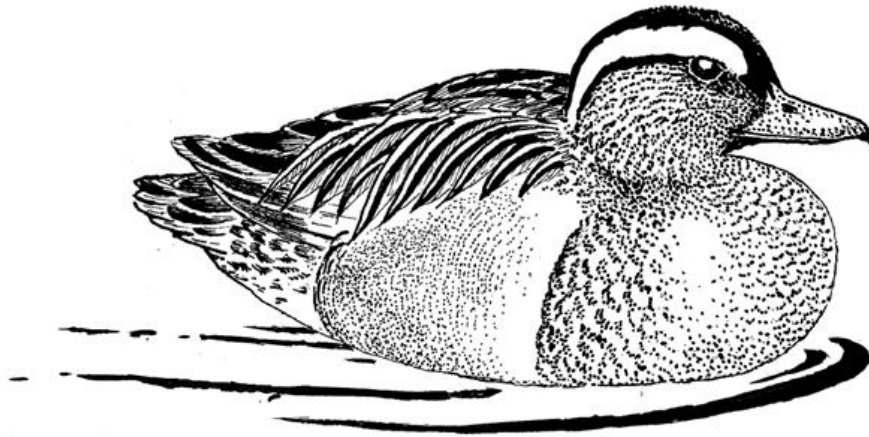

Natuurmonumenten

**RESULTATEN VAN BROEDVOGELINVENTARISATIES IN
BINNEN- EN BUITENDIJKSE TERREINEN VAN
NATUURMONUMENTEN BIJ RIVIER DE EEM IN 2022**

Marc van Houten

**RESULTATEN VAN BROEDVOGELINVENTARISATIES IN
BINNEN- EN BUITENDIJKSE TERREINEN
VAN NATUURMONUMENTEN BIJ RIVIER DE EEM IN 2022**

Marc van Houten

VOGELWERKGROEP HET GOOI EN OMSTREKEN
Hilversum, 2022

Uitgave: 307

'Het is een kwestie van kijken en je ziet het.'

Johan Crujff

INHOUD

	Blz.
SAMENVATTING	
1 INLEIDING	12
2 OPPERVLAKTE, TERREINBESCHRIJVING EN BEHEER	12
2.1 De Helling	13
2.2 Uiterdijken	13
2.3 Zwarte Noord	13
2.4 Bruggematen	13
2.5 Wolkenberg	14
2.6 Beheer van de gebieden	14
3 METHODE	14
4 WEERSOMSTANDIGHEDEN	15
5 RESULTATEN	16
5.1 De Helling	16
5.1.1 Toelichting bij de broedvogelsoorten	17
5.1.2 Waarnemingen van niet-broedvogels	18
5.1.3 Andere waarnemingen	19
5.2 Uiterdijken	20
5.2.1 Toelichting bij de broedvogelsoorten	20
5.2.2 Waarnemingen van niet-broedvogels	22
5.2.3 Andere waarnemingen	23
5.3 Zwarte Noord	24
5.3.1 Toelichting bij de broedvogelsoorten	24
5.3.2 Waarnemingen van niet-broedvogels	25
5.3.3 Andere waarnemingen	26
5.4 Bruggematen	27
5.4.1 Toelichting bij de broedvogelsoorten	27
5.4.2 Waarnemingen van niet-broedvogels	28
5.4.3 Andere waarnemingen	29
5.5 Wolkenberg	29
5.5.1 Toelichting bij de broedvogelsoorten	29
5.5.2 Waarnemingen van niet-broedvogels	31
5.5.3 Andere waarnemingen	32
5.6 Rode- en Oranje lijst soorten	33
6 PREDATIE	33
7 BEHEERAANBEVELINGEN	34
8 DANKZEGGING	35
9 GERAADPLEEGDE LITERATUUR	

BIJLAGEN

- Bijlage 1 Soorten en territoria van broedvogels van De Helling in 1999 t/m 2022.
- Bijlage 2 Soorten en territoria van broedvogels van de Uiterdijken in 2005 t/m 2022.
- Bijlage 3 Soorten en territoria van broedvogels van de Zwarte Noord in 2006 t/m 2022.
- Bijlage 4 Soorten en territoria van broedvogels van de Bruggematen in 2008 t/m 2022.
- Bijlage 5 Soorten en territoria van broedvogels van de Wolkenberg in 2009 t/m 2022.
- Bijlage 6 Territoriakaarten per soort in 2022.
- De Helling
 - Uiterdijken
 - Zwarte Noord
 - Bruggematen
 - Wolkenberg

SAMENVATTING

Ook in 2022 zijn de reservaten in eigendom van Natuurmonumenten langs rivier de Eem weer op broedvogels geïnventariseerd: De Helling (13 ha), Uiterdijken (27 ha), Zwarte Noord (16 ha), Bruggematen (8,5 ha) en Wolkenberg (14 ha). In de objecten De Helling, Uiterdijken en de Zwarte Noord geldt een weidevogeldoelstelling, Bruggematen en Wolkenberg die van Vochtig Hooiland.

Deze gebieden worden vanaf 1999 op dezelfde gestandaardiseerde wijze gemonitord en beschreven door de auteur. Zo zijn per gebied vijf bezoeken gebracht in de periode april-juni.

In De Helling vestigden zich dertien broedvogelsoorten met een totaal aantal van 57 territoria. Van de primaire weidevogels waren dit scholekster (1), Kievit (8), grutto (13) en tureluur (3). In het noorden bevond zich een kolonie kluten met 11 paren. Ook bergeend (2) en wintertaling (1) kwamen voor als broedvogel. Er waren vier broedvogelsoorten van de Rode lijst: Wintertaling, slobeend, grutto en tureluur.

In Uiterdijken waren 74 territoria aanwezig van zestien verschillende broedvogels vastgesteld, met de volgende territoria. Scholekster (4), Kievit (9), grutto (22) en tureluur (9). Daarnaast zomertaling (1), slobeend (3) en blauwborst (2). Hiervan komen vier soorten van de Rode lijst voor: Zomertaling, slobeend, grutto en tureluur.

In de Zwarte Noord zijn 13 broedvogelsoorten gekarteerd met een totaal van 69 territoria. Scholekster (2), Kievit (17), grutto (14) en tureluur (12). Andere opvallende soorten zijn zomertaling (1) en slobeend (3). Rode lijst soorten zijn: Zomertaling, slobeend, grutto en tureluur.

Dit jaar zijn in de Bruggematen totaal 39 territoria vastgesteld met twaalf soorten broedvogels. Scholekster (1), Kievit (13), grutto (3) en tureluur (2). Daarnaast twee territoria slobeend. Onder de broedvogelsoorten bevinden zich drie soorten van de Rode lijst: Slobeend, Grutto en Tureluur.

In de Wolkenberg waren achttien broedvogelsoorten goed voor 63 territoria. Aan primaire weidevogels komen hier scholekster (1), Kievit (4) en tureluur (2) voor. Met slobeend en bruine kiekendief met elk 1 territorium als opvallende soorten. Hier twee Rode lijst soorten: Slobeend en tureluur.

Aandacht voor de objecten De Helling en Uiterdijken waar dit jaar een vrijwel volledige predatie heeft plaatsgevonden. Tot slot zijn niet-broedvogels en andere faunistische elementen beschreven en worden beheeraanbevelingen gegeven.

1 INLEIDING

Op verzoek van Natuurmonumenten zijn in het voorjaar van 2022 de natuurreservaten van Natuurmonumenten langs rivier de Eem integraal gekarteerd op broedvogels. Het ging om de volgende binnen- en buitendijkse terreinen: De Helling, Uiterdijken, Zwarte Noord, Bruggematen en Wolkenberg. Deze gebieden worden vanaf 1999 op een gestandaardiseerde wijze geïnventariseerd. Dit rapport biedt Natuurmonumenten de mogelijkheid om de resultaten van het uitgevoerde beheer in de bovengenoemde objecten op de voet te kunnen blijven volgen en zo nodig bij te stellen. Traditioneel werd de kartering uitgevoerd door de auteur van dit rapport.

2 OPPERVLAKTE, TERREINBESCHRIJVING EN BEHEER

De totale geïnventariseerde oppervlakte van de vijf gebieden is gelijk gebleven aan die van voorgaande jaren (Figuur 1). Twee gebieden, waar een weidevogeldoelstelling geldt liggen aan de westzijde van rivier de Eem. Het betreft De Helling (13 ha) en Uiterdijken (27 ha). Aan de oostzijde van de Eem bevinden zich Zwarte Noord (16 ha), met een weidevogeldoelstelling, Bruggematen (8,5 ha) en Wolkenberg (14 ha) die de doelstelling Vochtig Hooiland hebben.

Figuur 1. Ligging en begrenzing van de geïnventariseerde gebieden in 2022.

2.1 De Helling

Als grasland valt De Helling onder het type vochtig weidevogelgrasland. Percelen worden van elkaar gescheiden door een aantal sloten. Aan de noordzijde ligt een ondiepe plas met slikranden. Het waterpeil stond tot zeker half mei hoog. Dit was aan het slootpeil goed te zien maar ook waren hier en daar plassen in het grasland aanwezig. Vanaf begin mei bleken alle percelen langs de Eem boterbloemrijk en twee percelen stond vol met pinksterbloemen. Op een perceel neemt pitrus toe.

2.2 Uiterdijken

Dit terrein is duidelijk herkenbaar als Eemuiterwaard. De percelen worden van elkaar gescheiden door sloten en een aantal dwarsdammen. Het object heeft veel microreliëf, een structuurrijke vegetatie met verschillende hoogten. Aan de zuidzijde hebben twee geulen aansluiting op rivier de Eem, waardoor gebiedsvreemd water het gebied kan binnenstromen. Aan de voet van de noordelijke Zomerdijk, in het centrale deel en iets ten noorden van de Eem-inlaat bevinden zich enkele plas-dras landjes die het hele telseizoen nat bleven. Smalle rietstroken zijn langs de Eem en Buitenvaart te vinden. Tijdens de vierde telronde, op 21 mei, was hier moerasvergeet-mij-nietje, gele lis, koekoeks- en boterbloem aanwezig. De drie percelen noordelijk gelegen van de inlaat waren tot half mei boterbloem rijk. Kortom prachtig kuikenland.

Door het hoge Eemwaterpeil stond tot begin april het zuidelijke schiereiland deels onder water. Ook dit jaar was de waterhuishouding prima in de Uiterdijken. Een perceel aan de voet van de Zomerdijk, met aan de andere zijde de Hokkewaai was tot half mei opvallend nat. Tijdens de laatste telling, op 4 juni, stonden de diverse greppels nog vol water. Langs de Zomerdijk, in het noorden en midden, lagen prachtige natte percelen. De eerst vijftig meter ten noorden van de inlaat was begin juni nog drassig, zelfs met enkele poelen.

2.3 Zwarte Noord

De Zwarte Noord is een Eemuiterwaard, gelegen aan de oostzijde van rivier de Eem. Het bestaat uit nat grasland. Met name het meest zuidelijke perceel, met veel pitrus, heeft het hele seizoen aan de oostzijde nat gestaan.

Tot begin juni stonden de greppels vol water, daarnaast een flinke ondiepe regenplas tussen de poel en de Eem. Hoewel er hier en daar begin juni flinke plekken 'platgeslagen' gras te zien was, zwaar geworden door de lengte of door regen of harde wind, verbleven de weidevogels met hun kuikens op lager en meer open locaties.

Samen met Uiterdijken beschikt de Zwarte Noord over werkelijk fantastisch kuikenland. Een zeldzaamheid in de Bunschoterpolder. Gemiddeld wordt er op dit soort kruidenrijke graslanden per etmaal veertig procent meer biomassa waargenomen van ongewervelden dan op het monocultuur grasland; op de maisakker is dat zestig procent minder (Hooijmeijer *et al.* 2021).

2.4 Bruggematen

Dit gebied maakt als Eemuiterwaard deel uit van het buitendijkse systeem. In het gebied heerst een schakering van natuurgrasland, riet, moeras en water. In het winterhalfjaar is de houtopslag langs de Eemkade (buiten het telgebied) door de provincie weggehaald. Ook zijn er enkele grote wilgen verwijderd waardoor de openheid is vergroot. In het meest zuidelijke perceel en aan de voet van de Eemkade, aan vrijwel de gehele westzijde, stond het begin mei vol boterbloemen.

2.5 Wolkenberg

Het grootste deel van deze uiterwaard bestaat uit grasland, rietvegetatie, moeras en water. Rond de vierkante plas in het noorden bevindt zich op sommige plaatsen een smalle rietstrook met pitrus. Iets zuidelijker liggen twee verlande voormalige kleiputten, riet-, biezen- en zeggeveldjes en wat plas-dras landjes. Langs de Eem staan een reeks knotwilgen. De slenk die zich in het westelijk deel van het gebied bevindt staat in open verbinding met de Eem. Door het hoge Eemwaterpeil is het water van de slenk tot zeker de eerste week van april ver buiten de oevers gestroomd. In de zuidelijk percelen stonden hier en daar pinksterbloemen, vanaf begin april was het daar boterbloemrijk. Ten noorden van de het meest zuidelijke poeltje was het tot eind april opvallend nat.

2.6 Beheer van de gebieden

Er zijn geen wijzigingen ten opzichte van voorgaande jaren in het beheer, met uitzondering van anderhalf perceel beweiding in Uiterdijken. Tussen de rietveldjes in het noorden van de Wolkenberg verbleven vanaf half mei 16 schapen. Vanaf begin juni verbleven er wel honderd schapen op het smalle schiereiland in het westelijk deel van het gebied. Net als voorgaande jaren is tijdens het beweidingsseizoen al gestart met de slootreiniging, daarna (na indroging) de slootvuil verspreiding, gevolgd door het greppelonderhoud. In de Zwarte Noord zijn nog enige extra maaiwerkzaamheden ingezet om verruiging rond de poel tegen te gaan.

Dit voorjaar is in alle graslandterreinen van Natuurmonumenten een vrij late verhoging van het waterpeil ingezet, in verband met vogelgriep (voorkomen van kadavers in plasdraslocaties). Het broedseizoen is gestart zonder mogelijkheden om de vos te bestrijden. Dit, en het voorkomen van hermelijnen, was meteen te zien op het uitkomstresultaat van weidevogels in de grote reservaten in Eemland (meded. Jan Roodhart). De grote graslandreservaten in het Eemland voldoen aan alle vormen van een goed weidevogelbeheer. Omdat aan die voorwaarden is voldaan, zal aanvullend beheer van het aantal predatoren een toegevoegde waarde hebben.

3 METHODE

De inventarisaties zijn uitgevoerd in vijf bezoekrondes en leverde nauwkeurige informatie op over de aantallen, de verspreiding en de dichtheid van de territoria van (weide)vogels. De rondes vonden plaats tussen begin april en half juni met per telgebied ten minste tien dagen tussen elke ronde, conform de richtlijnen van het BMP-methode (Vergeer *et al.* 2016). Dit is gelijk gebleven aan die van alle voorgaande jaren. Een groot deel van de veldbezoeken werd verricht in de ochtenduren en ongunstige weersomstandigheden (neerslag, wind, warm weer midden op de dag) werden zoveel mogelijk vermeden. Met behulp van verrekijker en telescoop zijn vanaf de wegen, dijken en kades alle percelen, sloten en plassen systematisch afgezocht. Voor de delen die ver lagen, of lastig te bekijken zijn beperkte insteken gemaakt. Vrijwel alle waarnemingen zijn ingetekend op een veldkaart, met vermelding van soort, geslacht en gedragscode. Er werd nadrukkelijk gelet op territorium- en nestindicatief gedrag. Met name baltsen en alarmgedrag werden zorgvuldig geregistreerd. Uiteraard zijn ook waarnemingen van broedende vogels, gevonden nesten en families met pullen nauwkeurig vastgelegd. Op percelen met kort gras zijn met name broedende Kieviten

en grutto's met een telescoop van grote afstand goed te zien. Er is echter niet gericht naar nesten gezocht. Er zijn eveneens gegevens verzameld van niet-broedvogels en andere faunistische elementen en zijn aantekeningen gemaakt van het agrarische grondgebruik en werkzaamheden. De gegevens zijn ingevoerd in de databases van het BMP-project van Sovon.

De verdeling van de inventarisaties over de maanden, de periode van de dag en de duur van elke telling zijn vermeld in Tabel 1.

	DE HELLING		UITERDIJKEN	
Datum	Inventarisatietijd	Telduur (in min.)	Inventarisatietijd	Telduur (in min.)
07-04	7:20-8:15 uur	55	8:30-10:15 uur	105
22-04	6:50-8:00 uur	70	8:20-10:15 uur	115
07-05	6:00-7:15 uur	75	7:15-9:00 uur	105
21-05	5:40-6:20 uur	40	7:00-8:45 uur	105
04-06	5:40-6:25 uur	45	6:50-8:00 uur	70
Totaal		285		500

	ZWARTE NOORD		BRUGGEMATEN		WOLKENBERG	
Datum	Inventarisatietijd	Telduur (in min.)	Inventarisatietijd	Telduur (in min.)	Inventarisatietijd	Telduur (in min.)
08-04	7:10-8:15 uur	65	8:25-9:00 uur	35	9:05-10:15	70
23-04	6:45-7:55 uur	70	8:00-8:50 uur	50	9:10-10:20	70
08-05	6:00-7:10 uur	70	7:20-8:00 uur	40	8:10-9:35	85
22-05	5:35-6:55 uur	80	7:00-7:40 uur	40	7:50-8:50	60
13-06	5:30-6:50 uur	80	7:10-7:35 uur	25	7:50-9:20	90
Totaal		365		190		375

Tabel 1. Veldbezoeken, inventarisatietijd en telduur in De Helling, Uiterdijken, Zwarte Noord, Bruggematen en Wolkenberg in 2022.

In 2022 is 4:45 uur besteed aan inventarisatie in De Helling, Uiterdijken 8:20 uur, Zwarte Noord 6:05 uur, Bruggematen 3:10 uur en Wolkenberg 6:15 uur.

4 WEERSOMSTANDIGHEDEN

Winter 2021-2022, december, januari en februari, voorafgaand aan het broedseizoen, kenmerkte zich met een gemiddelde temperatuur van 5,8 °C tegen 3,9 °C normaal. Hiermee komt de winter op de zesde plaats van zachte winters sinds het begin van de metingen in 1901. De vijf zachtste winters vonden allemaal vanaf 1990 plaats.

Daarnaast was er de normale hoeveelheid zon. December en januari waren duidelijk droger dan normaal. Februari was met 107 tegen 56 mm normaal zeer nat.

Maart was de zonnigste maand sinds 1901. De door hogedrukgebieden gedomineerde maand was naast recordzonnig ook extreem droog en tevens vrij zacht, met een gemiddelde temperatuur van 7,3°C tegen 6,5°C normaal. Aan het eind van de eerste en het begin van de tweede week kwam het plaatselijk tot matige vorst. Maar vanaf de 8e werd de stroming opnieuw zuidoostelijk en kwamen we in zachtere lucht terecht, met op 10 en 11 maart op uitgebreide schaal maxima van meer dan 15°C. Alleen op de 20e was er meer bewolking en kwamen er enkele buien voor.

April was zonnig, vrij koel met een normale hoeveelheid neerstag. Met een gemiddelde temperatuur van 9,3 °C tegen 9,8 °C normaal was het vrij koel. Dit koele en ook natte karakter van de maand kwam vooral voor rekening van de eerste tien dagen, de rest van de maand was droog en zonnig bij temperaturen rond of iets boven normaal.

Mei begon met rustig weer en temperaturen onder het langjarig gemiddelde. Vooral 's nachts koelde het nog flink af en kwam het nog tot vorst. Op ondiepe plassen en langs slootranden lag een dun laagje ijs. Maar met een gemiddelde temperatuur van 14,0 °C tegen een langjarig gemiddelde van 13,4 °C was mei een vrij warme maand.

Juni omschrijft zich als warm, nat en zeer zonnig. Hoewel de maand fris begon, met vorst aan de grond was juni, met een gemiddelde temperatuur van 17,1 °C tegen een langjarig gemiddelde van 16,2 °C, een warme maand. Tegen het eind van de eerste week overheerste bewolking en vooral op de 5e viel er veel regen, soms ook met onweer, die plaatselijk tot wateroverlast leidde. Op de 6e werd het plaatselijk nog geen 15 °C en stond er vrij veel wind. Ook de dagen daarna bleef het bewolkt en op 8 juni was het opnieuw nat. Daarna werd het droog, zonnig en geleidelijk warmer tot tropisch warm.

Tijdens de dagen van inventariseren vormde het weer geen belemmeringen. Op geen van de data viel regen en was het niet extreem koud. Ook het zicht was uitstekend en de wind kwam nooit verder dan tot matig.

5 RESULTATEN

5.1 De Helling

In de Helling hebben in 2022 dertien verschillende broedvogelsoorten gebroed met een totaal van 57 territoria. Vorig jaar waren dat respectievelijk vijftien en 69. Wilde eend en kievit zijn toegenomen, van zeven naar acht territoria. Gele- en witte kwikstaart konden ten opzichte van vorig jaar geen geschikt broedgebied vinden. Grutto en kluut stonden weer in de top twee van broedvogels die het meest voorkwamen.

Dit jaar vier kwetsbare broedvogelsoorten van de Rode lijst wintertaling, slobend, grutto en tureluur. Oranje lijst soorten zijn soorten die nog niet aan de criteria van de

Rode lijst voldoen maar waarvan wordt aangenomen dat ze dat in de nabije toekomst wel zullen gaan doen. Dit jaar zijn dat scholekster, kluut en kievit. Dit jaar heeft zich een totale predatie in de Helling gemanifesteerd en zijn er bar weinig jonge vogels vliegvlug geworden.

5.1.1 Toelichting bij de broedvogelsoorten

Grauwe Gans 1 territorium

Het tweede jaar op rij met één territorium met op 21 mei een duidelijk zichtbare broedende vogel.

Bergeend 2 territorium

Net als in 2019 twee territoria, vorig jaar nog een. Door de grote actieradius van de soort, de afstand tot de broedplaats kan tot een tiental kilometers bedragen, is het interpreteren problematisch. Wakende mannen zijn waargenomen, families niet.

Krakeend 3 territoria

Ook dit jaar drie territoria. Families met kuikens zijn niet opgemerkt.

Wintertaling 1 territorium

Een paar op 22 april en een wakend mannetje op 7 mei was voldoende voor een territorium. Net als vorig jaar.

Wilde eend 3 territoria

Vorig jaar twee territoria, dit jaar drie. Op 22 april is op een nest met zes eieren gestuit. Ondanks de totale predatie in dit telgebied zijn tijdens de vierde telronde, op 21 mei, toch drie vrouwtjes met één, vijf en zes kuikens gezien.

Slobeend 3 territoria

Na het hoge aantal van vorig jaar met vijf territoria, dit jaar drie. Wat veel is voor dit dertien hectare grote gebied.

Kuifeend 1 territorium

Eén territorium voor deze eend. Er is geen familie waargenomen, maar omdat kuifeenden laat broeden, kan deze na de karteerperiode tevoorschijn zijn gekomen.

Meerkoet 7 territoria

Vorig jaar nog elf territoria. Opvallend zijn de vijf bewoonde nesten onder aan de voet van de Eemdijk.

Scholekster 1 territorium

Op 7 april stonden de eerste vier tepietende scholeksters al op een zuidelijk gelegen perceel te roepen. Desondanks één territorium ten opzichte van twee in 2021.

Kluut 11 territoria

De eerste kluten, vijftien exemplaren, zijn op 22 april in de plas waargenomen. Op 7 mei zijn er totaal 25 kluten geteld, dit inclusief de elf broedende vogels. Tien vogels zijn op 21 mei waargenomen, met drie gezinnen met één, twee en drie nakomelingen.

Tijdens de laatste telling, op 4 juni, zijn er vijf families gezien met verschillende leeftijden van pullen: 2x4 en 3x2 exemplaren. Eén territorium meer dan vorig jaar.

Kievit 8 territoria

Deze soort is met één territorium toegenomen. Dat is hard nodig want landelijk gaat het dramatisch met de kievit.

Grutto 13 territoria

In ieder geval tot en met de derde telling, van 7 mei, zouden er dertien paar grutto's in de Helling een territorium hebben gehad. Een vrijwel totale predatie gooide roet in het eten. De naargeestige telling van 21 mei leverde nog maar drie waarnemingen op: een paar, een alarmerend paar en een paar met jonge vogels. Tijdens de laatste telronde, van 4 juni, zijn er nog twee bijzonder alerte paren met pullen gezien. Opmerkelijk waren de fanatiek alarmerende grutto's, die over de Eem, uit de Zwarte Noord kwamen aanzetten en lieten blijken dat daar nog jongen waren. Als je niet zou opletten tel je ze voor de Helling mee.

Tureluur 3 territoria

De tureluur is gekelderd van zeven territoria in 2021 naar drie nu.

5.1.2 Waarnemingen van niet-broedvogels

Dodaars Misschien wel de opmerkelijkste niet-broedvogel in De Helling van 2022. Een fraai uitgekleurd mannetje dodaars verbleef op 4 juni in een brede sloot, druk duikend.

Aalscholver Een aalscholver verbleef op 7 april in het gebied.

Blauwe Reiger Een overvliegende blauwe reiger kreeg op 7 mei een leuk stel felle weidevogels achter zich aan.

Knobbelzwaan Sinds 2014 geen broedvogel meer. Wel losse waarnemingen. Op 7 april verbleef een paartje in het telgebied. Twaalf knobbelzwanen vlogen laag over De Helling richting noord. Een paartje verbleef op 21 mei in dit object.

Grauwe gans Een groep van 57 luidruchtige grauwe ganzen stonden op 7 april onder de Eemdijk te roepen. Tien exemplaren verbleven verdeeld in het telgebied.

Brandgans Op 7 april zijn drie brandganzen gezien en er verbleven op 7 mei twee vogels in de plas.

Krakeend Op 7 april zijn totaal vijftien krakeenden geteld.

Smient Vier groepjes, totaal zo'n 150 vogels, zijn op 7 april waargenomen.

Wintertaling Op 7 april verbleven ruim 50 wintertalingen in het onderzoeksgebied en op 18 april vijf druk foeragerende paartjes in de plas.

Wilde eend Op 21 mei is een gemend paar wilde-/soepeend nabij de plas gezien.

Bruine kiekendief Een mannetje bruine kiekendief vloog op 22 april over richting noord.

Slechtvalk Op 22 april deed een relatief laag overvliegende slechtvalk 15 kluten en circa 95 grutto's opvliegen.

Kleine Plevier Een duttend mannetje is tijdens de laatste telling, op 4 juni, opgemerkt.

Goudplevier Deze soort is in 24 jaar broedvogels inventariseren niet eerder in De Helling waargenomen. Te kleinschalig? Op 7 april zijn vijf duttende vogels bij elkaar waargenomen.

Kemphaan Een enkel mannetje kemphaan in winterkleed is op 7 april gesignaleerd. Op 7 mei is een geheel in zomerkleed gehuld donker mannetje, druk poetsend, opgemerkt.

Watersnip Drie foeragerende vogels zijn de eerste teldag, 7 april, waargenomen en een exemplaar op 22 april.

Bokje Deze vogel kwam op 7 april op het juiste moment aanvliegen, waarna ik hem perfect kon waarnemen. Overigens niet lang want de vogel verdween in de hogere vegetatie.

Grutto Tijdens de eerste telling, op 7 april, stonden er dertien grutto's met de poten op het ijs van de noordelijke plas en zes vogels foerageerden opvallend dicht bij elkaar op een perceel. Op 22 april verbleven er zeker 95 vogels in de plas en achttien op een grasperceel. Vijf badderende grutto's verbleven op 7 mei in de plas.

Kokmeeuw Op 22 april stonden ruim 135 kokmeeuwen in een vrij compacte groep bijeen, mogelijk hebben zij de nacht in De Helling doorgebracht.

Gierzwaluw Een groepje gierzwaluwen scheerde over de inventarisator op 4 juni.

Oeverzwaluw Op 7 mei is een langs snorrende vogel gezien, die zijn weg vervolgde naar noord.

5.1.3 Andere waarnemingen

Haas Op 7 april, verbleven er zeventien hazen in het gebied en op 22 april elf. Op 7 mei zijn er twaalf geteld en op 21 mei drie exemplaren. Tijdens de laatste telling is maar één haas gescoord.

Mol In het gebied bevonden zich hier en daar molshopen.

Groene kikker De eerste groene kikkers zijn op 7 mei waargenomen.

5.2 Uiterdijken

Dit jaar bevolkten zestien verschillende broedvogelsoorten 74 territoria in de Uiterdijken. Twee vogelsoorten meer maar 21 territoria minder ten opzichte van 2021. Knobbelzwaan, grauwe gans en zomertaling broeden hernieuwd in het gebied. Terwijl blauwborst voor het eerst twee territoria heeft in de Uiterdijken. Waterhoen kon niet meer worden bijgeschreven. De twee meest voorkomende broedvogels in 2022 zijn grutto, met scholekster en kievit op een gedeelte tweede plaats. Kwetsbare broedvogels van de Rode lijst zijn zomertaling, slobeend, grutto en tureluur. Soorten van de Oranje lijst zijn scholekster en kievit. Ook in de Uiterdijken heeft een stevige predatie onder de weidevogels plaatsgevonden.

5.2.1 Toelichting bij de broedvogelsoorten

Knobbelzwaan 1 territorium

In 2007 heeft de knobbelzwaan voor het laatst in de Uiterdijken een territorium gehad. Dit teljaar is er niet gebroed maar wel een territorium in het natte centrale perceel.

Grauwe Gans 2 territoria

In 2018 kwamen voor het laatst territoria van deze soort in het telgebied voor. Tijdens de telling van 22 april is predatie van een nest geconstateerd, mogelijk door een zwarte kraai. Op 7 mei is een gezin met vier pas uitgekomen kuiken opgemerkt.

Bergeend 1 territorium

Tijdens de telling van 7 mei is een niet schuw, wakend mannetje gezien ten noorden van het schiereiland. Een ouderpaar met kuikens zijn niet gezien.

Zomertaling 1 territorium

Het is verheugend dat er na zeven jaar weer een territorium van een zomertaling is geconstateerd.

Krakeend 2 territoria

Tweede jaar in achteruitgang, terwijl het landelijk zo goed gaat.

Wilde eend 2 territoria

Ook de wilde eend is achteruitgegaan van vijf in 2021 naar twee dit jaar. Gelukkig wel met succes, want op 4 juni zijn twee vrouwtjes met één en acht pullen waargenomen.

Slobeend 3 territoria

De slobeend is met één territorium toegenomen.

Meerkoet 5 territoria

Vorig jaar nog negen territoria. Ook dit jaar zijn enkele nesten gevonden in dichte pollen pitrus.

Scholekster 4 territoria

Ondanks een afname, vorig jaar vijf territoria, is vier een prima aantal in dit telgebied.

Kievit 9 territoria

Drie territoria gezakt ten opzichte van vorig jaar.

Grutto 22 territoria

Totaal zijn de 22 territoria automatisch berekend in Avimap van Sovon. Maar tijdens de fantastische alarmtelling van 21 mei zijn er maar liefst 33 alarmerende paren grutto's geteld. Dit verschil heeft te maken dat er alleen vanaf de Zomerdijk percelen, sloten en plassen systematisch zijn afgezocht met behulp van verrekijker en telescoop. Er is niet gericht naar nesten gezocht, waardoor heimelijk broedende vogels kunnen worden gemist.

Bij grutto, en ook kievit, tellen waarnemingen van alarmerende vogels (broedcode 7) na de datumgrens van 10 mei niet mee. Dit omdat de Sovon-ervaring leert dat veel na 10 mei alarmerende vogels rondlopen met kleine jongen en daarmee al flinke afstanden ten opzichte van het nest hebben afgelegd. In de praktijk kan dat ertoe leiden dat het meetellen van deze code 7-meldingen ná de datumgrens een overschatting van de werkelijk aanwezige aantallen broedparen binnen een BMP-telgebied op kan leveren (schr. meded. Jan-Willem Vergeer, Sovon).

Uiterdijken is een enigszins geïsoleerd graslandgebied. Omgeven door twee brede watergangen, Eem en Buitenvaart, een jachthaven in het zuiden en de Zomerdijk in het westen, met daarachter een brede sloot en gangbaar boerenland. Dit telgebied heeft daarom 'last' van een algemeen geldende, generieke regel, die in het specifieke onderzoeksgebied niet helemaal lekker uitpakt. Immers: de condities van het telgebied doen vermoeden dat die alarmerende paren allemaal binnen de gebiedsgrenzen hebben gebroed. Bij het gros van de BMP-telgebieden met grutto's zal dat echter anders liggen, vandaar die landelijke regel. In dit geval levert het dus een wat vervelend verschil tussen de BMP-uitkomst en de vermoedelijke realiteit op. Maar uiteindelijk bleek tijdens de laatste telronde, op 4 juni, door een vrijwel volledige predatie een schamele vier paar met jonge vogels over te zijn.

Tureluur 9 territoria

Aantal territoria van de tureluur is van twaalf naar negen gezakt. Ook voor de tureluur is dit een prima aantal voor dit geïnventariseerd gebied.

Witte kwikstaart 1 territorium

In 2021 een recordaantal van vier territoria, dit jaar één.

Rietzanger 5 territoria

Vijf territoria voor deze soort is niet ongewoon. Drie waren te vinden in de rietkraag langs de noordelijke Buitenvaart en twee langs de schamele rietstrook in het zuiden.

Kleine Karekiet 2 territoria

Het derde jaar op rij met twee territoria.

Blauwborst 2 territoria

Deze soort is nieuw in het telgebied. De territoria bevonden zich in het overjarige riet langs de Buitenvaart, in het noorden van de Uiterdijken. Een kleurrijke aanwinst in dit telgebied. De landelijk trend laat een toenemend beeld zien.

Rietgors 3 territoria

Dit jaar drie territoria voor de rietgors in de Uiterdijken. Net als de kleine karekiet, komt deze soort overal voor waar riet staat: in de noordelijke en zuidelijke rietstroken.

5.2.2 Waarnemingen van niet-broedvogels

Fuut Een solitaire fuut is op 22 april in de slenk waargenomen.

Blauwe reiger Een vissende blauwe reiger is op 7 april waargenomen. Op 4 juni is zowel een overvliegende als een jagende vogel waargenomen.

Lepelaar Een druk foeragerende lepelaar is op 4 juni in het natte noordelijk deel, aan de voet van de Zomerdijk, opgemerkt. Een andere, poetsende vogel stond net buiten het telgebied, op de Zomerdijk. Deze lepelaar had een enigszins 'vuil' verenkleed.

Knobbelzwaan Op 7 mei verbleef een paartje langdurig in het telgebied, waar ze uiteindelijk ook uit wegvlogen.

Grauwe gans Op 22 april verbleven er 28 grauwe ganzen in het telgebied. Tijdens de laatste telling is nog een familie waargenomen.

Soepgans Op 7 mei is op het zuidelijke schiereiland een exemplaar gezien, samen met vijf 'gewone' wilde eenden.

Canadese gans Op 7 april zijn drie Canadese ganzen in het zuidelijke deel gezien en een paar op 18 april.

Brandgans 78 brandganzen zijn op 22 april in de Uiterdijken gezien.

Nijlgans Op 7 april verbleef een paar in de noordelijke plasdras langs de Zomerdijk en op 4 juni vloog een nijlgans over.

Smient Op 7 april zijn dertig smienten waargenomen.

Krakeenden Een groep van twaalf duttende vogels zijn op 7 april gezien.

Wintertaling Op 22 april verbleven er drie paar wintertaling in het de noordelijke plas langs de Zomerdijk.

Bruine kiekendief Op 7 april is een overvliegend vrouwtje waargenomen. Op 7 mei zijn meerdere vogels gezien en tijdens de laatste telling, op 4 juni, is een paartje met twee eerstejaars vogels waargenomen. Mogelijk betreft dit het paar dat op het Ocriteiland heeft gebroed.

Torenvalk Een vrouwtje torenvalk is op 22 april gespot en mannetje vloog op 21 mei over het gebied van oost naar west.

Kluut Twee kluten waren op 22 april druk aan het foerageren langs de noordelijke plas.

Kleine plevier Op 7 mei is een mannetje nabij het centrale plasdrasgebied gezien, foeragerend op het slik.

Watersnip Op 7 april, zijn twee solitaire foeragerende watersnippetten op het schiereiland waargenomen en op 22 april nog eens twee exemplaren.

Grutto Tijdens de eerste telling, op 7 april, zijn 123 rustende grutto's geteld in de plas aan de voet van de noordelijke Zomerdijk.

Tureluur Zeven tureluurs foerageerden op 7 april op het zuidelijke schiereiland.

Oeverloper Een voedsel zoekende vogel is op 7 mei rond de zuidelijke inlaat waargenomen.

Zwarte ruiter Een fantastisch uitgekleurd exemplaar is op 7 mei gezien.

Kokmeeuw Een rechtop drijvende kokmeeuw is op 4 juni aan de rand van de slenk aangetroffen. Aan het uiterlijk viel niets op, de ogen stonden nog helder. Bewegen deed de vogel niet meer. Onmiskenbaar vogelgriep.

Visdief Twee vogels zaten poetsend op de damwand van de zuidelijke inlaat op 4 juni, om vervolgens boven het water te jagen (zonder succes).

Houtduif Op 22 april zijn er vijf houtduiven geteld en op 7 mei twee overvliegende exemplaren en een vogel op een weidepaaltje.

Koekoek Op 4 juni werd een koekoek door twee felle grutto's achteraan gezeten.

Graspieper Twee roepende vogels zijn op 22 april waargenomen.

Paapje Een waarneming van een paapje is altijd leuk, deze op 22 april.

Koolmees Een familie met zes jeugdigen zijn opgemerkt in de rietstrook aan de zuidrand, op 4 juni.

Ekster Een ekster kon op 7 mei zorgeloos op een paaltje de omgeving overzien.

Spreeuw Tijdens de eerste telling, op 7 april, is een groep van zo'n 65 druk foeragerende spreeuwen opgemerkt.

5.2.3 Andere waarnemingen

Haas Op 7 april zijn er dertien hazen in het gebied aangetroffen, op 22 april waren dat er acht. Zeventien(!) van deze fraaie zoogdieren zijn op 7 mei geteld en 13 exemplaren op 21 mei. Tot slot, op 4 juni, zijn acht exemplaren gezien.

Mol In het gebied zijn molshopen opgemerkt.

Huiskat Op 4 juni werd is een struinende rode kat in het zuidelijk deel waargenomen.

Karper Op 7 mei zorgden een stel paaiende karpers voor spectaculaire kolken in het water van de inlaat.

Groene kikker Vanaf 7 mei zijn er tijdens elke telling groene kikkers gezien en gehoord.

5.3 Zwarte Noord

In 2021 waren er nog 14 verschillende broedvogels tegen dertien dit jaar, maar het aantal territoria ging van 57 naar 69.

Grauwe gans, zomertaling en witte kwikstaart hebben dit jaar hernieuwd in de Zwarte Noord gebroed. Kuifeend, waterhoen, rietzanger en rietgors komen als broedvogel in 2022 niet meer voor. Kievit en grutto, beiden toegenomen, komen als broedvogel het meest voor. Rode lijst soorten zijn zomertaling, slobbeend, grutto en tureluur. Vogels van de Oranje lijst zijn scholekster en kievit.

5.3.1 Toelichting bij de broedvogelsoorten

Knobbelzwaan 1 territorium

Vanaf de eerste telronde, 8 april, is er weer gebroed op het hoge nest in het zuidelijkste perceel. De laatste telronde bleek het nest verlaten, met twee koude eieren als inhoud.

Grauwe gans 7 territoria

In 2013 is voor het eerste gebroed door deze gans, maar nog nooit met zo'n hoog aantal. De laatste twee jaar waren er geen territoria in de Zwarte Noord.

Bergeend 1 territorium

Het derde jaar op rij met een territorium. Er is geen familie waargenomen.

Krakeend 2 territoria

Dit jaar het zevende jaar op rij met twee territoria.

Wilde eend 4 territoria

Vorig jaar nog twee territoria, nu vier. Op 22 mei zijn twee vrouwtjes met één en vier kuikens gezien. Tijdens de laatste telronde, op 5 juni, zijn vrouwtjes met vier, zes en negen kuikens waargenomen.

Zomertaling 1 territorium

De zomertaling is een soort die in ons land afneemt. Het is daarom fantastisch dat er na een jaar van afwezigheid weer een territorium in dit telgebied is. Tijdens de telling van 8 mei is een herhaaldelijk roepend mannetje gehoord en later gezien in het drassige, moerassige zuidelijke perceel.

Slobeend 3 territoria

Deze eend ging van vier naar drie territoria.

Meerkoet 4 territoria

Deze soort is behoorlijk gekelderd van elf paar vorig jaar naar vier dit jaar. Oorzaak van deze afname is niet achterhaald.

Scholekster 2 territoria

Vorig jaar vier territoria, wat best veel is in dit telgebied, nu twee.

Kievit 17 territoria

Kievit is mooi toegenomen, van elf naar zeventien territoria. Op 22 mei gingen er nog acht alarmerende paren de lucht in. Tijdens de laatste telling, op 5 juni, verbleven er enkele adulten met een aantal jonge vogels onderaan de gemaaide Eemdijkvoet.

Grutto 14 territoria

De deze soort is toegenomen, vorig jaar nog elf territoria. Op 22 mei vlogen er 22 alarmerendere paren in de lucht. Net als Uiterdijken is de Zwarte Noord een enigszins geïsoleerd graslandgebied waar dezelfde beschreven generieke Sovon-regel, niet helemaal lekker uitpakt.

Tureluur 12 territoria

Verdubbeling van het aantal territoria voor de tureluur.

Witte kwikstaart 1 territorium

Na een jaar zonder territorium, dit jaar weer een.

5.3.2 Waarnemingen van niet-broedvogels

Aalscholver Een exemplaar stond op 8 april te zonnen langs een sloot.

Grote zilverreiger Een overvliegende grote zilverreiger werd tijdens de laatste telling, op 5 juni, door de aanwezige vogels met rust gelaten.

Lepelaar Een duttende vogel werd op 5 juni tijdens zonsopgang waargenomen. Blijven slapen? Een soortgenoot vloog op hetzelfde moment over richting noord.

Grauwe gans Op 23 april verbleven er 25 van deze ganzen in de Zwarte Noord. Op 8 mei zijn er twaalf exemplaren opgemerkt, daarnaast twee gezinnen met veertien juveniele vogels.

Brandgans Zeker 610 brandganzen foerageerden op 8 april in de Zwarte Noord en zeven op 23 april. Op 8 mei zijn er twee vogels gezien en op 22 mei een solitaire vogel met waarschijnlijk vogelgriep. Mogelijk dezelfde vogel is ook op 5 juni waargenomen.

Nijlgans Op 23 april is een nijlgans opgemerkt.

Smient Een totaal van 137 smienten verbleven op 8 april in het telgebied.

Wintertaling Ruim 75 exemplaren van deze fraaie eend zijn op 8 april geteld.

Soepeend Een vrouwtje soepeend werd op 23 april opgemerkt.

Slobeend Zes mannen bij elkaar, op 8 april, en een telling later, op 23 april, een clubje van drie en vier.

Buizerd Een overvliegende buizerd kreeg op 8 april een paar plagerige kokmeeuwen achter zich aan. Op 8 mei werd een op de grond zittende buizerd zwaar belaagd door zo'n twintig weidevogels. Gek gemaakt vloog de vogel vervolgens het gebied uit. Nog geen half later probeerde een (zelfde?) buizerd de Zwarte Noord in dezelfde hoek binnen te dringen, maar werd door dezelfde luchtbrigade van kieviten, grutto's en tureluurs eruit geknikkerd.

Slechtvalk Deze krachtpatser vloog op 8 april over van noord naar zuid. Ondanks dat er een (ondefinieerbare) prooi in de poten zat vlogen alle grutto's en brandganzen op.

Kluut Op 23 mei zijn zeven voedselzoekende kluten gezien in en langs de oever van de noordelijk plas. Op 8 mei kwam vanuit De Helling, pal aan de overkant van de Eem, een kluut aangevlogen om, al zwemmend, in de plas te foerageren. Op 22 mei is een voedsel zoekende vogel in het natte zuidelijk gelegen perceel waargenomen.

Kemphaan Een vrouwtje kemphaan werd op 23 april foeragerend aangetroffen op een slikrandje van een sloot. Op 8 mei is een mannetje waargenomen die heel veel weg had van de vogel die een dag eerder (7 mei) in De Helling is opgemerkt. In eerste instantie was deze haan solitair aan het foerageren, maar later verbleven er twee hennen bij. Helaas werd de haan niet opgewonden en bleef het bij voedsel zoeken tussen de pitruspollen in het zuidelijke perceel.

Grutto Op het natte zuidelijke perceel stonden op 8 april 73 grutto's op het ijs.

Regenwulp Op 23 april is een foeragerende regenwulp gezien.

Kokmeeuw Twintig kokmeeuwen verbleven op 8 april in de Zwarte Noord en zeker 120 exemplaren op een perceel op 23 april.

Houtduif Twee foeragerende exemplaren zijn op 23 april gezien en twee vogels verbleven op 8 mei op een boerenhek.

Zwarte kraai Een overvliegende zwarte kraai werd op 23 april zwaar bestookt door kieviten en grutto's.

Spreeuw Veertig spreeuwen waren op 8 april gezamenlijk aan het foerageren.

5.3.3 Andere waarnemingen

Haas Op 8 april zijn er elf hazen gezien en tijdens de volgende telling op 23 april vier exemplaren. Vijf zijn op 8 mei en op 5 juni geteld.

Mol Verspreidt over het gebied zijn hier en daar molshopen opgemerkt.

5.4 Bruggematen

Dit jaar twaalf verschillende broedvogelsoorten tegen dertien vorig jaar en 39 territoria tegen 32 in 2021. Waterhoen is een hernieuwde broedvogel. Territoria van witte kwikstaart en rietgors konden niet meer worden bijgeschreven. Kievit heeft, sinds het begin van de reeks in 2008, nog altijd de meeste territoria. Rode lijst soorten in dit gebied zijn slobeend, grutto en tureluur. Oranje lijst soorten zijn scholekster en kievit.

5.4.1 Toelichting bij de broedvogelsoorten

Grauwe gans 1 territorium

Net als vorig jaar één territorium.

Krakeend 3 territoria

Krakeend is met een territorium toegenomen.

Wilde eend 3 territoria

Het aantal territoria voor de wilde eend is gehalveerd. De zes van vorig jaar was het hoogste ooit.

Slobeend 2 territoria

Voor een klein gebied als de Bruggematen is, zijn twee territoria van de slobeend een prima resultaat. In 2021 was dat er nog één.

Waterhoen 3 territoria

Opvallende toename, vorig jaar afwezig nu drie territoria. Landelijk was sprake van een matige afname, maar vanaf 2014 lijkt het er op dat er weer toename is.

Meerkoet 3 territoria

Zelfde aantal territoria als vorig jaar voor deze soort. Een pas uitgekomen nest met acht jongen en een paar met twee pullen zijn op 8 mei gezien. Tijdens de laatste telling van 2022, op 5 juni, zijn twee families waargenomen.

Scholekster 1 territorium

Vorig jaar waren er nog twee territoria van deze opvallende soort.

Kievit 13 territoria

Voor een geïsoleerd gebied, van nog geen negen hectare, zijn dertien territoria veel. Tijdens de eerste telling, op 8 april zijn er acht broedende vogels gelokaliseerd. Tijdens de laatste telling, op 5 juni, vlogen er nog elf paar zwak alarmerende kieviten rond. Verreweg de meeste vliegvlugge jonge vogels bevonden zich op pas gemaaid grasland onder aan de Eemdijkvoet.

Grutto 3 territoria

Deze soort is ook toegenomen, vorig jaar nog één territorium. Tijdens de alarmtelling van 25 mei gingen drie paren de lucht in.

Tureluur 2 territoria

Tureluur ging van drie naar twee.

Rietzanger 2 territoria

In 2021 nog één territoria, dit jaar twee.

Kleine Karekiet 3 territoria

Ook deze rietvogels is toegenomen, van één in 2021 naar drie dit jaar.

5.4.2 Waarnemingen van niet-broedvogels

Roerdomp Twee keer tweemaal is op 23 april een hoempende roerdomp gehoord, vrijwel zeker vanuit het Ocriteiland.

Grauwe gans Negen grauwe ganzen verbleven op 8 april in de Bruggematen. Naast zes volwassen vogels is op 23 april is een gezin met zeker zes pullen van een week oud waargenomen.

Brandgans Deze soort zie je weinig in dit telgebied, op 8 april was een paartje aanwezig.

Krakeend Zes paar krakeend verbleven op 8 april op een grasperceel.

Wilde eend Op 23 april zaten twee en drie woerden bij elkaar.

Slobeend Twee mannetjes vlogen over het telgebied op 22 mei.

Kuifeend Op 8 april zijn twee paren kuifeend in de brede, meest zuidelijk gelegen sloot, waargenomen.

Watersnip Drie rustende watersnippen zijn op 8 april in het gebied waargenomen en twee foeragerende vogels tijdens de tweede telling op 23 april.

Visdief Vier prachtig krijsende visdieven vlogen op 8 mei over het telgebied.

Houtduif Een voedselzoekende houtduif is op 8 april gezien.

Grote lijster Twee foeragerende grote lijsters zijn op 8 april waargenomen. Mooie sterke soort.

Ekster Vanaf een weidepaaltje overzag een ekster het gebied op 8 april.

Spreeuw Tijdens de eerste telling, op 8 april, zijn er zo'n 20 foeragerende spreeuwen waargenomen, tijdens de hiernavolgende tellingen steeds enkele vogels.

Putter Op 23 april zat een putter even op een rietpluim om vervolgens de Bruggematen uit te vliegen.

5.4.3 Andere waarnemingen

Haas Pas tijdens de tweede telling zijn er hazen gezien, op 23 april twee exemplaren. Vijf stuks zijn op 8 mei gezien en twee op 22 mei. Tijdens de laatste telling van 5 juni zijn drie hazen geteld.

Mol Ook dit jaar zijn er weer verscheidene molshopen in de Bruggematen aangetroffen.

Groene kikker Op 8 mei zijn de 'eerste' groene kikkers waargenomen.

5.5 Wolkenberg

Het aantal territoria is, na het topjaar 2021 gezakt naar 63, één minder. Aantal broedvogelsoorten is gedaald naar achttien, dit was 22. Hernieuwde broedvogel is merel. Voor dit jaar zijn territoria verdwenen van bergeend, kleine plevier, grutto, blauwborst en snor. De twee meest voorkomende broedvogels zijn meerkoet en kleine karekiet. Vogels van de Rode lijst zijn slobeend, tureluur. Oranje lijst soorten zijn bruine kiekendief, waterhoen, scholekster en Kievit.

5.5.1 Toelichting bij de broedvogelsoorten

Fuut 1 territorium

Pas laat, op 5 juni, is een bewoont nest opgemerkt.

Knobbelzwaan 2 territoria

Op 8 mei is nestbouw, in een hoek van de noordelijke plas, in de afrondende fase geconstateerd. Maar gebroed is er nooit. Op 22 mei is een familie met vijf kuikens in de inlaat gezien.

Grauwe gans 6 territoria

Op 8 april is op een nest met twee en een met zes eieren gestuit in twee noordelijke rietveldjes. Op 5 juni zijn twee verlaten nesten, vlak bij elkaar, met eieren gevonden. De oorzaak is niet achterhaald. In 2021 nog twee territoria.

Krakeend 5 territoria

Van drie paren in 2021 naar vijf dit jaar. Vier territoria lagen nabij de Eem-inlaat.

Wilde eend 4 territoria

Wilde eend is met één territorium gezakt. Op 8 mei is een vrouwtje met vier kuikens en tijdens de laatste telronde een vrouwtje met vijf pullen waargenomen.

Slobeend 1 territorium

In aantal territoria is deze eend gezakt van vier naar één.

Kuifeend 1 territorium

Kuifeend had in 2021 nog twee territoria.

Bruine Kiekendief 1 territorium

Bruine kiekendieven zijn tijdens elke inventarisatieronde waargenomen. Opvallend was dat dit niet in de nabijheid van het latere nest was. Nestbouw is ook niet geconstateerd. De vogels gedroegen zich heimelijk. Of dit te maken had met de aanwezigheid van fotografen, niet zelden gepositioneerd óp de Eemdijk naast het Zuidereind, op circa 40 meter van het nest, kan niet hard gemaakt worden.

Het nest is tijdens de laatste telling gelokaliseerd, met vijf kuikens. De oudste vogel was circa acht dagen oud. Opvallend was dat de jongste vogel (al) aangevreten was, dit duidt op voedsel tekorten.

Waterhoen 4 territoria

Gestage vooruitgang in territoria voor deze soort.

Meerkoet 10 territoria

Op 23 april is een nest in een pol pitrus met zeven eieren in een klein poeltje in het zuidelijke deel gezien, op 8 mei kropen de kuikens uit het ei. Op 8 mei zijn drie families gezien. Op 22 mei zijn negen families in en rond de inlaat waargenomen. Tijdens de laatste ronde is een opvallend hoog nest midden in de droogvallende inlaat gezien. Vorig jaar acht territoria.

Scholekster 1 territorium

Het vijfde jaar op rij met één territorium. Een alarmerend paar kon op 22 mei niet onopgemerkt blijven.

Kievit 4 territoria

Vorig jaar vijf territoria, nu vier. Een gekleurd mannetje verbleef op 8 en 23 april in het gebied. De vogel is in het Eemland geringd (schr. meded. Rob Moolenbeek). Op 22 mei zijn twee alarmerende kievitparen waargenomen.

Tureluur 2 territoria

Een druk alarmerend stelletje tureluurs is op 22 mei gezien.

Witte kwikstaart 2 territoria

Net als in 2021 ook nu twee territoria.

Merel 1 territorium

De laatste keer dat deze soort een territorium in de Wolkenberg had was in 2014.

Rietzanger 2 territoria

Van vier naar twee territoria voor deze uitbundige soort.

Kleine karekiet 10 territoria

Deze soort doet het opvallend goed in dit telgebied. Een nieuw record van tien territoria, vorig jaar nog zeven.

Rietgors 6 territoria

De rietgors is met één territoria toegenomen. Een mannetje met nestmateriaal is op 5 juni opgemerkt.

5.5.2 Waarnemingen van niet-broedvogels

Aalscholver Twee vogels vlogen laag over de Wolkenberg richting noord op 8 april.

Blauwe reiger Op 8 mei verbleven er twee vissende blauwe reigers langs de slenk.

Ooievaar Voor het eerst in 14 jaar broedvogels tellen is deze soort in de Wolkenberg waargenomen. Op 22 mei een laag overvliegende vogel, van zuid naar noord.

Lepelaar Twee lepelaars waren op 8 mei druk aan het foerageren, tot ver met de kop onder water. Aan de slik bewegingen te zien is het goed eten in de Wolkenberg.

Grauwe gans Op 8 april zijn er verspreidt over het telgebied 74 grauwe ganzen geteld. Op 23 april waren dit er 36 en op 8 mei zijn er twee families met zes pullen geteld. Drie families zijn op 22 mei gezien en twee tijdens de laatste telling op 5 juni.

Soepgans Een soepgans is op 8 april in het gebied waargenomen.

Nijlgans Een paartje is op 23 april gezien langs de slenk.

Krakeend Op 4 april verbleven er ruim dertig krakeenden in de slenk, waarvan twintig mannen.

Wintertaling Zeker twintig exemplaren zijn op 8 april verdeeld in de slenk geteld.

Wilde eend Drie woerden dreven op 8 april in de noordelijke plas. Ook op 23 april zijn er drie mannen waargenomen, ditmaal in de banaanvormige inlaat.

Soepeend Niet alleen een soepgans maar ook een soepeend is op 8 april waargenomen.

Kluut Op 5 juni is een foerageerde kluut in de slenk waargenomen.

Bonte strandloper Op 22 mei is een druk foeragerende bonte strandloper op het slikrandje van de inlaat gezien. Prachtige vogel in zomerkleed.

Kemphaan Twee kemphaanmannen foerageerden op 8 april langs de inlaat, nog geen rui te zien. Op 23 april was dat anders, toen twaalf langs de oever van de inlaat foeragerende honkmannen zijn geteld.

Grutto Twintig grutto's waren op 8 april druk aan het foerageren op nat grasland. Een enkele grutto foerageerde op 8 mei in de slenk.

Tureluur Zeven tureluurs stonden op 4 april bijeen op enkele vierkante meters op een grasperceel.

Watersnip Op 8 april zijn drie duttende watersnippen gesignaleerd met daarnaast nog zes foeragerende vogels. Twee solitair foeragerende vogels zijn op 8 mei gezien.

Bokje Twee keer één en één keer twee bokjes zijn er op 8 april in het noordelijk deel van de Wolkenberg waargenomen.

Postduif Op 8 mei zijn er twee foeragerende postduiven gezien.

Houtduif Op 8 april zijn vijf druk voedsel zoekende houtduiven waargenomen en ook op 23 april vijf exemplaren. Op 5 juni zijn er twee vogels gezien.

Koekoek Deze vogel liet zich tijdens de telling van 5 juni fantastisch bekijken.

Gierzwaluw Pas tijdens de laatste telronde, 5 juni, zijn gierzwaluwen gezien.

Oeverzwaluw Vijf doortrekkende vogels zijn op 22 mei gesignaleerd.

Huiszwaluw Zeker 25 huiszwaluwen verzamelden op 8 mei modder langs de inlaat, na die datum zijn deze vogels elke telronde waargenomen.

Oeverpieper Een fraaie oeverpieper is op 8 april nabij de slenk waargenomen.

Pimpelmees Op 8 en 22 mei is een in het riet foeragerende pimpelmees gezien.

Gaai Op 8 april vloog een gaai over het gebied richting Baarn

Kauw Elke telling zijn kauwen in of boven het gebied waargenomen.

Zwarte kraai Op 5 juni is een overvliegende zwarte kraai gezien.

Spreeuw Op 8 april is een clubje van zo'n twintig foeragerende spreeuwen nabij elkaar in het gebied geteld, op 23 april waren dat er zo'n 35.

Ringmus Drie ruziënde ringmussen in het riet zie je niet veel, wel op 22 mei.

Putter Zowel op 22 mei als op 5 juni vloog een putter richting west.

Kneu Als traditie zijn ook dit teljaar kneuen te zien: op 8 mei twee op de grond foeragerende mannetjes.

5.5.3 Andere waarnemingen

Ree Op 22 mei stond de inventarisator op tien meter afstand oog in oog met een reebok, tussen twee noordelijke rietveldjes in. Met de zon in de rug en weinig wind hielden zij het enkele minuten vol. Uiteindelijk verdween het ree met grote sprongen in een rietveld.

Haas Op 8 april zijn twee hazen waargenomen en op 23 april twee. Negen exemplaren zijn op 8 mei geteld en vijf op 22 mei. Op 5 juni, de laatste telronde in de Wolkenberg, zijn vier hazen geteld.

Groene kikker Vanaf 22 mei zijn de ‘eerste’ groene kikkers in de Wolkenberg waargenomen.

5.6 Rode- en Oranje lijst soorten

Rode lijsten zijn een middel om de aandacht te vestigen op soorten die bedreigd worden of kwetsbaar zijn. Als een soort op de Rode lijst verschijnt, is er al sprake van een flinke bedreiging. Daarom zijn Oranje lijsten ingevoerd, zodat je tijdig kunt ingrijpen. Rode en Oranje lijsten kunnen een graadmeter zijn voor de effectiviteit van het natuurbeheer.

In de Rode lijst van broedvogels (Kwak R. *et al.* 2018) worden vijf categorieën onderscheiden. Voor de resultaten in de vijf onderzochte terreinen in 2021 betreft dit:

Kwetsbare soorten: Soorten die zijn afgenomen en vrij tot zeer zeldzaam zijn, en ook soorten die sterk tot zeer sterk zijn afgenomen en vrij zeldzaam zijn.

Gevoelige soorten: Soorten die stabiel of toegenomen zijn en zeer zeldzaam zijn, en ook soorten die sterk tot zeer sterk zijn afgenomen en algemeen zijn.

	Rode lijst soorten		Oranje lijst soorten
	Kwetsbaar	Gevoelig	
De Helling	wintertaling, slobbeend	grutto, tureluur, gele kwikstaart	scholekster, kluut, kievit
Uiterdijken	Zomertaling, slobbeend	grutto, tureluur	scholekster, kievit
Zwarte Noord	Zomertaling, slobbeend	grutto, tureluur	scholekster, kievit
Bruggematen	slobbeend	grutto, tureluur	scholekster, kievit
Wolkenberg	slobbeend	tureluur	bruine kiekendief, waterhoen, scholekster, kievit

Tabel 2. Territorium soorten van de Rode- en Oranje lijst in de vijf onderzochte gebieden in 2022.

6 PREDATIE

Een appje op 20 mei van Jan Roodhart (Boswachter Natuurbeheer Natuurmonumenten), ‘Bemerk je extra predatie bij De Helling?’, deed mij vrezen. De volgende dag constateerde ik een vrijwel complete predatie in dit telgebied. Bij het zien van een blauwe reiger die op 4 juni zonder problemen de Uiterdijken overvloog wist ik genoeg: Predatie! Deprimerend om daar rond te stappen om te alarmtellen. Enige vorm van predatie calculeer ik tegenwoordig in. Maar wennen doet het nooit.

Aan predatie/predatoren in Uiterdijken zijn de volgende waarnemingen opgetekend:

- 7 april: een gepredeerd eendenei vermoedelijk door zwarte kraai/ekster.
- 22 april: een volledig gepredeerd ganzennest vermoedelijk door zwarte kraai/ekster.
- 4 juni: een struinende rode kat in het zuidelijk deel.

Vermoedelijk hebben de verantwoordelijke predatoren 's nachts toegeslagen. In beide gebieden waren ruim voldoende broedvogels bij elkaar om overdag een pact te sluiten tegen vliegende maar ook lopende predatoren.

De vijf gebieden zijn postzegels in het geheel, maar tegelijk ook wel deeltjes van een brede maatschappelijke beweging. Predatie zal zeer waarschijnlijk een terugkerend hoofdstuk blijven in de reeks broedvogelinventarisaties langs rivier de Eem. Het zijn voerplaatsen voor predatoren die aangezogen worden uit de omgeving. Door de verandering van de inrichting van het landelijk gebied voelen predatoren zich er thuis. Daar verandering in brengen zou de oplossing moeten zijn. Het inrichten van grote, robuuste weidevogelgebieden helpt tegen predatie. Was predatie voor wetenschappers tot nog maar een paar jaar terug vooral een verschijnsel dat moest worden opgelost door het optimaal maken van het leefgebied, wordt langzaam maar zeker ook in deze kringen erkend dat de bestrijding van roofdieren hier en daar onontkoombaar is. Het laten afnemen van predatie wordt steeds meer gezien als een noodzakelijke vorm van beheer (Hetteema, 2022).

7 BEHEERAANBEVELINGEN

Aan de noordzijde van de *Uiterdijken* en in het griendbosje, op de hoek van de Buitenvaart en de Eem, staan de nodige jonge wilgen. Voor meer openheid en uitvalsbasis voor predatoren zouden deze verwijderd en afgevoerd kunnen worden. Het schiereiland staat inmiddels vol pitruspollen en biedt niet de openheid die weidevogels nodig hebben. Pitrus bestrijden is intensief en de beheerder moet volhardend zijn. Sleutelmaatregel is uitputtend en kort op de bodem maaien. Met name in het najaar nog een keer klepelen of maaien is belangrijk omdat pitrus dan de meeste biomassa produceert.

Vanaf begin mei wordt het zicht op het meest noordelijk deel van de slenk, in *Wolkenberg*, belemmerd door hoog riet. Ook schieten er wilgen uit de grond. Deze hoge vegetatie zou, voor meer openheid, verwijderd en afgevoerd kunnen worden. Ook hier neemt pitrus toe. Opvallend is, aan het einde van de slenk, de aanwezigheid van enkele tientallen vierkante meters van de uitheemse plantensoort die Nederland veroverd, de watercrassula. Stikstof, fosfaat en koolstof maken het voor watercrassula mogelijk om snel te groeien en te gaan woekeren (Loop, van der en H. van Kleef, 2020). De droogvallende, flauwe oevers van de Eem-inlaat zijn ideaal voor watercrassula. Ze hebben een relatief groot oppervlak en bij een fluctuerend waterpeil worden aanspoelende fragmenten en zaden gelijkmatig over de gehele oever afgezet. Deze planten kunnen ervoor zorgen dat in korte tijd de watergang dichtgroeit. Indien men de droogvallende oevers wilt behouden, als foerageergebied voor oa steltlopers zal ingegrepen moeten worden. Om verspreiding

van deze woekerende plant tegen te gaan kan de bestaande grondbedekking worden geïsoleerd, ook afplaggen behoort tot de mogelijkheden. Natuurmonumenten heeft binnen de grote graslandreservaten van het Eemland aan alle randvoorwaarden voor adequaat weidevogelbeheer voldaan, terwijl predatoren, met name vos, een bedreiging blijft. Het weren van deze predator zal weer in beeld moeten komen.

7 DANKZEGGING

Jan Roodhart (Boswachter Natuurbeheer Natuurmonumenten) dank ik voor gegevens over het beheer van de uiterwaarden van rivier de Eem en zijn interesse in de broedvogeltellingen. Ook buiten het telwerk heb ik prima contact met hem gehad. Jan-Willem Vergeer (Sovon) leverde aanvullende informatie over het automatisch berekenen van territoria in Avimap van Sovon.

8 GERAADPLEEGDE LITERATUUR

Geld, J. van der, *et al*, 2013.

Weidevogels in een veranderd landschap: meer kleur in het landschap. KNNV Uitgeverij, Zeist.

Hettema, H., 2022.

Een gruttoparadijs. KNNV Uitgeverij, Zeist.

Hooijmeijer J. *et al*, 2021.

Grutto Landschap Project Jaarverslag 2020. Rapport van Conservation Ecology Group, Groningen Institute for Evolutionary Life Sciences, Rijksuniversiteit Groningen, Division of Toxicology, Wageningen University, EIS Kenniscentrum Insecten.

Houten, M. van, 2021.

Resultaten van broedvogelinventarisaties in binnen- en buitendijkse terreinen van Natuurmonumenten bij rivier de Eem in 2021. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Uitgave 296, Hilversum.

Kwak, R. *et al*, 2018.

Bedreigde vogels in Nederland. Vogels van de Rode lijst in hun leefgebied. KNNV Uitgeverij, Zeist.

Loop, van der J. en H. van Kleef, 2020.

Omgaan met watercrassula in natuurgebieden. Uitgave Stichting Bargerveen, Nijmegen.

Vergeer, J.W. *et al*, 2016.

Handleiding Sovon broedvogelonderzoek: Broedvogel Monitoring Project en Kolonievogels. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

BIJLAGEN

- Bijlage 1 Soorten en territoria van broedvogels van De Helling in 1999 t/m 2022.
- Bijlage 2 Soorten en territoria van broedvogels van Uiterdijken in 2005 t/m 2022.
- Bijlage 3 Soorten en territoria van broedvogels van de Zwarte Noord 2006 t/m 2022.
- Bijlage 4 Soorten en territoria van broedvogels van de Bruggematen in 2008 t/m 2022.
- Bijlage 5 Soorten en territoria van broedvogels van de Wolkenberg in 2009 t/m 2022.
- Bijlage 6 Territoriakaarten van de broedvogelsoorten in 2022.
- De Helling
 - Uiterdijken
 - Zwarte Noord
 - Bruggematen
 - Wolkenberg

Bijlage 1

Soorten en territoria van broedvogels van De Helling in 1999 t/m 2022.

Soort	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999
Knobbelzwaan	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	1	1
Zwarte Zwaan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Grauwe Gans	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bergeend	2	1	1	2	-	1	2	1	1	-	2	-	1	2	-	2	2	2	1	5	4	5	4	3
Krakeend	3	3	4	2	3	4	2	4	4	2	2	2	1	1	2	1	-	2	1	-	1	4	5	5
Wintertaling	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Wilde Eend	3	2	2	4	5	6	4	4	-	2	6	-	3	2	4	1	5	3	2	8	5	5	3	5
Zomertaling	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	2	1	-	-	1	3	1	3
Slobeend	3	5	2	2	2	3	1	1	2	-	2	1	-	1	1	2	2	5	1	1	3	10	3	7
Kuifeend	1	2	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1
Waterhoen	-	-	-	-	1	-	-	2	1	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Meerkoet	7	11	8	6	6	7	11	9	6	3	3	10	7	9	12	4	10	15	12	14	15	20	10	16
Scholekster	1	2	1	-	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	2	-	1	3	2	3	1	2	1	1
Kluut	11	10	3	8	8	15	14	14	9	11	8	4	1	5	-	7	1	-	-	4	3	2	2	2
Kleine Plevier	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-
Bontbekplevier	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Kievit	8	7	1	5	7	9	10	8	10	10	12	7	5	7	5	7	8	13	8	12	11	10	8	18
Kemphaan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Grutto	13	14	6	11	19	20	18	16	18	10	12	10	11	8	6	10	8	8	4	10	12	9	10	6
Tureluur	3	7	-	1	2	5	4	4	5	2	5	2	2	4	3	3	4	9	2	6	6	5	3	3
Veldleeuwerik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	1	2
Bosrietzanger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	3
Graspieper	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-
Gele Kwikstaart	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Witte Kwikstaart	-	1	1	1	1	-	1	3	-	-	1	1	1	2	2	2	2	6	1	2	1	-	-	-
Blauwborst	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Merel	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Rietzanger	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kleine Karekiet	-	-	-	-	1	-	3	10	3	-	2	2	5	7	10	3	2	4	5	4	6	6	9	2
Rietgors	-	-	1	2	-	1	2	2	2	1	2	2	2	4	5	2	6	6	8	8	6	3	5	-
Aantal Territoria	57	69	31	45	58	75	75	81	66	42	59	43	40	54	53	45	50	82	49	80	82	90	63	84
Aantal Soorten	13	15	12	12	12	13	14	15	15	9	13	12	12	14	12	13	14	18	16	15	19	16	17	18

Bijlage 2

Soorten en territoria van broedvogels van Uiterdijken in 2005 t/ m 2022.

Soort	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005
Fuut	-	-	-	-	-	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-
Knobbelzwaan	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
Kolgans	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Grauwe Gans	2	-	-	-	3	-	4	1	3	-	1	2	2	-	-	-	-	1
Soepgans	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	2	1	-	2	-	-	-	7
Canadese Gans	-	-	-	-	-	2	2	1	4	4	-	3	-	1	1	-	-	1
Bergeend	1	2	1	1	1	-	2	1	-	1	2	2	3	1	-	2	1	1
Smitent	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Kraakeend	2	4	6	4	-	4	3	5	2	3	6	3	4	1	5	3	4	1
Wintertaling	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1
Wilde Eend	2	5	4	5	4	4	6	4	4	1	5	8	4	9	8	6	1	10
Zomertaling	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	2	1	-
Slobeend	3	2	4	3	3	-	2	3	3	1	2	1	1	3	2	2	2	-
Kuifeend	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Fazant	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Waterral	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Porseleinhoen	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Waterhoen	-	1	-	1	-	1	-	2	-	-	-	-	-	1	-	1	2	1
Meerkoet	5	9	8	6	2	9	9	1	4	5	1	7	1	1	7	1	1	15
Scholekster	4	5	2	3	2	3	3	4	5	3	4	5	5	4	5	3	5	8
Kievit	9	12	5	7	11	17	18	24	11	16	20	21	14	9	17	17	10	18
Grutto	22	28	24	21	20	21	22	24	20	11	11	26	16	19	13	10	11	17
Tureluur	9	12	2	7	4	10	8	8	9	5	7	5	8	6	8	6	10	12
Veldleeuwerik	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Graspieper	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	2	1	1
Witte Kwikstaart	1	4	2	2	-	1	3	2	1	2	3	2	2	2	2	3	3	3
Rietzanger	5	7	5	2	4	3	3	3	2	1	-	-	2	2	-	-	-	-
Bosrietzanger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Kleine Karekiet	2	2	2	3	2	1	-	2	2	3	4	-	2	8	3	-	5	3
Blaauwborst	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rietgors	3	2	2	2	1	1	3	2	2	2	1	-	3	2	1	1	1	2
Aantal Territoria	71	95	68	70	59	78	88	98	74	66	81	88	78	82	73	71	84	103
Aantal Soorten	16	14	14	17	14	14	15	18	16	16	16	14	16	18	13	16	18	18

Bijlage 3

Soorten en territoria van broedvogels van de Zwarte Noord in 2006 t/m 2022.

Soort	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
Knobbelzwaan	1	1	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Grauwe Gans	7	-	-	1	4	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Canadese Gans	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Bergeend	1	1	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-
Krakeend	2	2	2	2	2	2	2	3	2	1	3	1	3	2	1	1	1
Wintertaling	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Wilde Eend	4	2	4	3	3	6	5	3	1	1	3	2	3	2	3	3	3
Soepeend	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Zomertaling	1	-	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	1	1
Slobeend	3	4	6	4	5	1	4	4	1	3	3	3	3	2	1	1	1
Kuifeend	-	1	4	2	1	-	2	2	1	3	2	-	-	-	1	-	1
Waterhoen	-	1	-	-	-	2	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Meerkoet	4	11	8	8	6	13	9	9	5	4	7	9	16	14	19	15	17
Scholekster	2	4	2	4	2	2	4	4	3	3	1	4	2	1	1	1	1
Kleine Plevier	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kluut	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	1	1	1	-
Kievit	17	11	10	9	11	11	10	18	13	13	16	11	11	11	17	12	9
Watersnip	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grutto	14	11	20	25	14	13	18	25	16	16	17	14	19	9	12	11	16
Tureluur	12	6	5	8	4	5	6	7	7	5	6	4	7	7	6	1	3
Veldleeuwerik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Witte Kwikstaart	1	-	1	1	1	1	1	-	-	1	2	-	1	1	1	-	2
Rietzanger	-	1	1	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bosrietzanger	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rietgors	-	1	2	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aantal Territoria	69	57	69	71	55	61	67	79	51	52	62	49	67	52	64	48	56
Aantal Soorten	13	14	16	14	13	15	16	13	11	12	12	9	11	12	12	11	12

Bijlage 4

Soorten en territoria van broedvogels van de Bruggematen in 2008 t/m 2022.

Soort	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008
Kolgans	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	1	1	-
Grauwe Gans	1	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nijlgans	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Bergeend	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Krakeend	3	2	2	1	1	1	2	-	-	1	1	-	1	-	-
Wintertaling	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Wilde Eend	3	6	4	2	2	3	3	-	1	1	3	2	2	1	-
Slobeend	2	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kuifeend	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Buizerd	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Fazant	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Waterhoen	3	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Meerkoet	3	3	5	6	5	4	2	-	6	2	3	2	2	2	2
Scholekster	1	2	-	-	-	2	3	1	2	1	2	1	1	1	1
Kleine Plevier	-	-	-	-	-	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Kievit	13	9	7	7	8	8	9	8	7	7	8	14	15	10	13
Grutto	3	1	-	1	2	3	3	2	5	5	4	5	5	4	3
Tureluur	2	3	2	-	1	2	2	2	3	4	3	5	5	3	3
Witte Kwikstaart	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	2	1	-	-	-
Merel	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Rietzanger	2	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tijftjaf	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
Zwarte Kraai	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Kleine Karekiet	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rietgors	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aantal Territoria	39	32	24	20	21	28	32	13	25	21	29	35	33	22	23
Aantal Soorten	12	13	8	6	8	11	12	4	7	7	11	12	9	7	6

Bijlage 5

Soorten en territoria van broedvogels van de Wolkenberg in 2009 t/m 2022.

Soort	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009
Fuut	1	1	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Knobbelzwaan	2	2	-	1	2	1	1	-	1	-	-	-	-	-
Grauwe Gans	6	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Canadese Gans	-	-	1	-	1	-	1	-	-	2	3	1	2	1
Bergeend	-	1	1	1	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-
Krakeend	5	3	4	4	3	3	1	1	-	1	1	-	-	-
Wilde Eend	4	5	5	4	6	5	3	-	1	2	3	2	6	4
Slobeend	1	4	1	4	1	-	1	-	-	-	-	1	1	-
Kuifeend	1	2	1	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Bruine kiekendief	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fazant	-	-	1	-	-	1	1	1	1	-	-	-	-	1
Wateral	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Waterhoen	4	3	3	1	2	1	1	1	1	-	-	-	-	1
Meerkoet	10	8	7	8	5	8	6	6	4	3	4	4	5	3
Scholekster	1	1	1	1	1	2	3	1	-	1	-	1	1	1
Kluut	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-
Kleine Plevier	-	1	2	1	-	1	3	-	-	-	-	-	-	-
Kievit	4	5	5	6	7	4	3	7	-	3	2	1	2	1
Watersnip	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Grutto	-	2	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tureluur	2	3	2	3	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-
Houtduif	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-
Witte Kwikstaart	2	2	-	-	1	1	2	-	-	-	1	-	-	-
Blauwborst	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Merel	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	1	-
Snor	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rietzanger	2	4	3	1	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-
Bosrietzanger	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Kleine Karekiet	10	7	7	5	1	2	1	2	-	-	3	4	2	3
Rietgors	6	5	3	3	4	4	3	2	3	1	2	2	2	3
Aantal Territoria	63	64	49	45	42	42	41	21	13	14	19	20	22	18
Aantal Soorten	18	22	18	16	16	19	20	8	8	8	8	12	9	9

Bijlage 6 **Territoriakaarten van de broedvogelsoorten in 2022.**

- De Helling
- Uiterdijken
- Zwarte Noord
- Bruggematen
- Wolkenberg

De verspreiding van de soorten wordt weergegeven door middel van stippenkaarten, waarbij elke stip globaal de ligging van het territorium aanduidt.

Bergeend 2 territoria

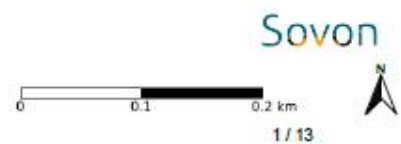

Legenda:
 Telgebied
 Geldig territorium

Periode:
2022

Telgebied:
2848 De Helling

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fucie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	datumgrens	
	X	X	X					30-4 t/m 15-7	2500

Grauwe Gans 1 territorium

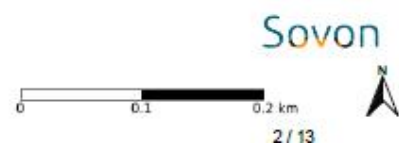

Legenda:
 Telgebied
 Geldig territorium

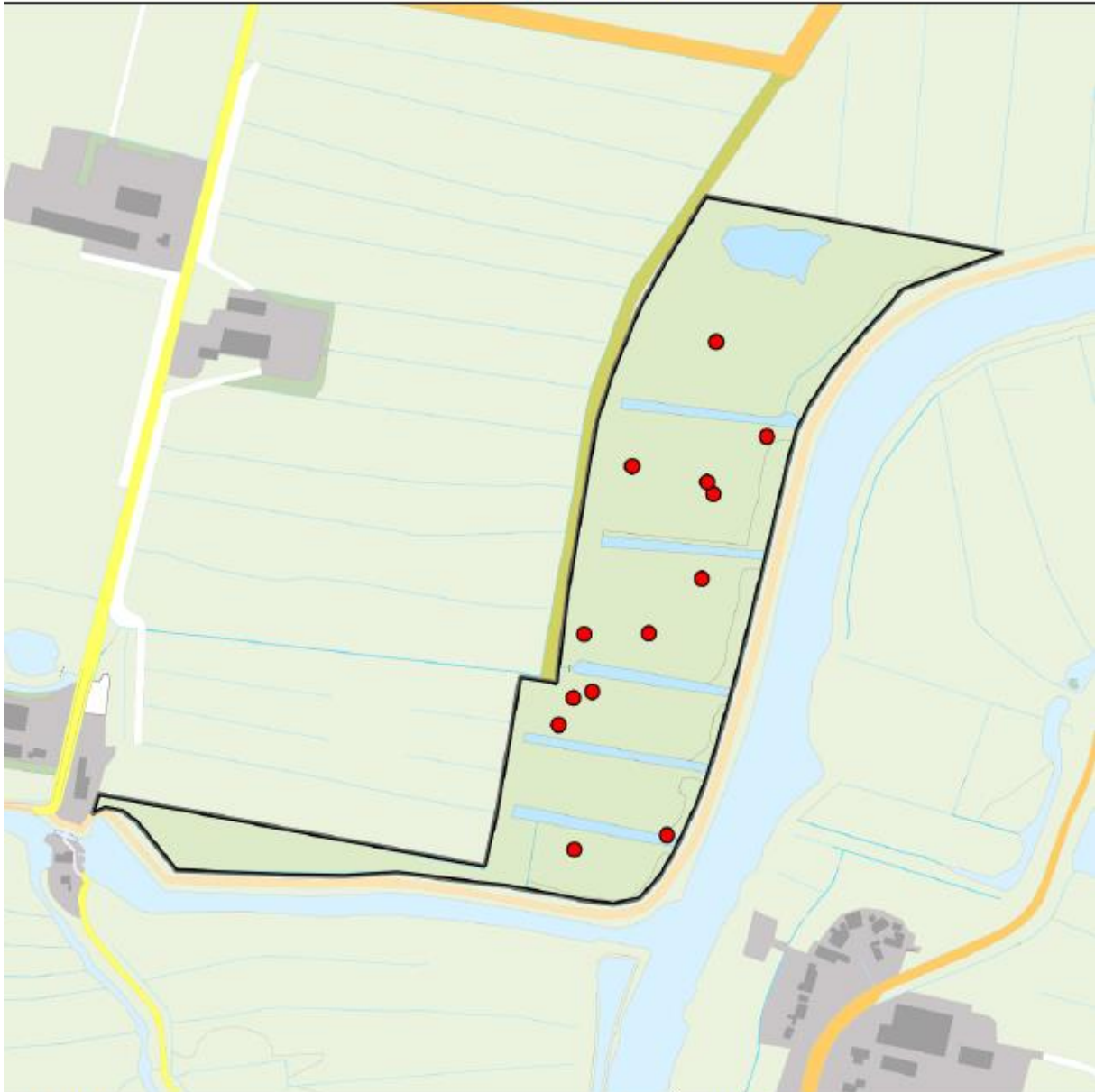
Periode:
2022

Telgebied:
2848 De Helling

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand	
adult	paar	territoriaal	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.
.	X	X	X					1	1-3 t/m 15-4	1000

Grutto 13 territoria

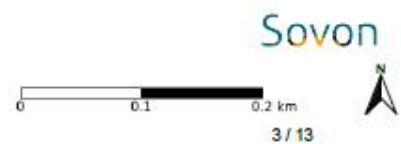

Legenda:
 Telgebied
 Geldig territorium

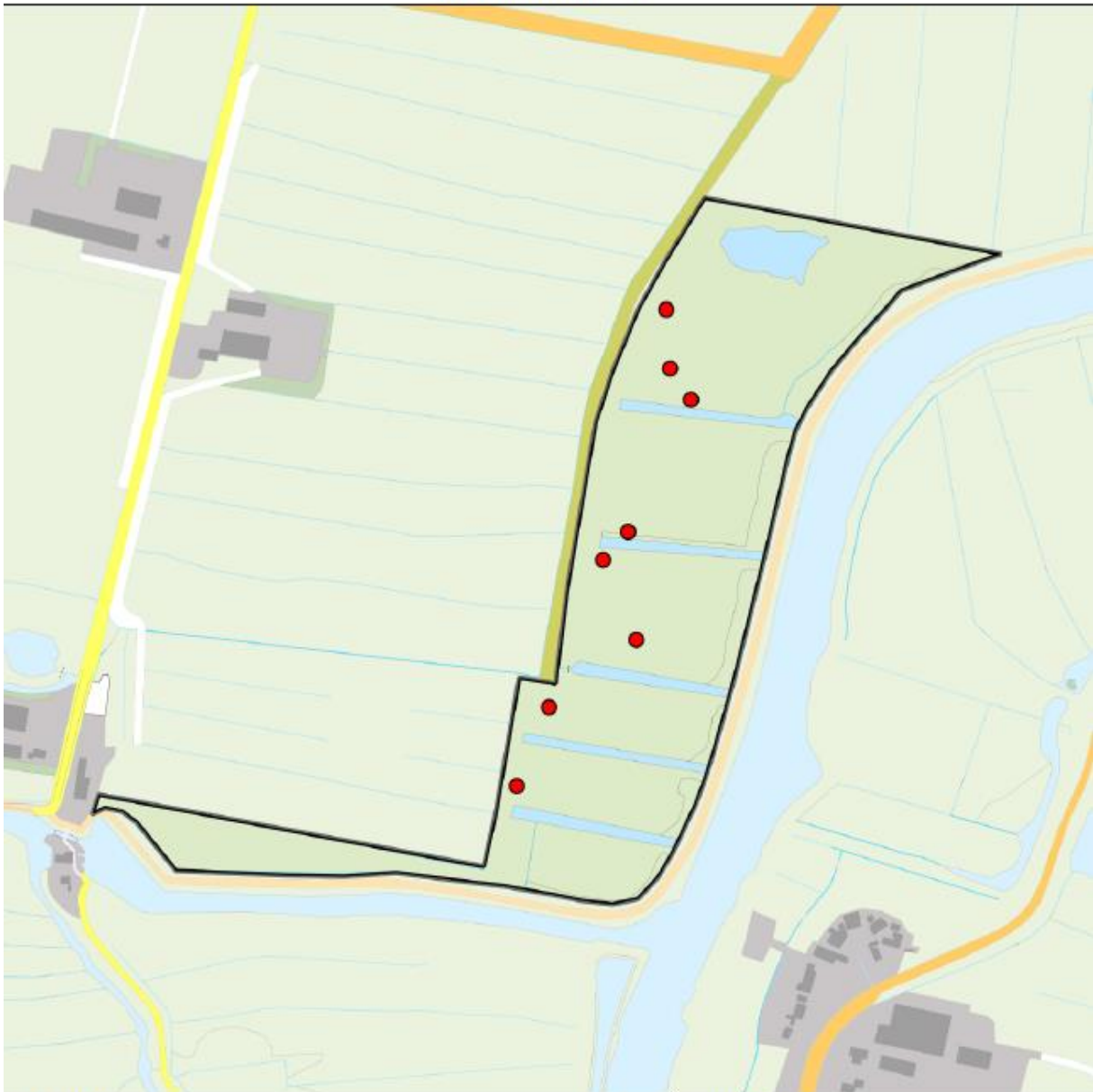
Periode:
2022

Telgebied:
2848 De Helling

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fucie-afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	setsoen		datumg.	datumgrens
X	X	X	X					2	1	1-4 t/m 10-5	1000

Kievit 8 territoria

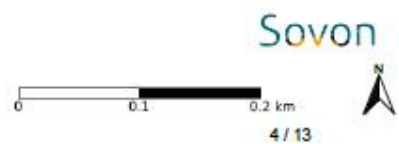

Legenda:
 Telgebied
 Geldig territorium

Periode:
2022

Telgebied:
2848 De Helling

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fucie-afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	setzoen		datumg.	
man	X	X	X					2	1	1-4 t/m 10-5	1000

Kluut 11 territoria

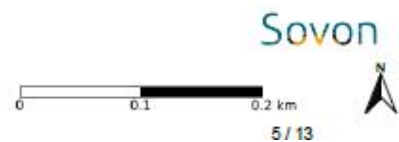

Legenda:
 Telgebied
 Geldig territorium

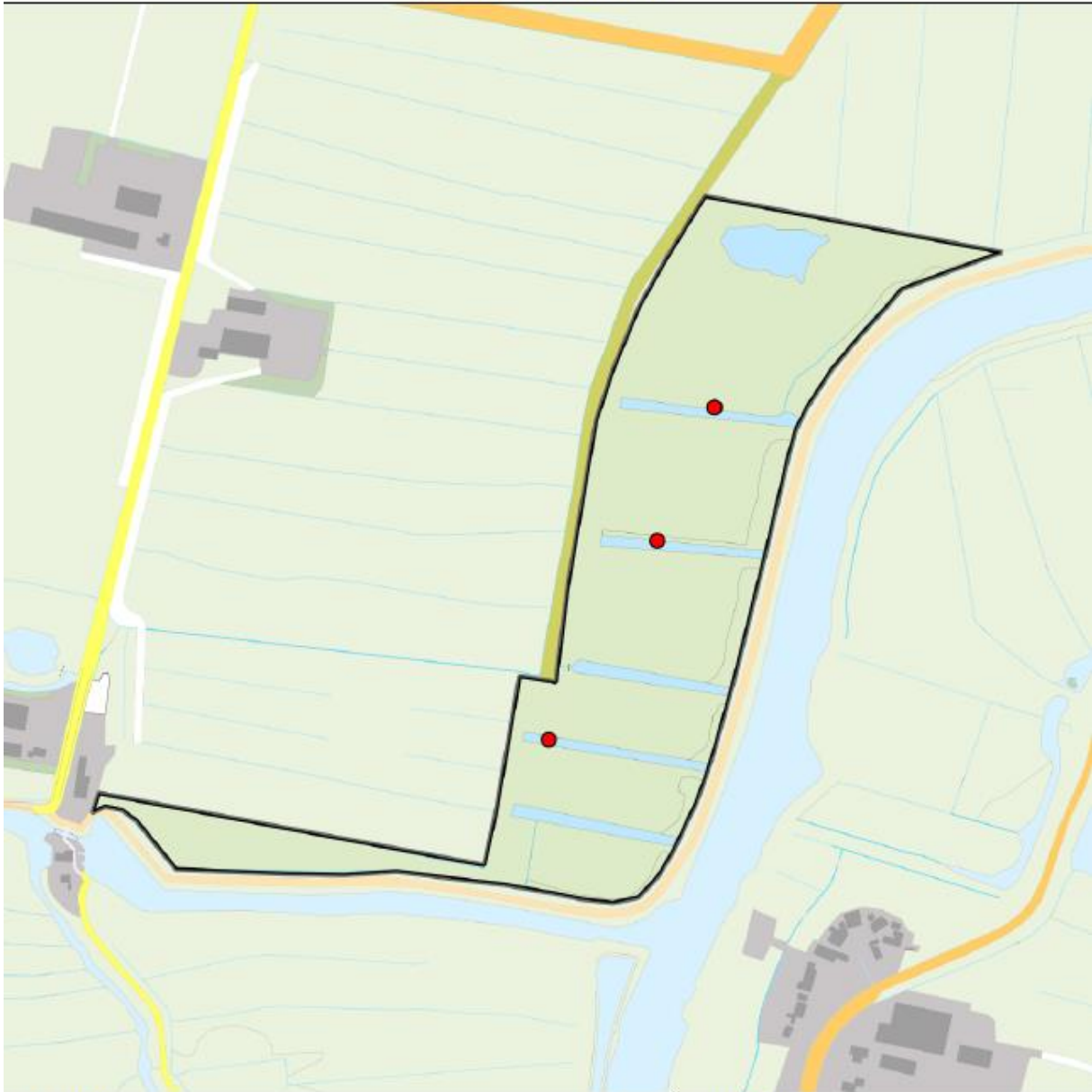
Periode:
2022

Telgebied:
2848 De Helling

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand	
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	setoos		datum
-	-	-	X					1	1-5 t/m 5-5	500
-	X	-	X					1	5-5 t/m 5-6	1000

Krakeend 3 territoria

Legenda:
 Telgebied
 Geldig territorium

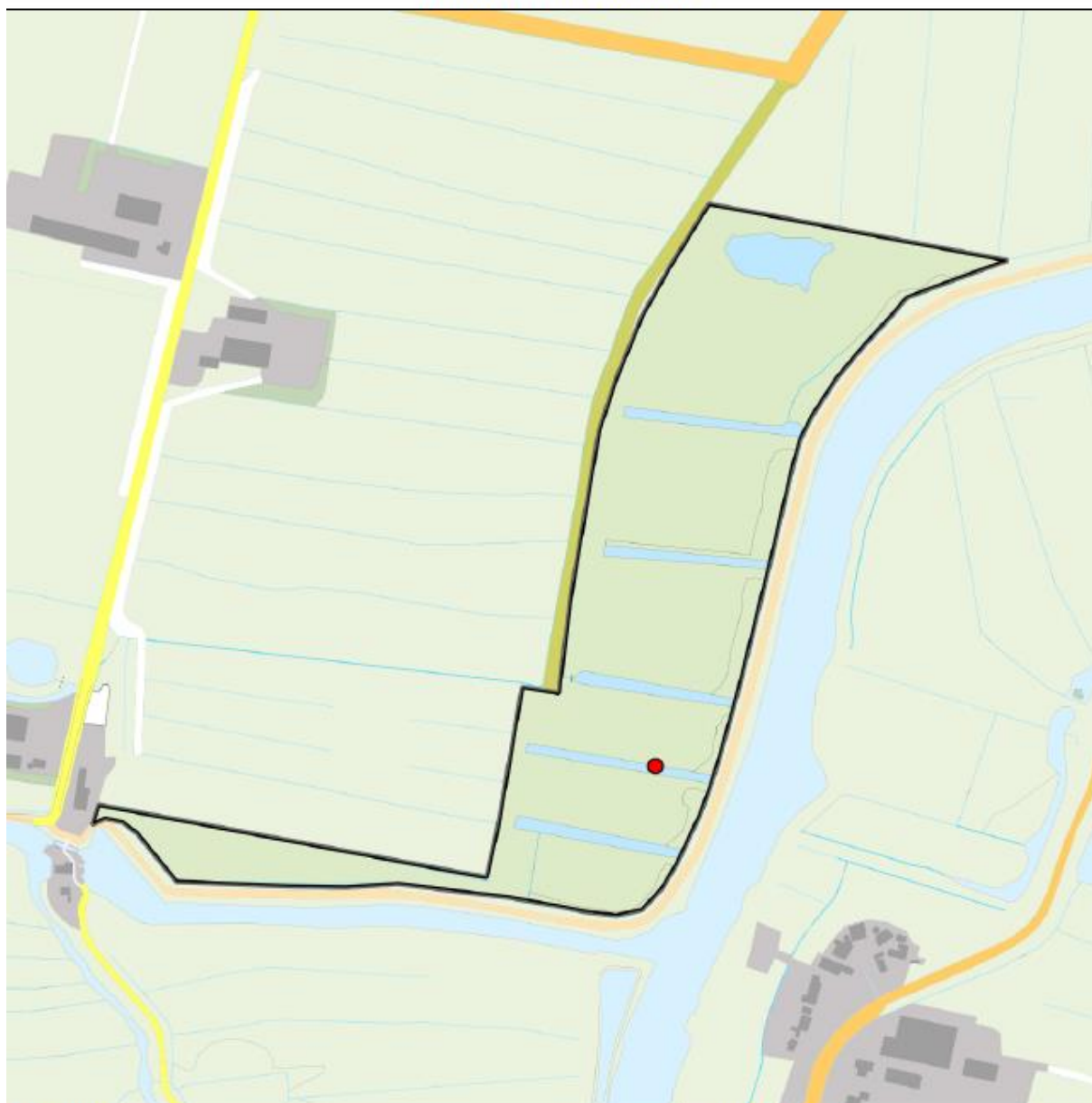
Periode:
2022

Telgebied:
2848 De Helling

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	setoan		datum	datumgrens
.	.	X	X					2	1	20-4 t/m 15-6	1000
X	X	.	.						2	20-4 t/m 15-6	1000

Kuifeend 1 territorium

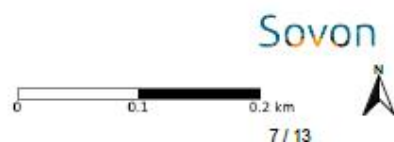

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

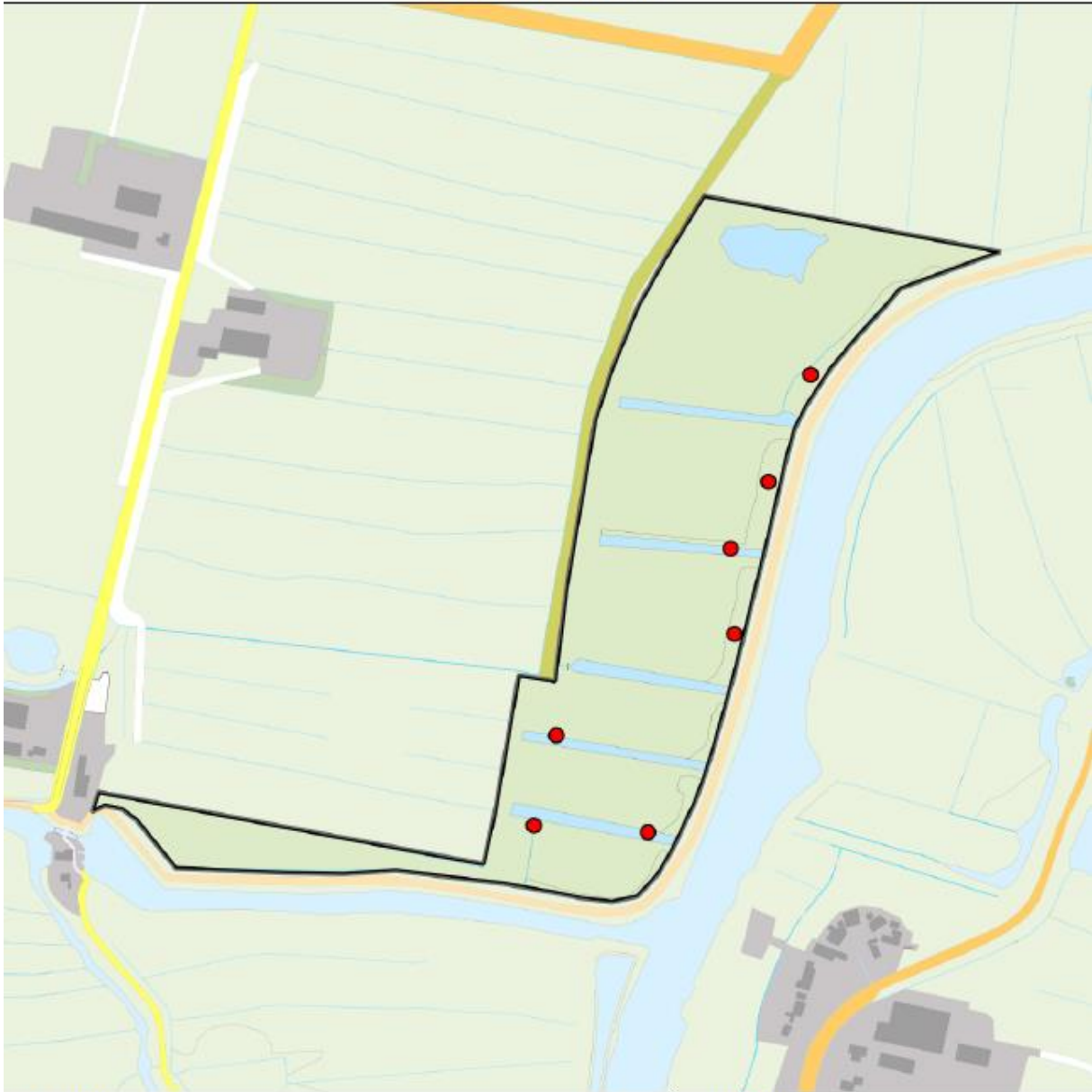
Periode:
2022

Telgebied:
2648 De Helling

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand	
adult	paar	territoria	nest	migrant	1	2	3	setzoen			datumg.
man	X	X	X					2	1	15-5 t/m 30-6	1000

Meerkoet 7 territoria

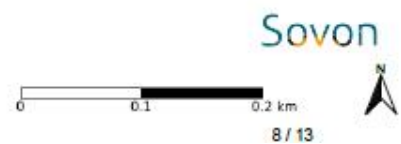

Legenda:
 Telgebied
 Geldig territorium

Periode:
2022

Telgebied:
2848 De Helling

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fucie-afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	setoan		datumg.	
X	X	X	X					2	1	20-4 t/m 10-6	500

Scholekster 1 territorium

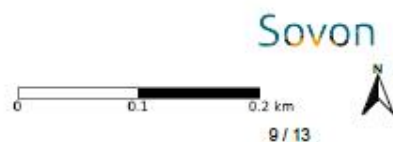

Legenda:
 Telgebied
 Geldig territorium

Periode:
2022

Telgebied:
2848 De Helling

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fucie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	datumgrens	
	X	X	X					30-4 t/m 10-6	1000

Slobeend 3 territoria

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

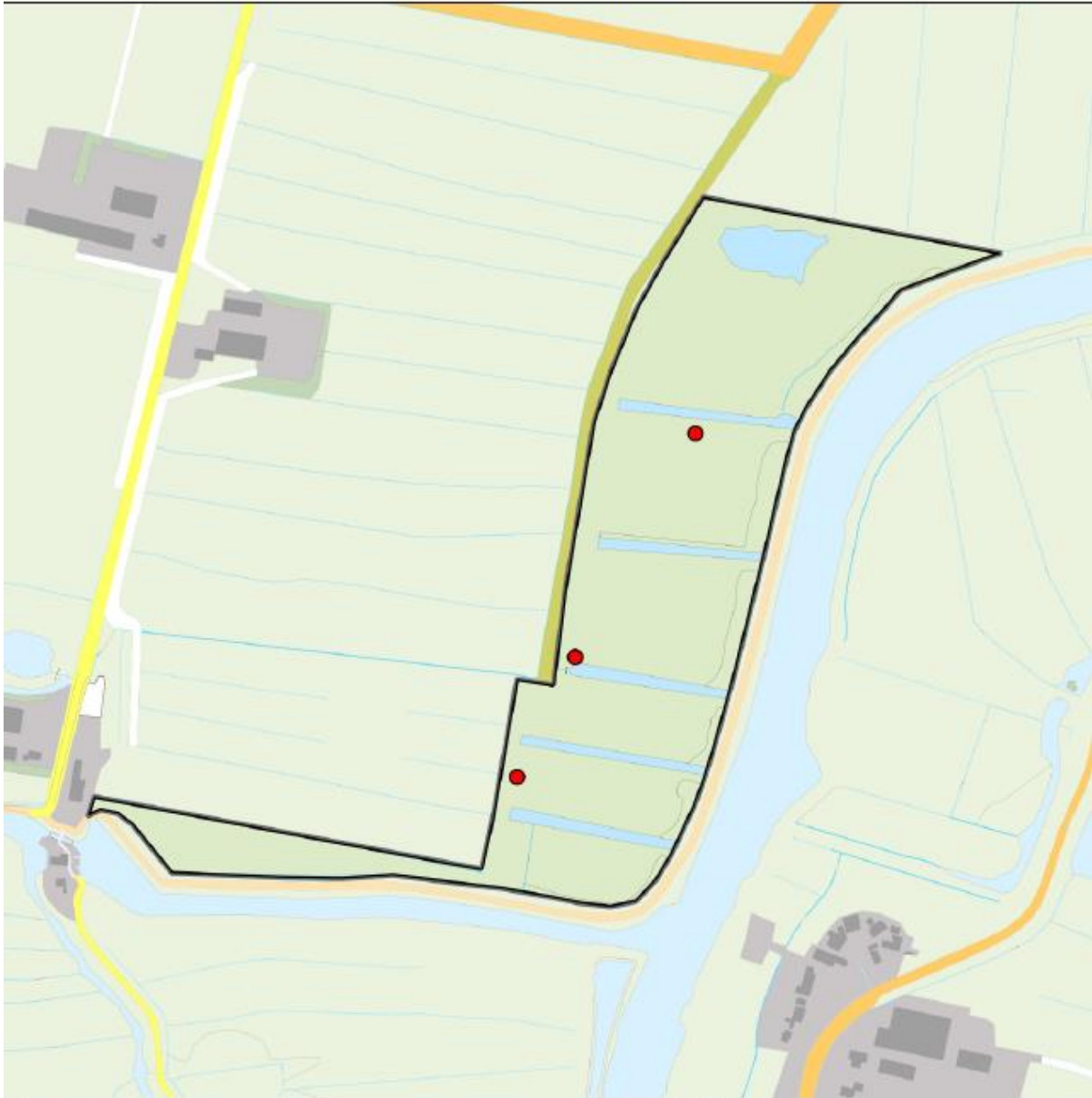
Periode:
2022

Telgebied:
2848 De Helling

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	datumgrens	
X	X	X	X					20-4 t/m 30-6	1000

Tureluur 3 territoria

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

Periode:
2022

Telgebied:
2848 De Helling

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territoria	neest	migrant	1	2	3	setsoen		datumg.	datumgrens
-	-	X	X					2	1	20-4 t/m 15-6	1000
X	X	-	-					2	1	15-5 t/m 15-6	1000

Wilde Eend 3 territoria

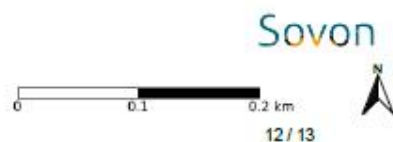

Legenda:
 Telgebied
 Geldig territorium

Periode:
2022

Telgebied:
2848 De Helling

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	setoan		datumg.	
man	X	X	X					2	1	1-4 t/m 10-5	1000

Wintertaling 1 territorium

Legenda:
 Telgebied
 Geldig territorium

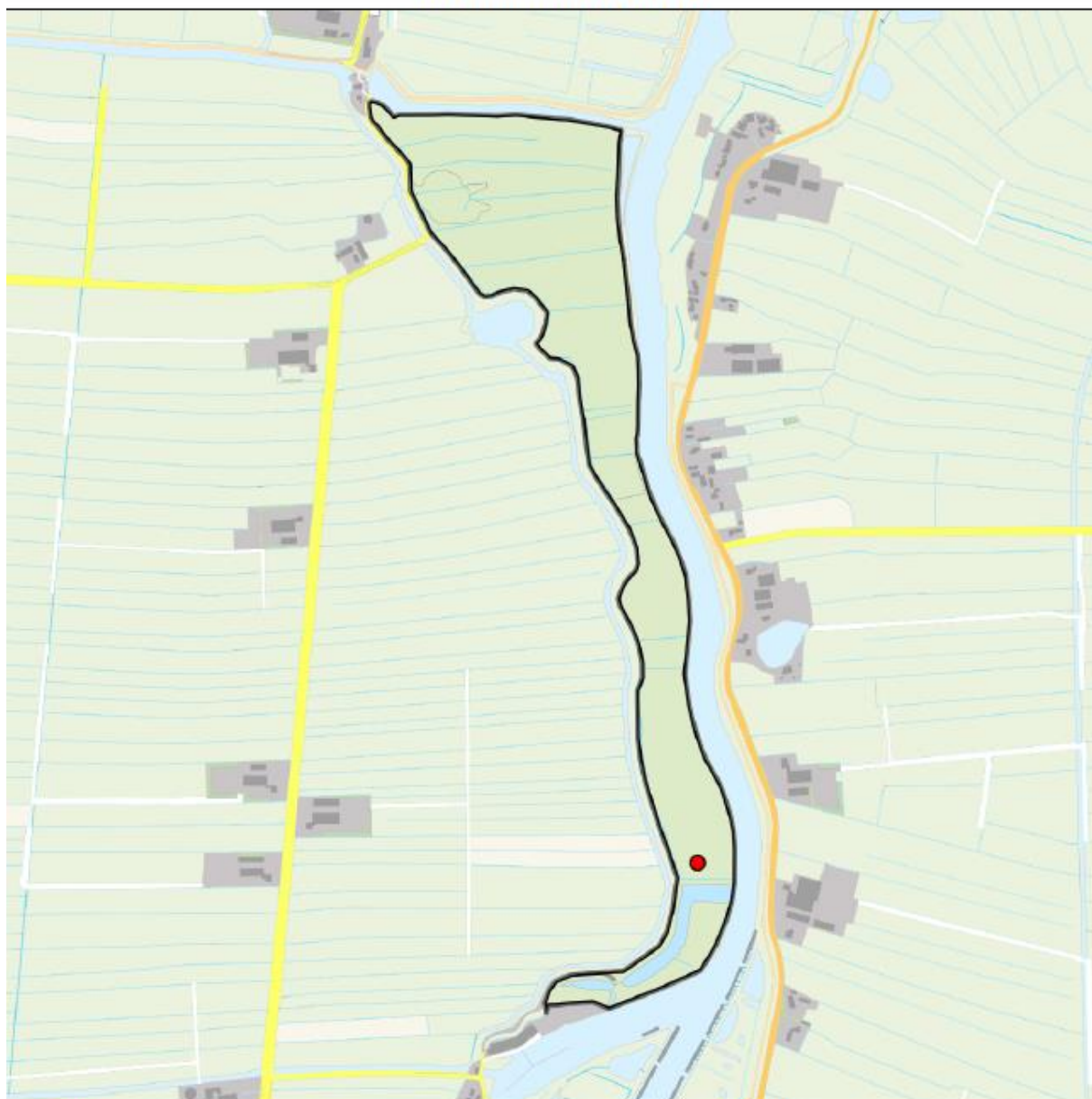
Periode:
2022

Telgebied:
2848 De Helling

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand	
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	setoos			datumg.
.	.	X	X					2	1	30-4 t/m 30-6	1000
X	X	.	X					2	1	15-5 t/m 30-6	1000

Bergeend 1 territorium

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

Periode:
2022

Telgebied:
3751 Uiterdijken

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	setsoen	datumg.	
	X	X	X					2	1	30-4 t/m 15-7
										2500

Sovon

1 / 17

Blauwborst 2 territoria

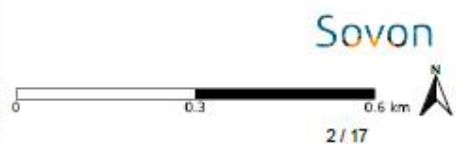

Legenda:
 Telgebied
 Geldig territorium

Periode:
2022

Telgebied:
3751 Uiterdijken

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territoria	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.	datumgrens
-	-	X	X	JA	1-6	7-10	11+		1	1-4 t/m 15-7	200

Grauwe Gans 2 territoria

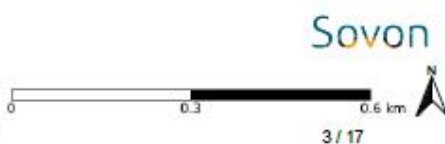

Legenda:
 Telgebied
 Geldig territorium

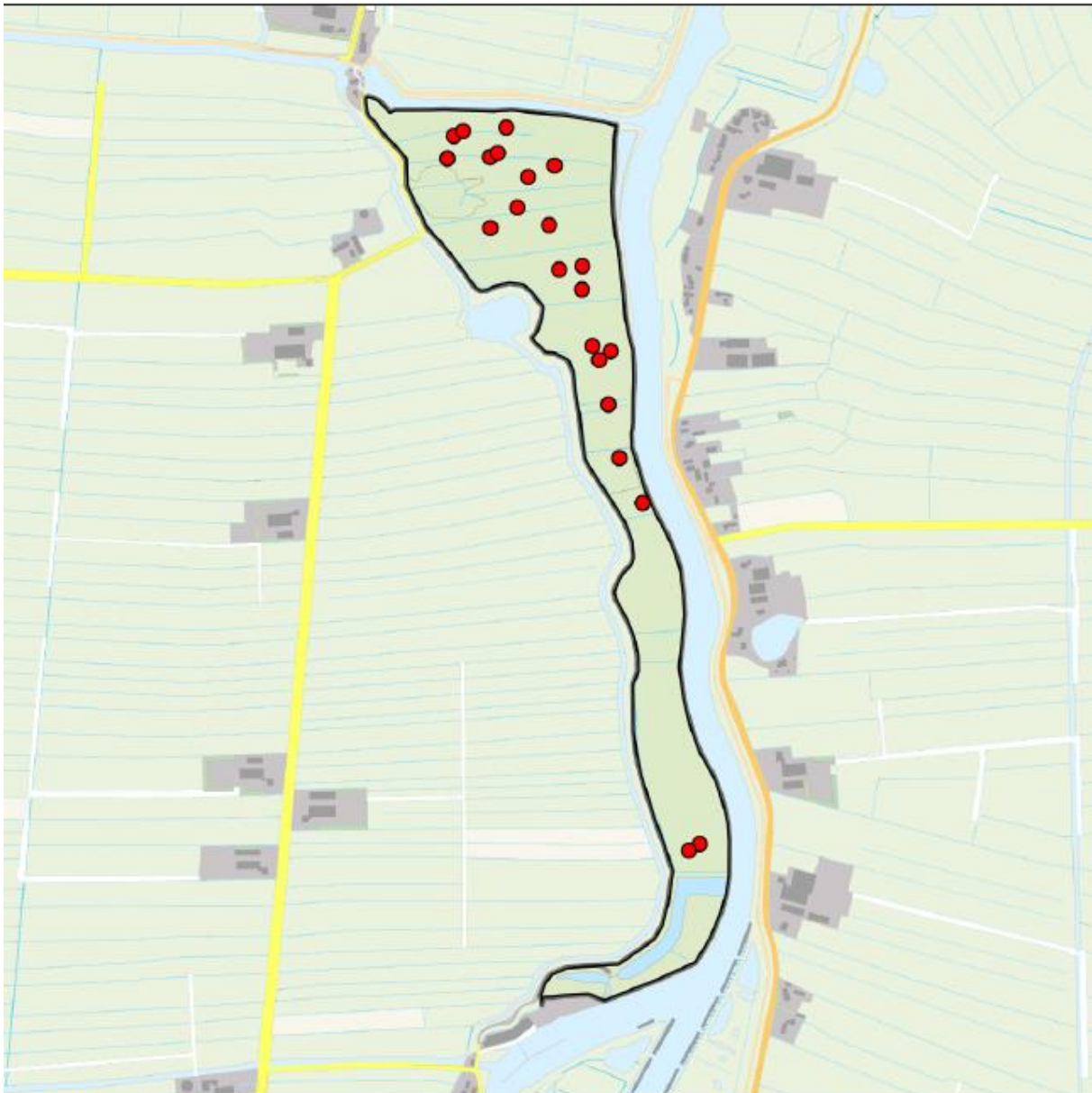
Periode:
2022

Telgebied:
3751 Uiterdijken

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand	
adult	paar	territoria	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumgrens
-	X	X	X					1	1-3 t/m 15-4	1000

Grutto 22 territoria

Legenda:
 Telgebied
 Geldig territorium

Periode:
2022

Telgebied:
3751 Uiterdijken

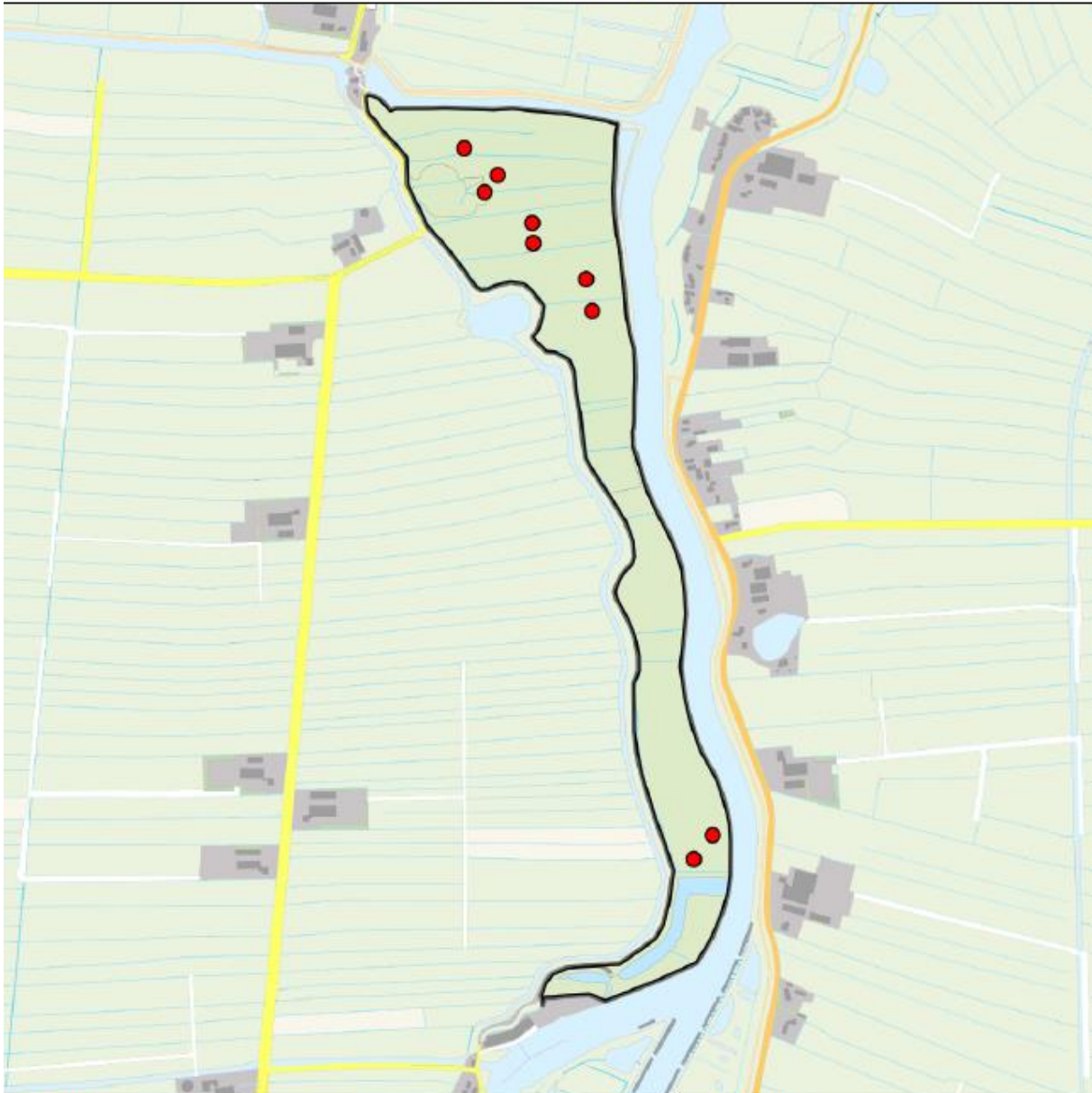
geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand	
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	setoos			datumg.
X	X	X	X					2	1	1-4 t/m 10-5	1000

Sovon

4 / 17

Kievit 9 territoria

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

Periode:
2022

Telgebied:
3751 Uiterdijken

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territorial	neef	migrant	1	2	3	seizoen		datumgrens	
man	X	X	X					2	1	1-4 t/m 10-5	1000

Sovon

5 / 17

Kleine Karekiet 2 territoria

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

Periode:
2022

Telgebied:
3751 Uiterdijken

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand	
adult	paar	territoriaal	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.
		X	X	JA	1-9	10-13	14+	1	5-5 t/m 10-7	100

Knobbelzwaan 1 territorium

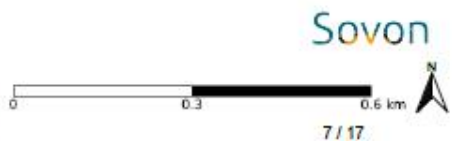

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

Periode:
2022

Telgebied:
3751 Uiterdijken

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fucie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	datumgrens	
	X	X	X					20-4 t/m 20-7	2500

7 / 17

Krakeend 2 territoria

Legenda:
 Telgebied
 Geldig territorium

Periode:
2022

Telgebied:
3751 Uiterdijken

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	setsoen		datum	datumgrens
.	.	X	X					2	1	20-4 t/m 15-6	1000
X	X	.	.						2	20-4 t/m 15-6	1000

Sovon

8 / 17

Meerkoet 5 territoria

Legenda:
 Telgebied
 Geldig territorium

Periode:
2022

Telgebied:
3751 Uiterdijken

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand	
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.
X	X	X	X					2	1	20-4 t/m 10-6

Sovon

9 / 17

Rietgors 3 territoria

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

Periode:
2022

Telgebied:
3751 Uiterdijken

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fucie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	datumgrens	
	X	X	X		1-6	7-13	14+	1	15-4 t/m 30-6
									200

Sovon

10 / 17

Rietzanger 5 territoria

Legenda:
 Telgebied
 Geldig territorium

Periode:
 2022
Telgebied:
 3751 Uiterdijken

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand	
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	selzoen datump.		datumgrens
.	.	X	X	JA	1-6	7-10	11+	1	20-4 t/m 10-7	200

Scholekster 4 territoria

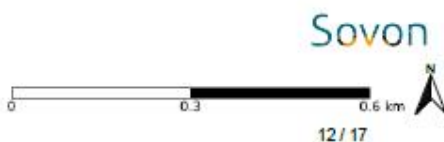

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

Periode:
2022

Telgebied:
3751 Uiterdijken

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand	
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.
	X	X	X					2	1	30-4 t/m 10-6

Slobeend 3 territoria

Legenda:
 Telgebied
 Geldig territorium

Periode:
2022

Telgebied:
3751 Uiterdijken

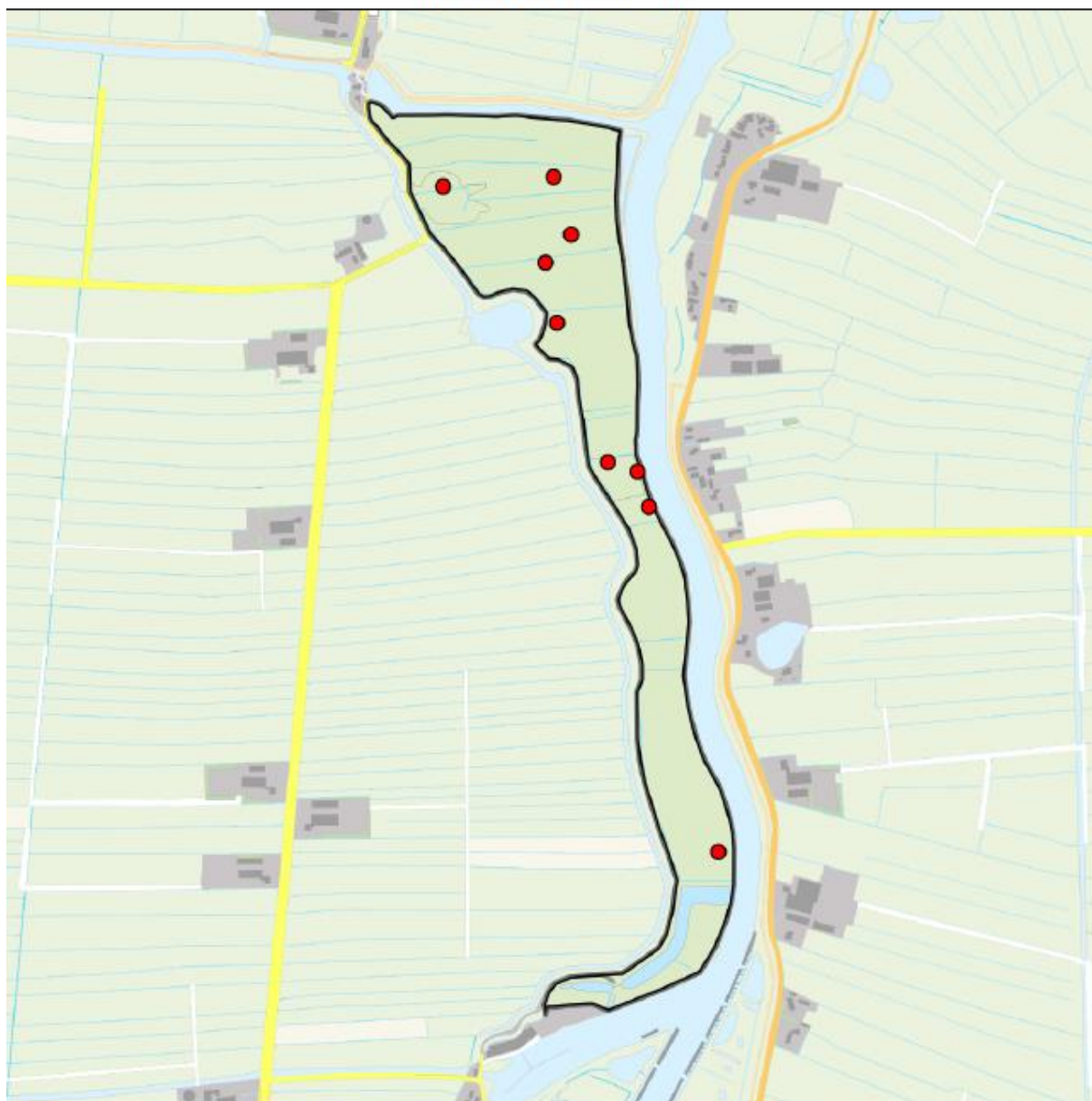
geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	datumgrens	
X	X	X	X					20-4 t/m 30-6	1000

Sovon

13 / 17

Tureluur 9 territoria

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

Periode:
2022

Telgebied:
3751 Uiterdijken

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	setzoen		datumg.	datumgrens
.	.	X	X					2	1	20-4 t/m 15-6	1000
X	X	.	.					2	1	15-5 t/m 15-6	1000

Wilde Eend 2 territoria

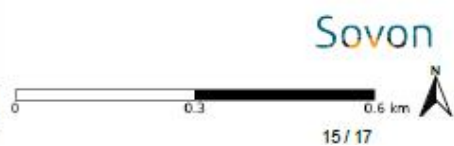

Legenda:
 Telgebied
 Geldig territorium

Periode:
2022

Telgebied:
3751 Uiterdijken

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territoriaal	nest	migrant	1	2	3	setoos		datumgrens	
man	X	X	X					2	1	1-4 t/m 10-5	1000

Witte Kwikstaart 1 territorium

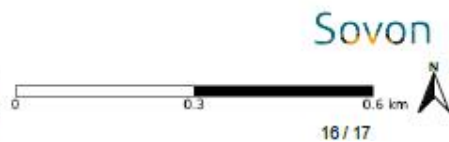

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

Periode:
2022

Telgebied:
3751 Uiterdijken

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fucie-afstand	
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	datumgrens		
X	X	X	X					2 1	1-4 t/m 10-7	300

Zomertaling 1 territorium

Legenda:
 Telgebied
 Geldig territorium

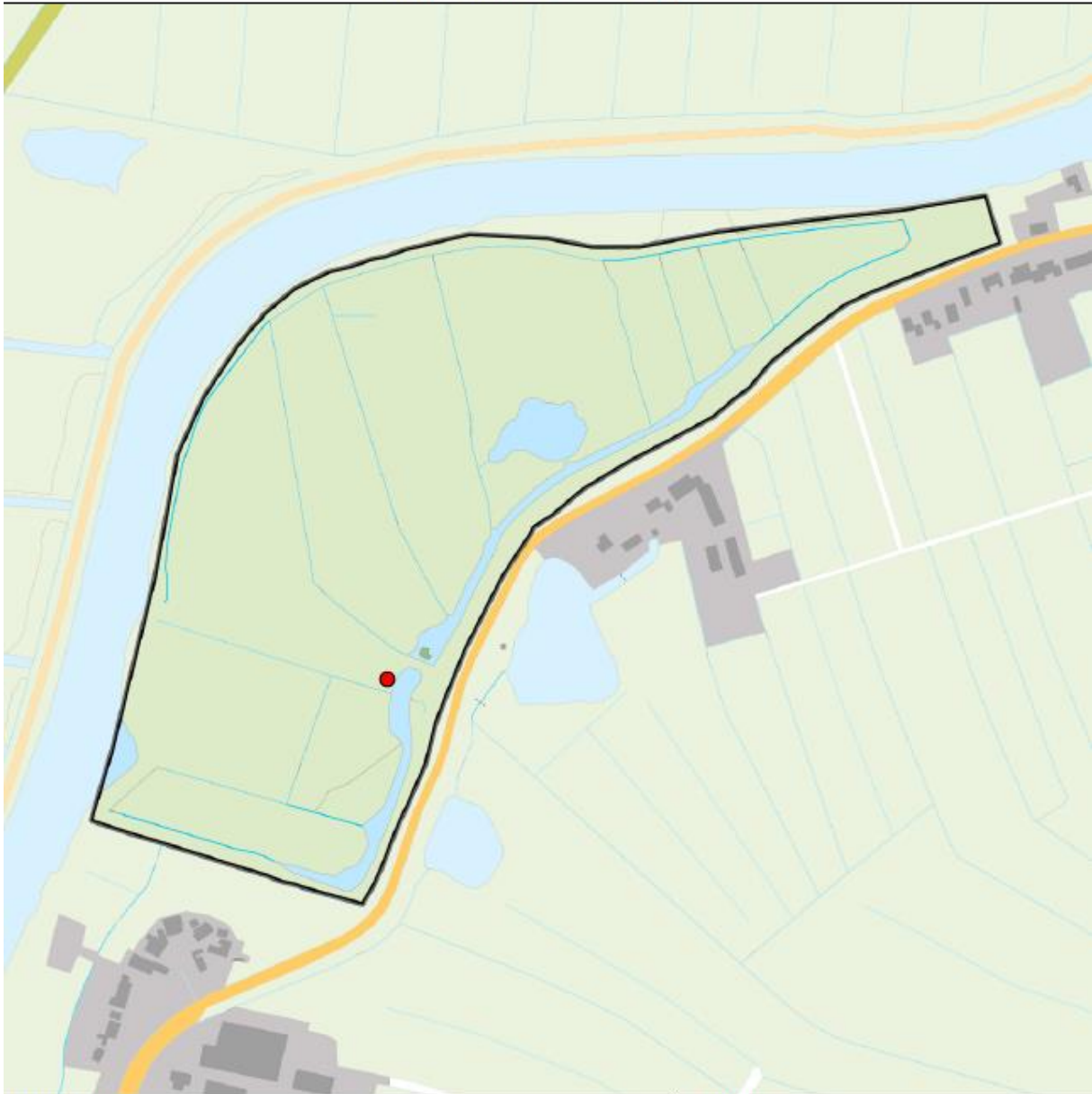
Periode:
2022

Telgebied:
3751 Uiterdijken

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territoria	neel	migrant	1	2	3	setsoen datumg.		datumgrens	
X	X	X	X					2	1	20-4 t/m 30-6	1000

Bergeend 1 territorium

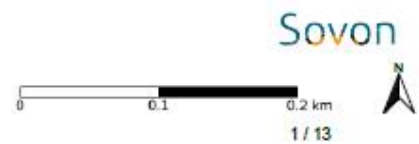

Legenda:
 Telgebied
 Geldig territorium

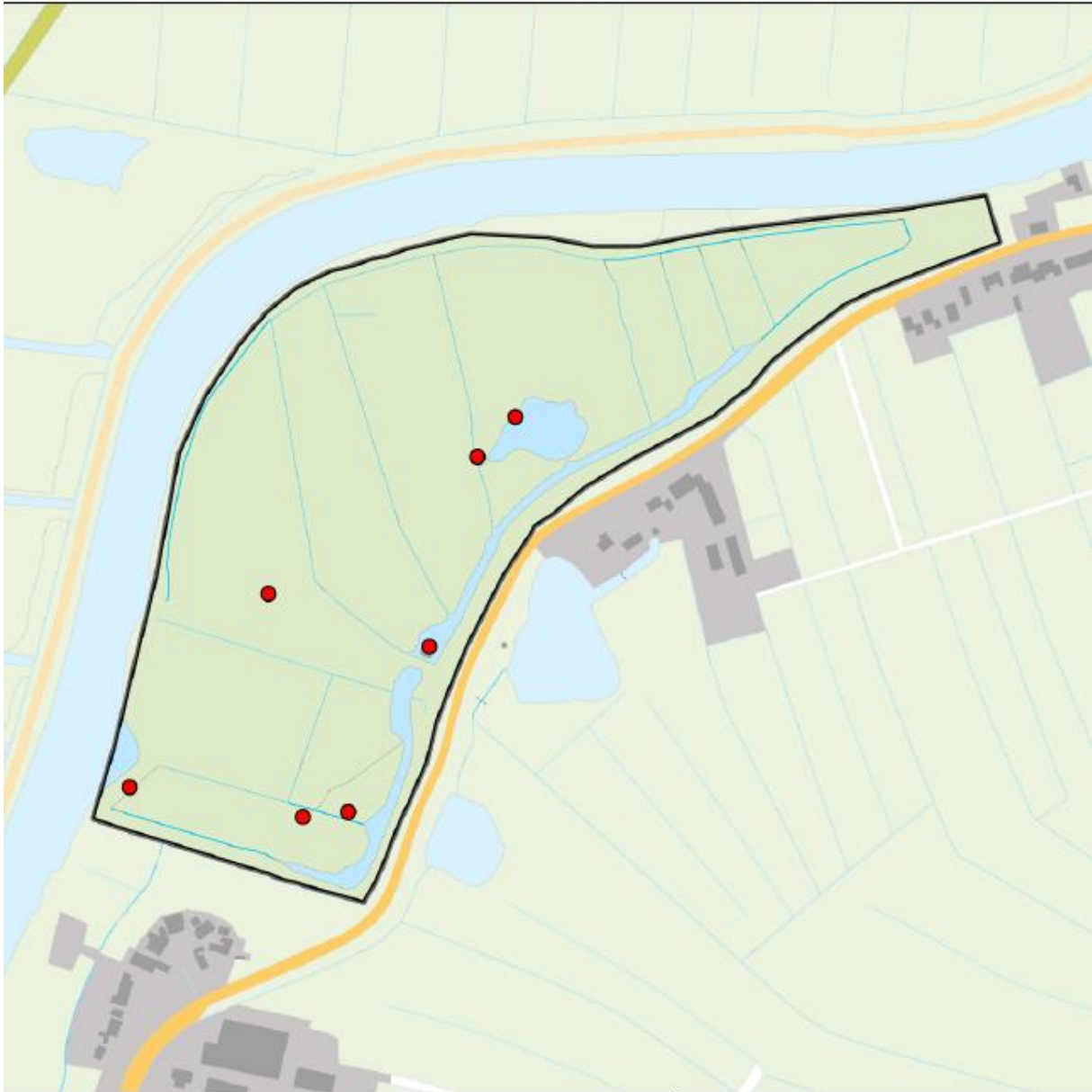
Periode:
2022

Telgebied:
4124 Zwarte Noord

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fucie-afstand
adult	paar	territorial	neest	migrant	1	2	3	setzoen	
	X	X	X					2	1
								30-4 t/m	15-7
									2500

Grauwe Gans 7 territoria

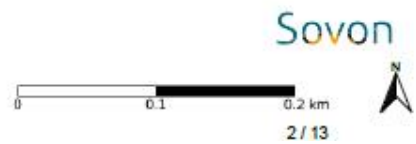

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

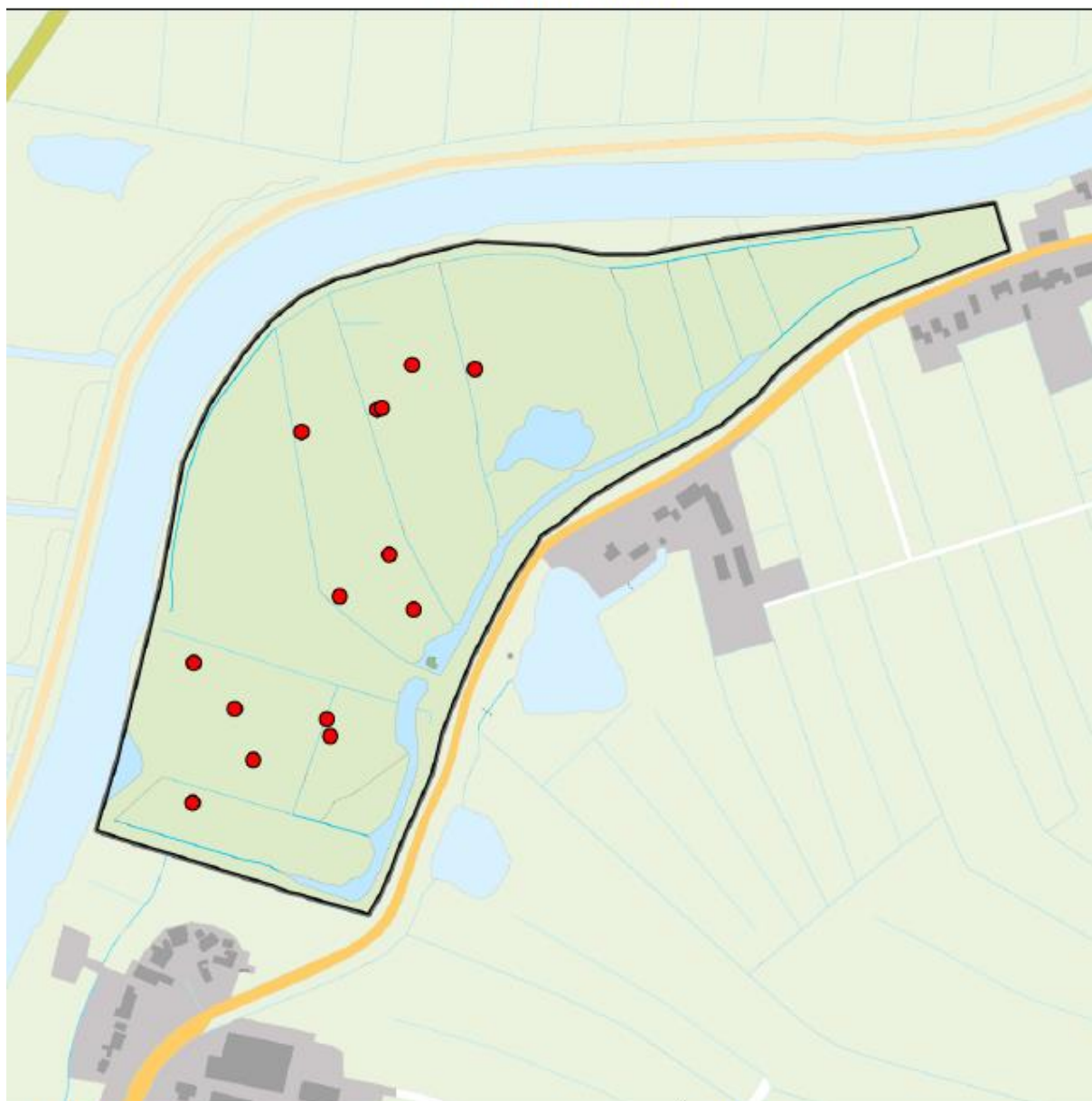
Periode:
2022

Telgebied:
4124 Zwarte Noord

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fucie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	setoos	
	X	X	X						1
									1-3 t/m 15-4
									1000

Grutto 14 territoria

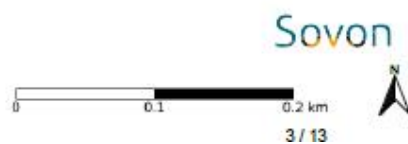

Legenda:
 Telgebied
 Geldig territorium

Periode:
2022

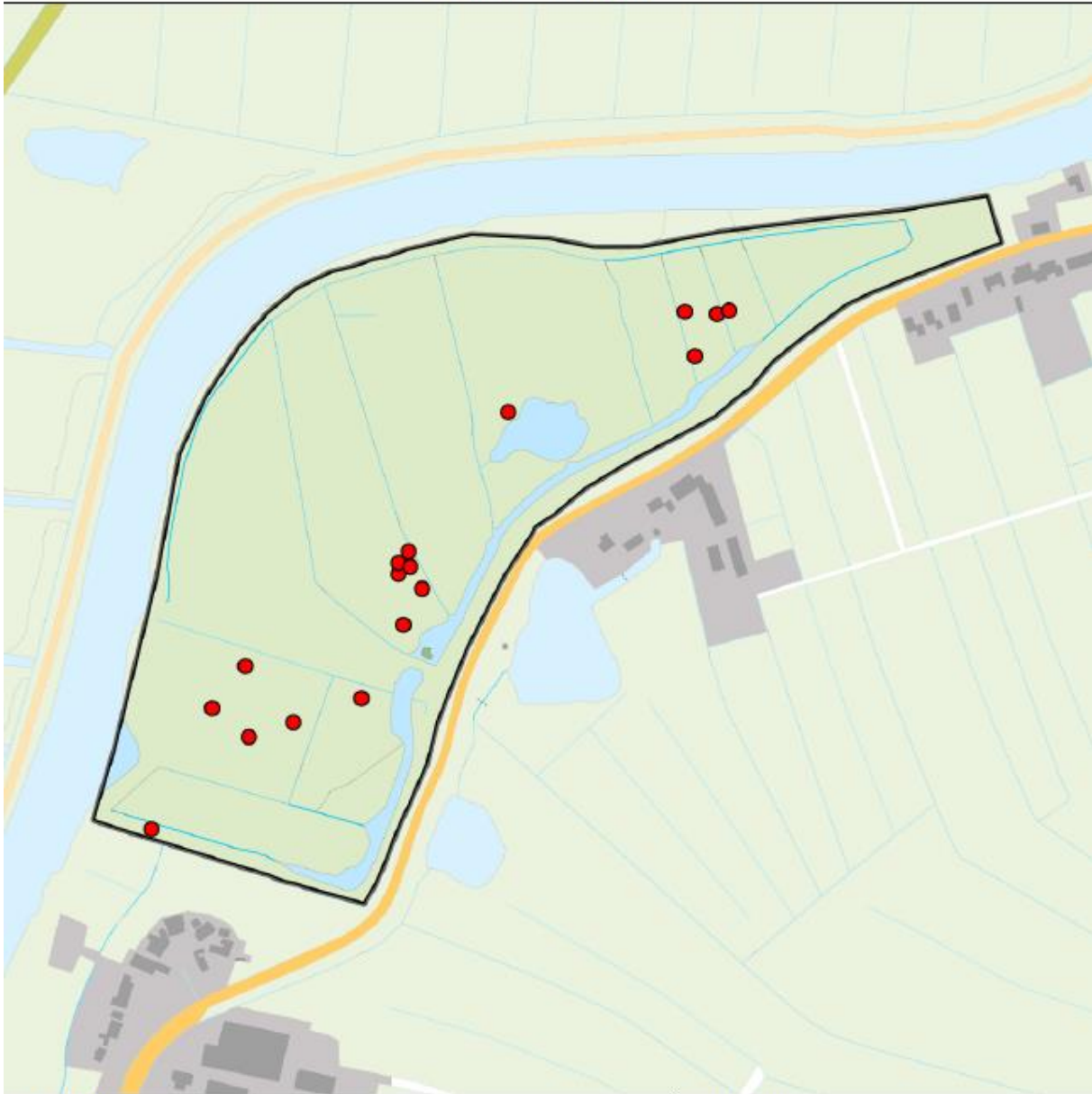
Telgebied:
4124 Zwarte Noord

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territoriaal	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.	
X	X	X	X					2	1	1-4 t/m 10-5	1000

3 / 13

Kievit 17 territoria

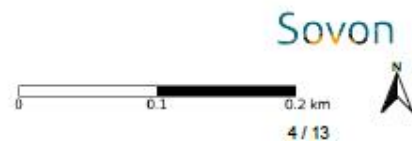

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

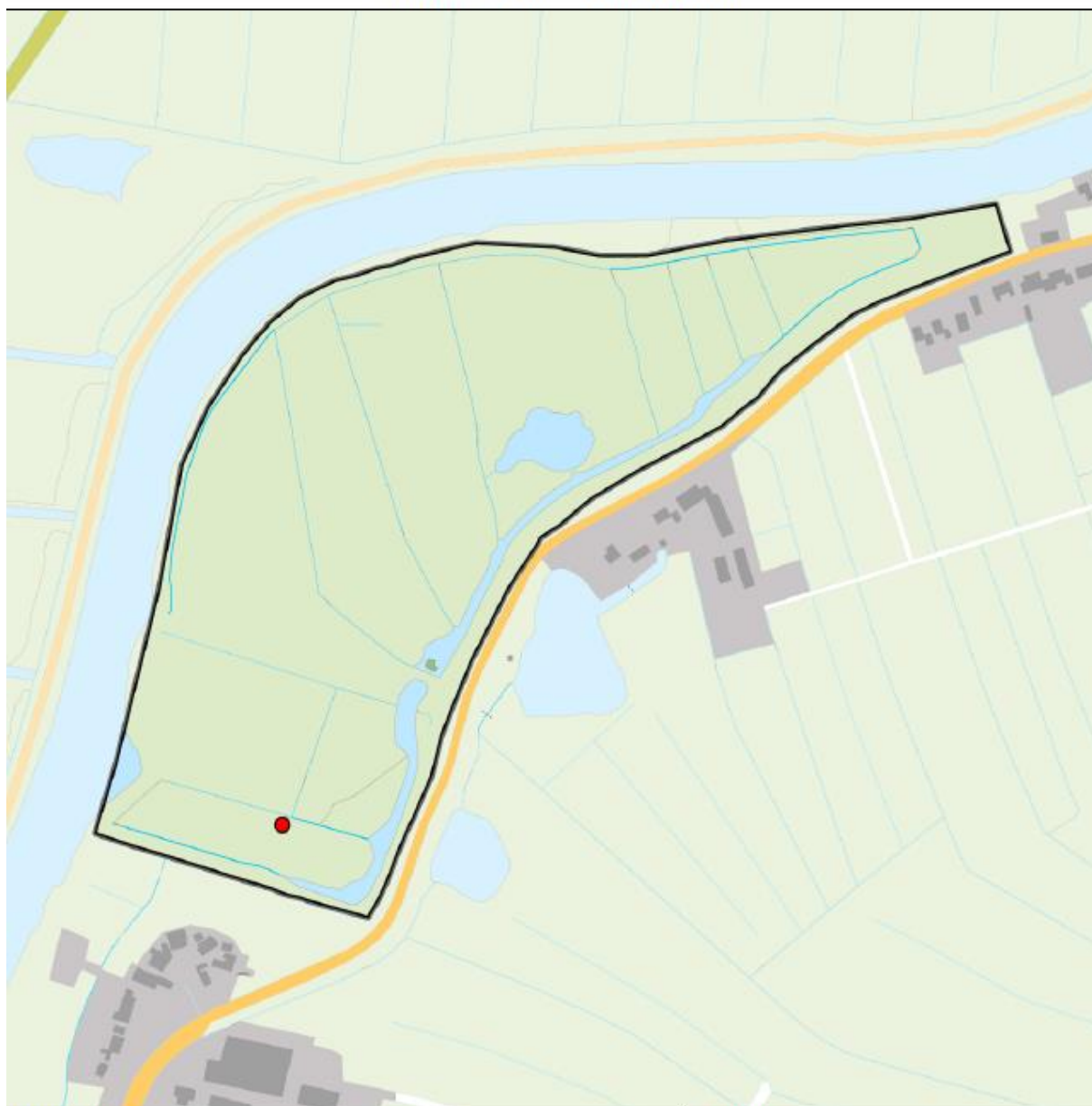
Periode:
2022

Telgebied:
4124 Zwarte Noord

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fucie-afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	setoan		datumg.	datumgrens
man	X	X	X					2	1	1-4 t/m 10-5	1000

Knobbelzwaan 1 territorium

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:
2022

Telgebied:
4124 Zwarte Noord

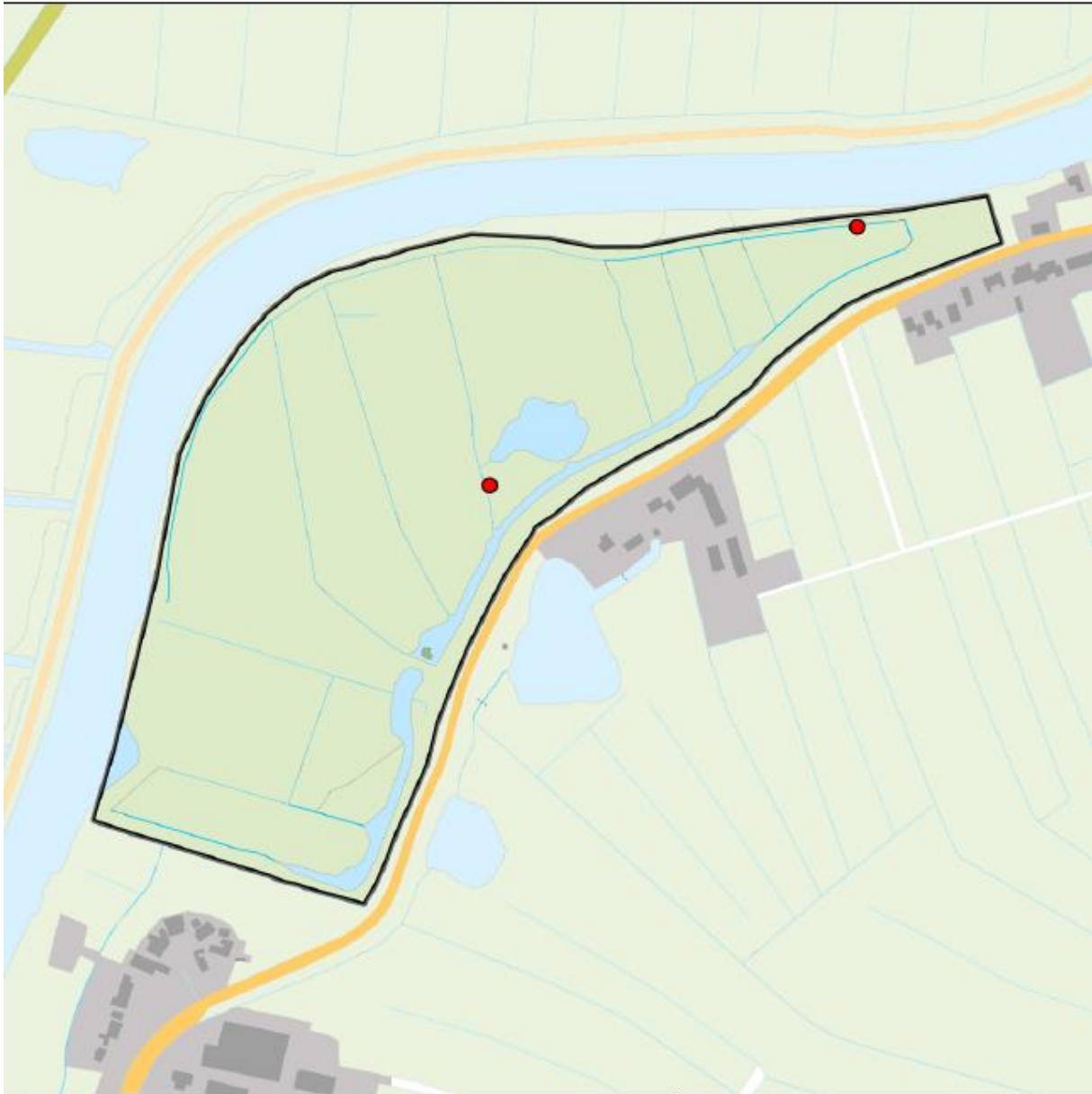
geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand	
adult	paar	territoriaal	neest	migrant	1	2	3	seizoen			datumg.
.	X	X	X					2	1	20-4 t/m 20-7	2500

Sovon

5 / 13

Krakeend 2 territoria

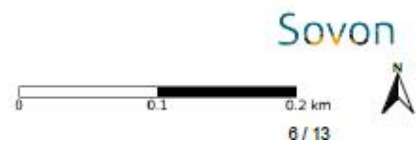

Legenda:
 Telgebied
 Geldig territorium

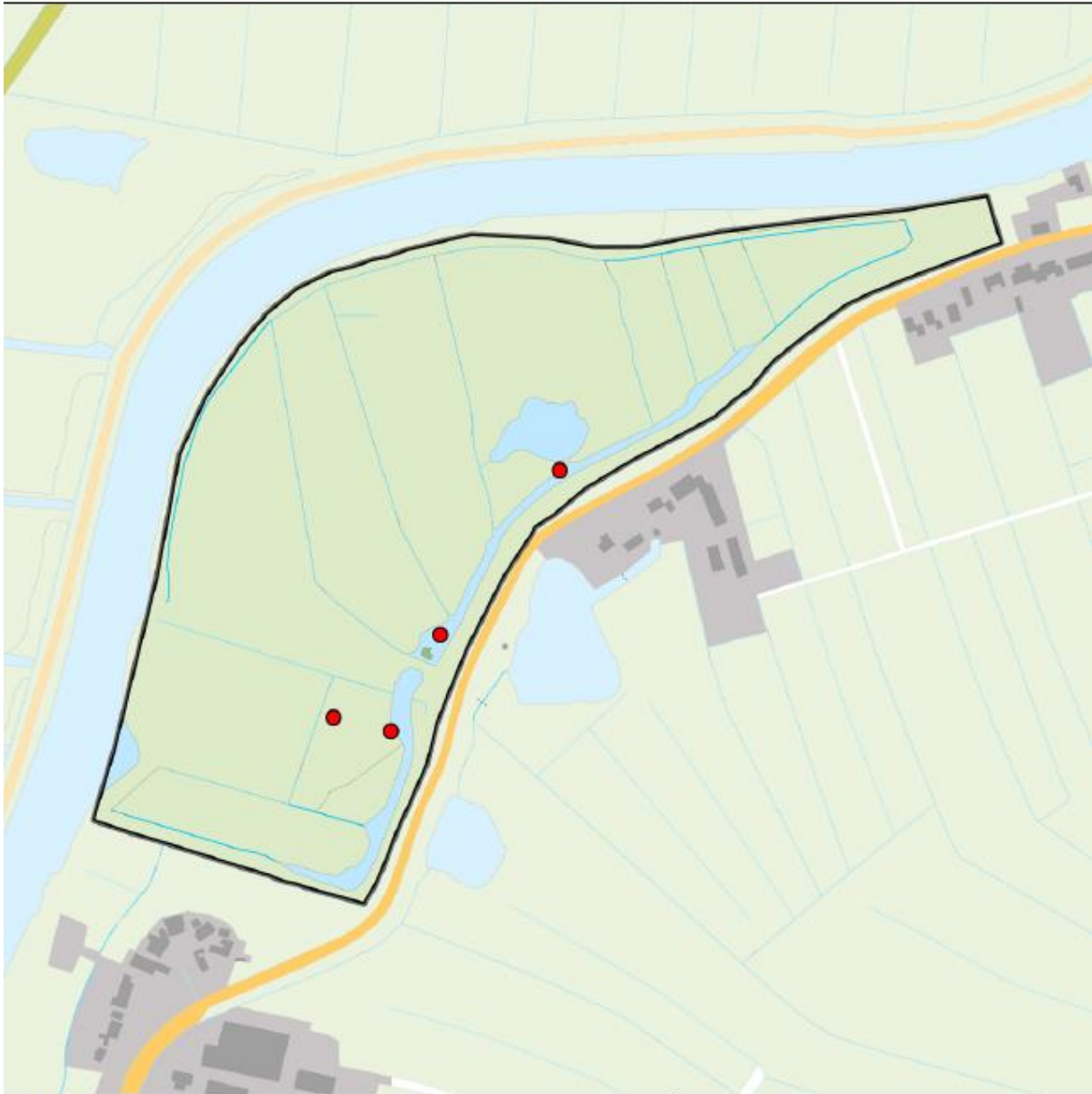
Periode:
2022

Telgebied:
4124 Zwarte Noord

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand	
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	setsoen			datumg.
.	.	X	X					2	1	20-4 t/m 15-6	1000
X	X	.	.					2	2	20-4 t/m 15-6	1000

Meerkoet 4 territoria

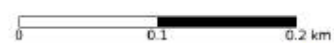

Legenda:
 Telgebied
 Geldig territorium

Periode:
2022

Telgebied:
4124 Zwarte Noord

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territoriaal	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.	datumgrens
X	X	X	X					2	1	20-4 t/m 10-6	500

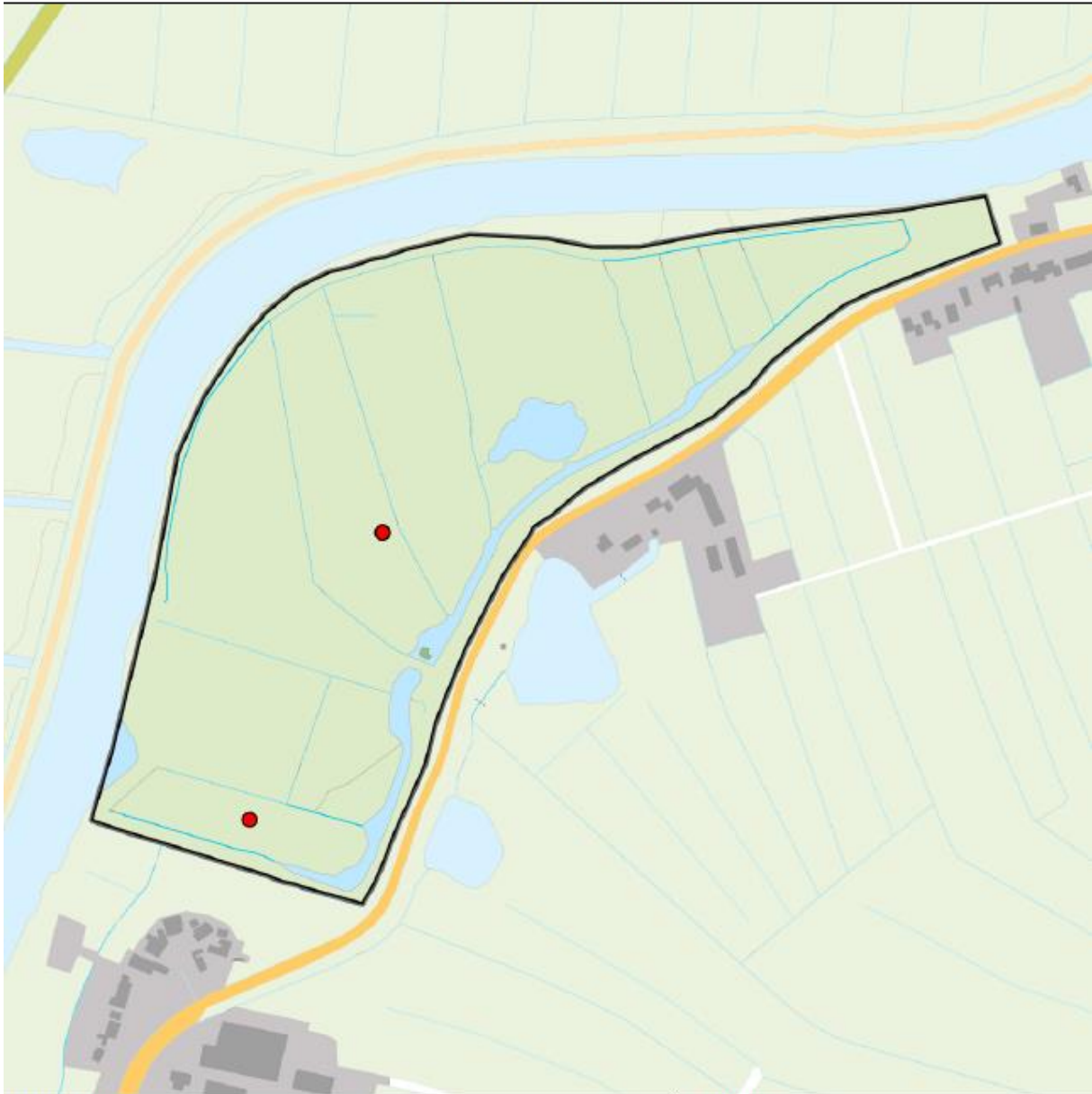

Sovon

7 / 13

Scholekster 2 territoria

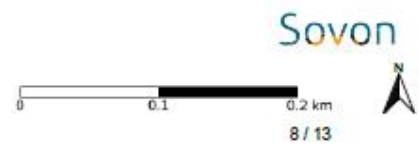

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

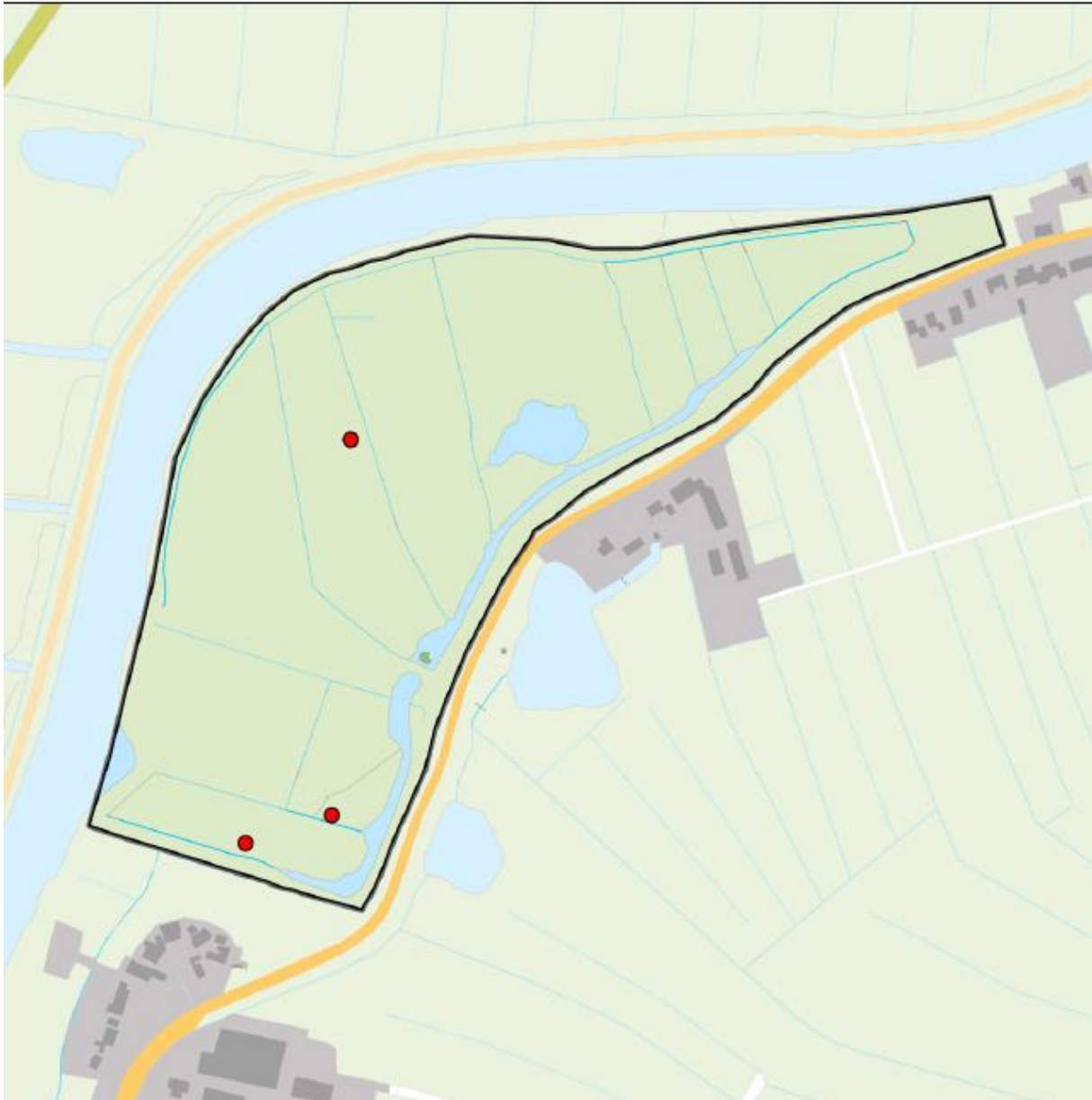
Periode:
2022

Telgebied:
4124 Zwarte Noord

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fucie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	setoan	
	X	X	X					2	1
								30-4 t/m	10-6
									1000

Slobeend 3 territoria

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

Periode:
2022

Telgebied:
4124 Zwarte Noord

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	tucle-afstand	
adult	paar	territoriaal	nest	migrant	1	2	3	seizoen			datumg.
X	X	X	X					2	1	20-4 t/m 30-6	1000

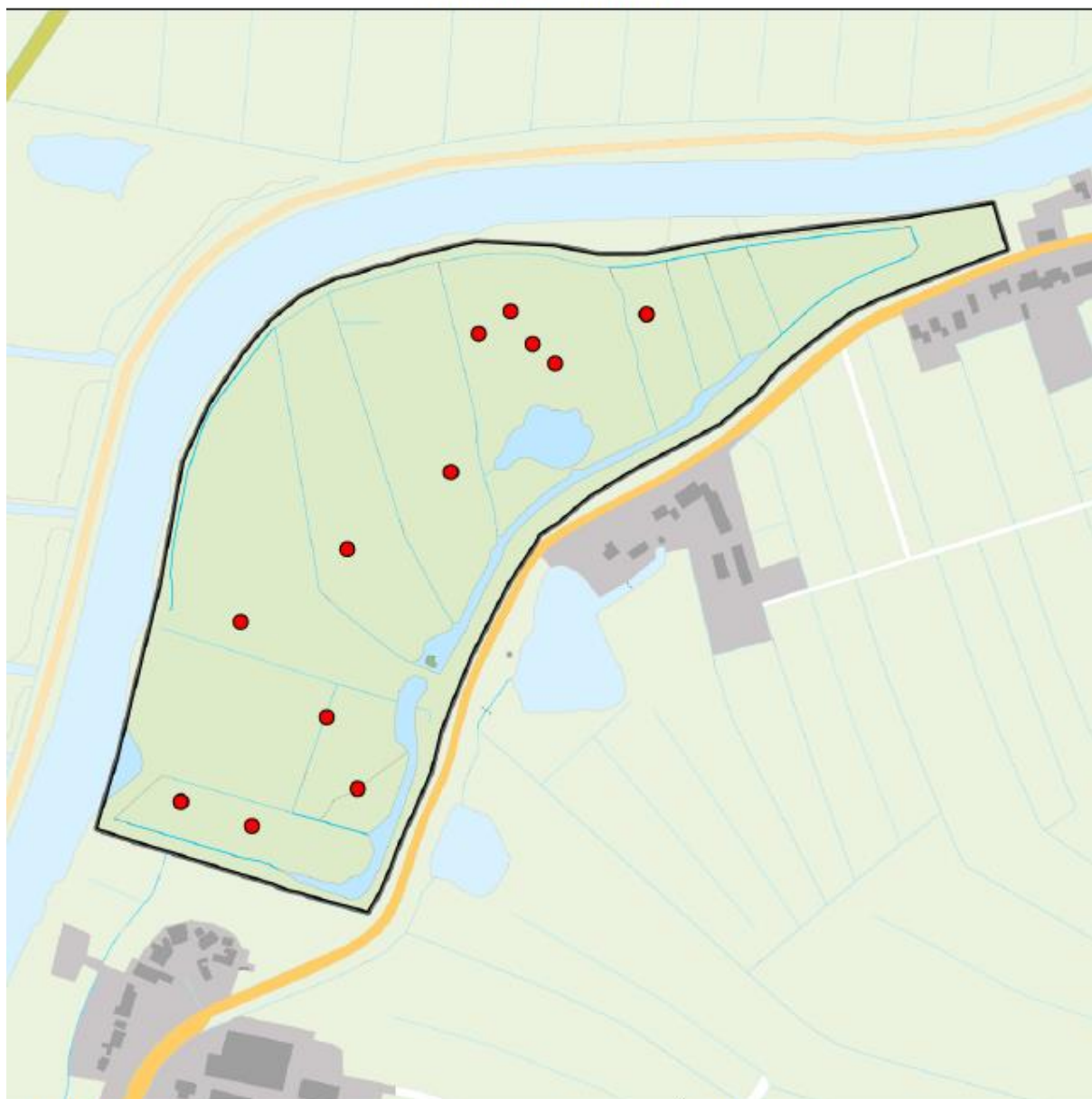

Sovon

9 / 13

Tureluur 12 territoria

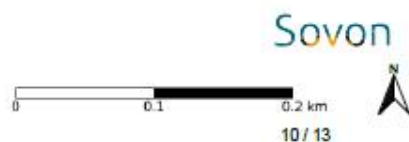

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

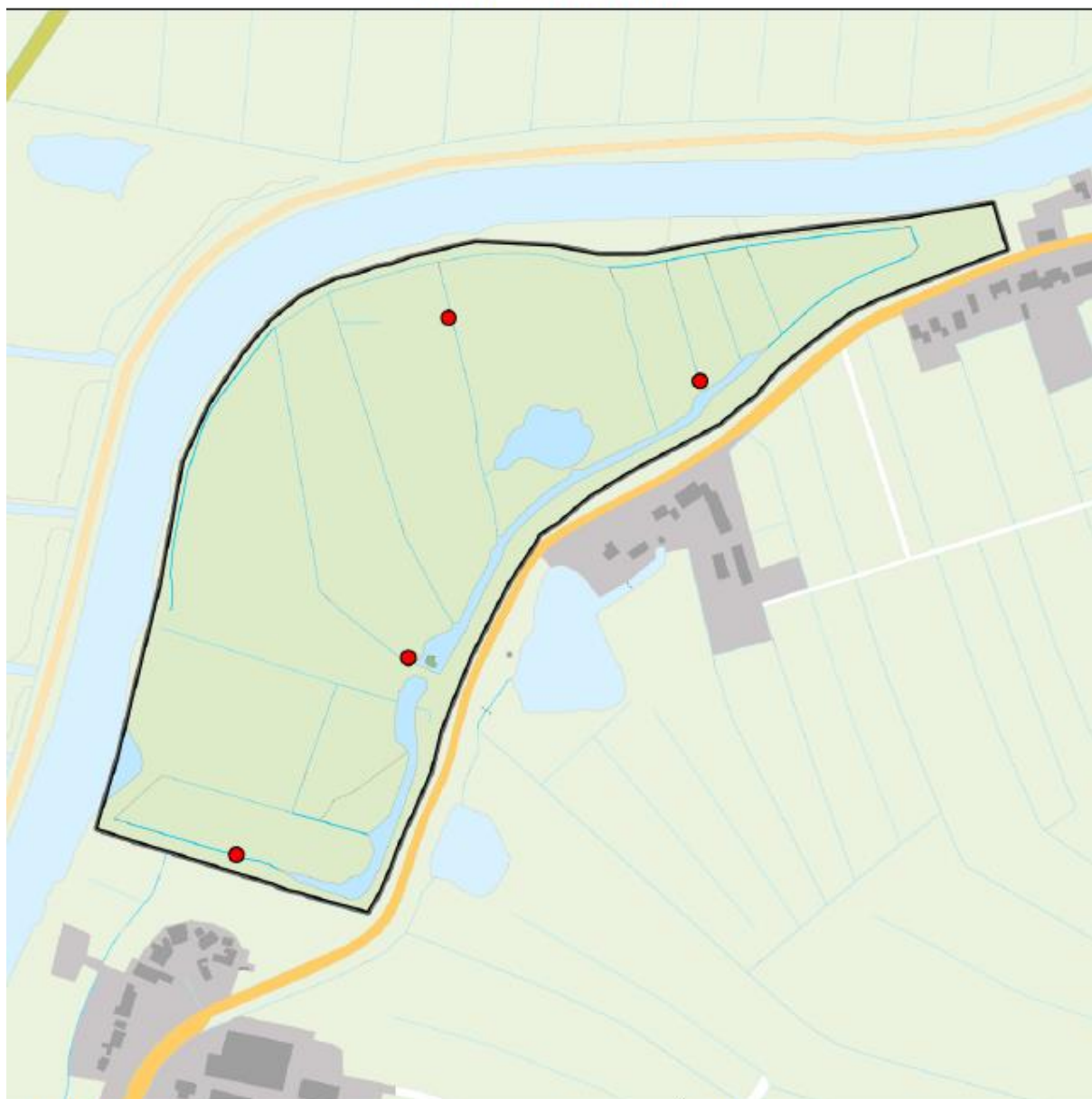
Periode:
2022

Telgebied:
4124 Zwarte Noord

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	setsoen		datumg.	datumgrens
.	.	X	X					2	1	20-4 t/m 15-6	1000
X	X	.	.					2	1	15-5 t/m 15-6	1000

Wilde Eend 4 territoria

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

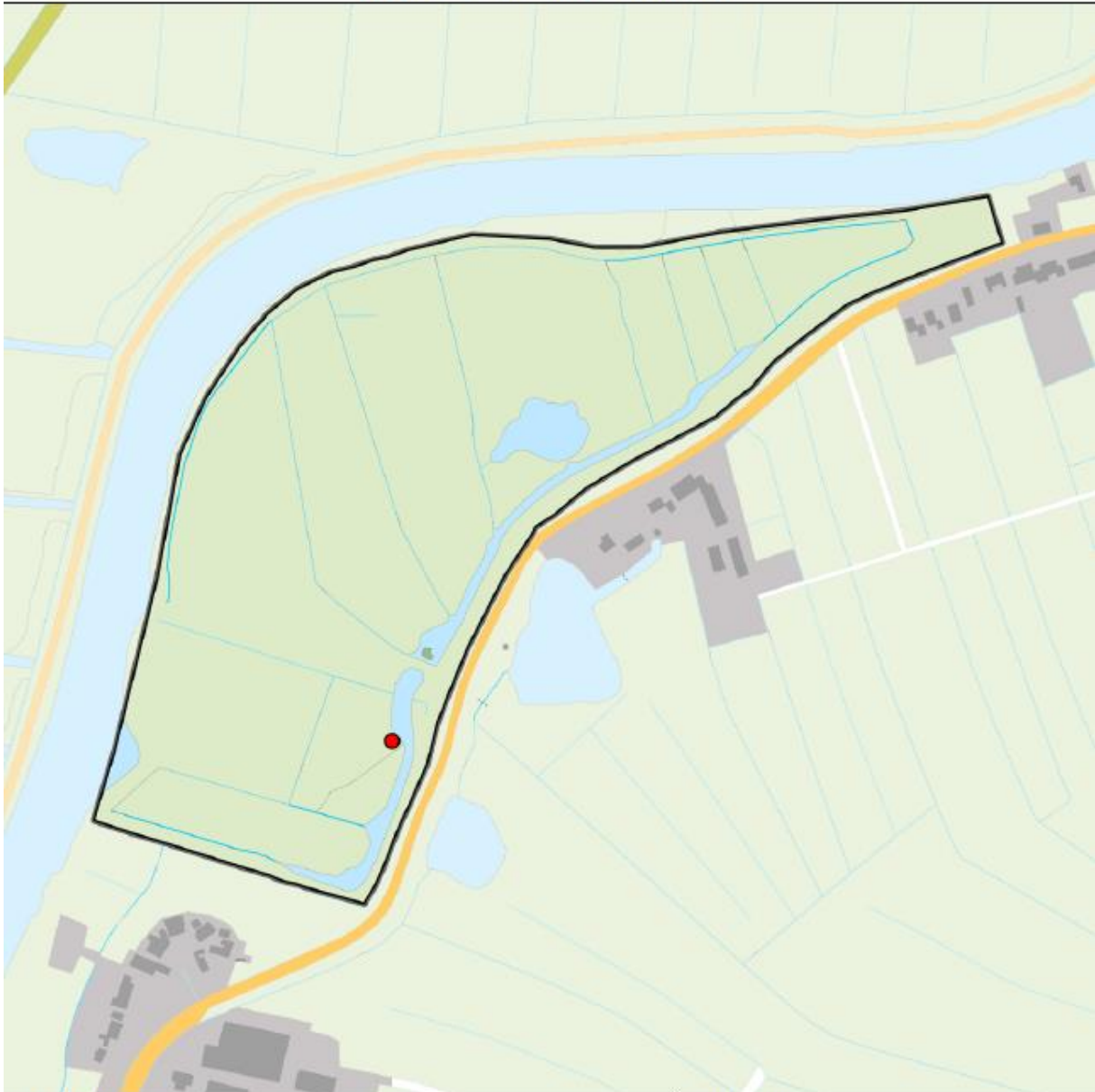
Periode:
2022

Telgebied:
4124 Zwarte Noord

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fucie-afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	setoan		datumg.	datumgrens
man	X	X	X					2	1	1-4 t/m 10-5	1000

Witte Kwikstaart 1 territorium

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

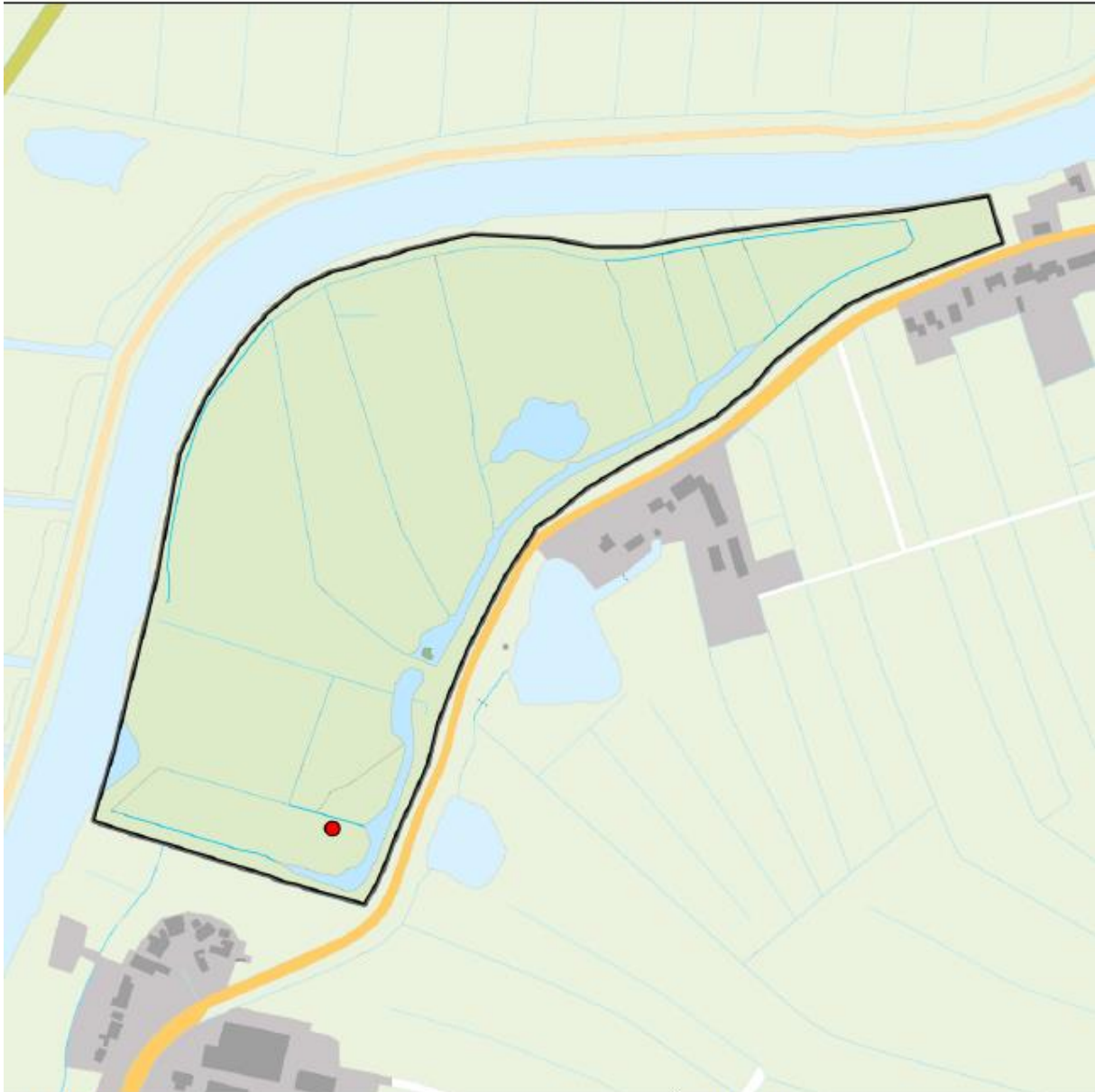
Periode:
2022

Telgebied:
4124 Zwarte Noord

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fucie-afstand	
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	setoos			datumg.
X	X	X	X					2	1	1-4 t/m 10-7	300

Zomertaling 1 territorium

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

Periode:
2022

Telgebied:
4124 Zwarte Noord

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fucie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	datumgrens	
X	X	X	X					20-4 t/m 30-6	1000

Sovon

13 / 13

Grauwe Gans 1 territorium

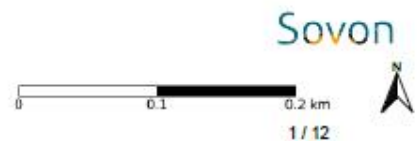

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

Periode:
2022

Telgebied:
4658 Bruggematen

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fucie-afstand	
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	setsoen datumg.		datumgrens
	X	X	X					1	1-3 t/m 15-4	1000

Grutto 3 territoria

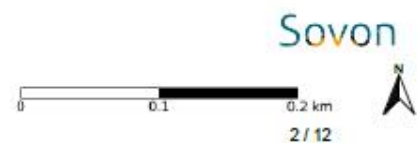

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

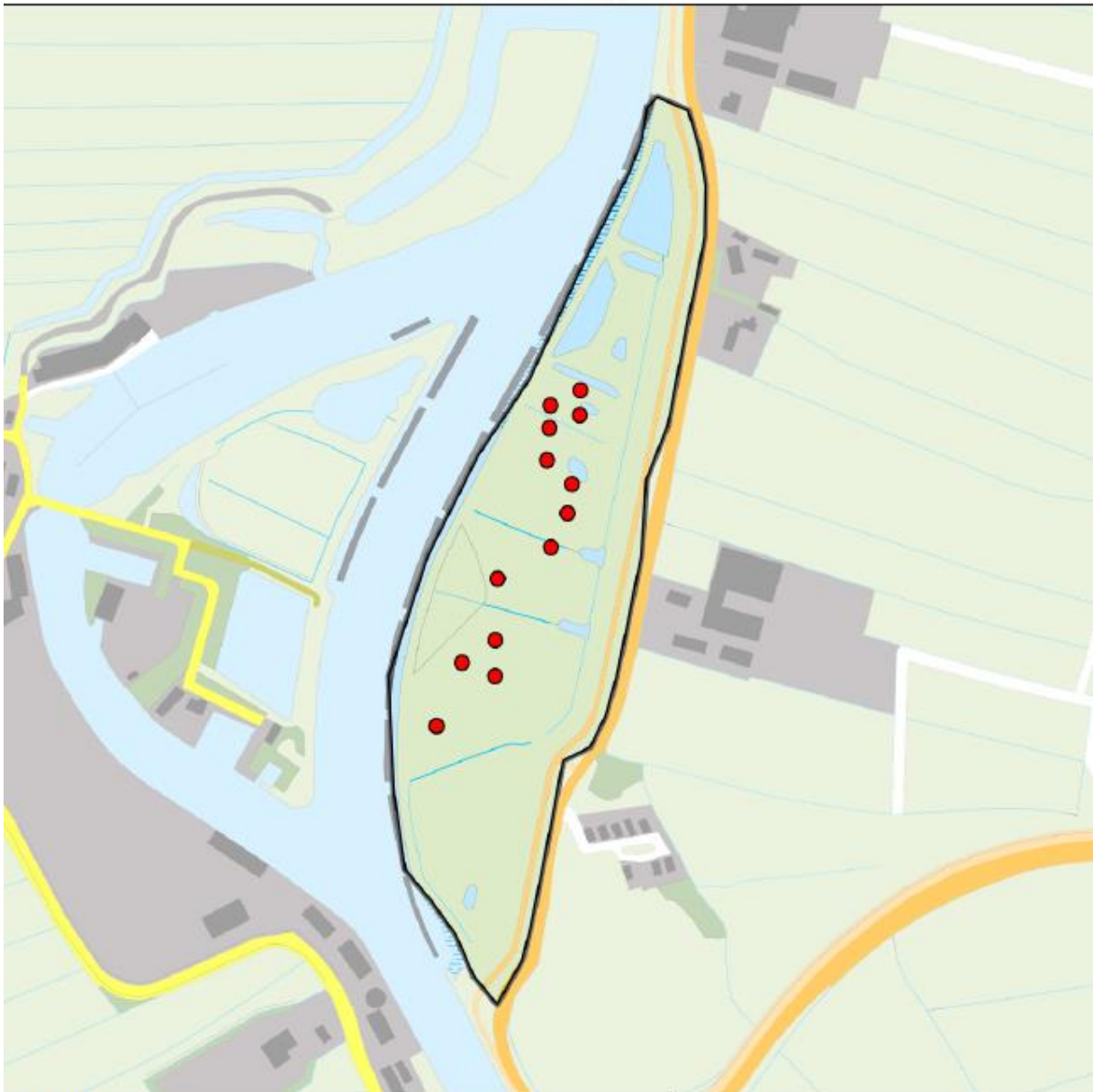
Periode:
2022

Telgebied:
4658 Bruggematen

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fucie-afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	setsoen datumg.		datumgrens	
X	X	X	X					2	1	1-4 t/m 10-5	1000

Kievit 13 territoria

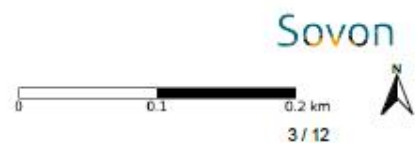

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

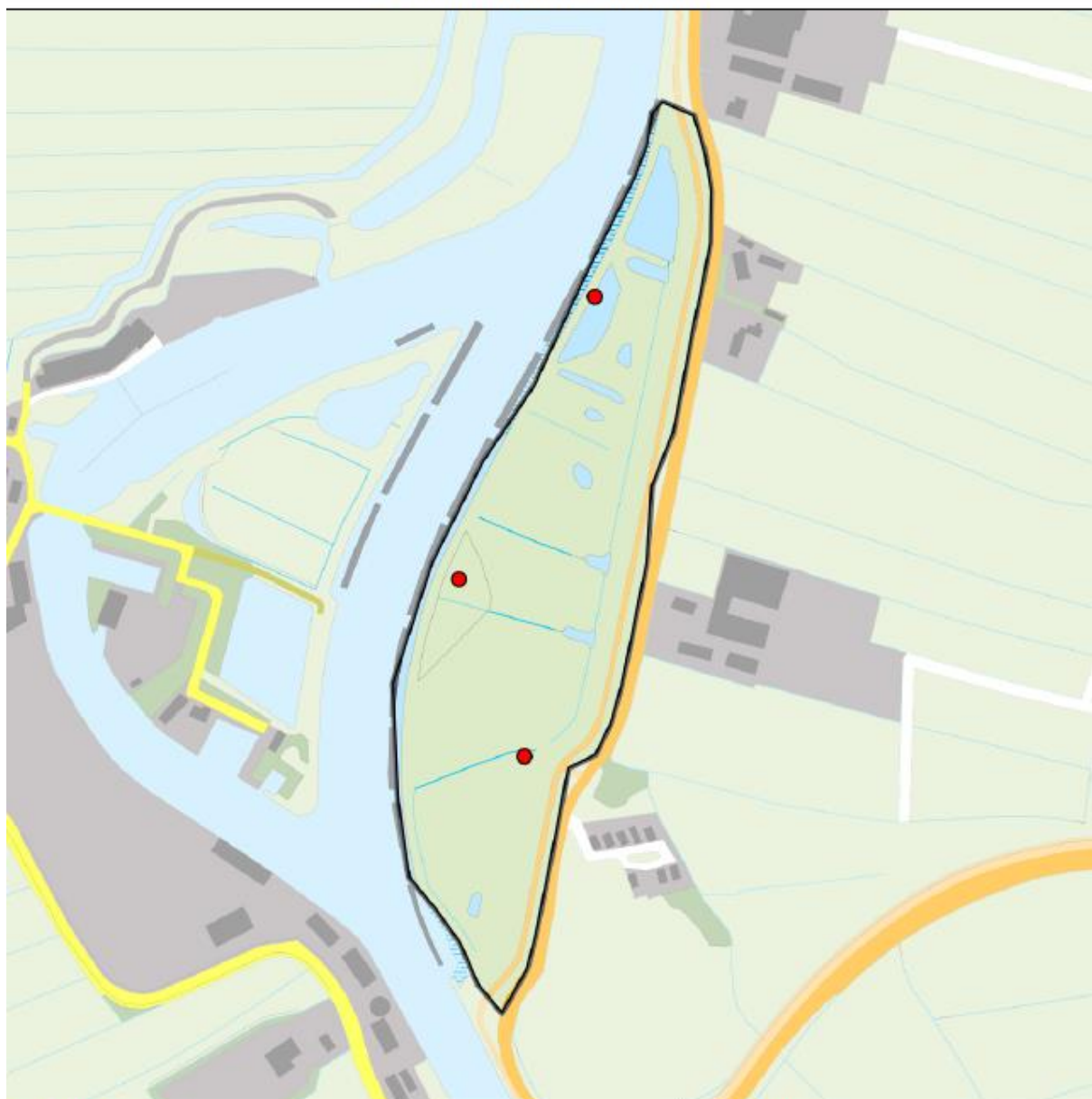
Periode:
2022

Telgebied:
4658 Bruggematen

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fucie-afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	datumgrens			
man	X	X	X					2	1	1-4 t/m 10-5	1000

Kleine Karekiet 3 territoria

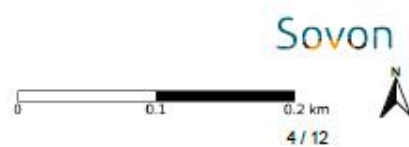

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

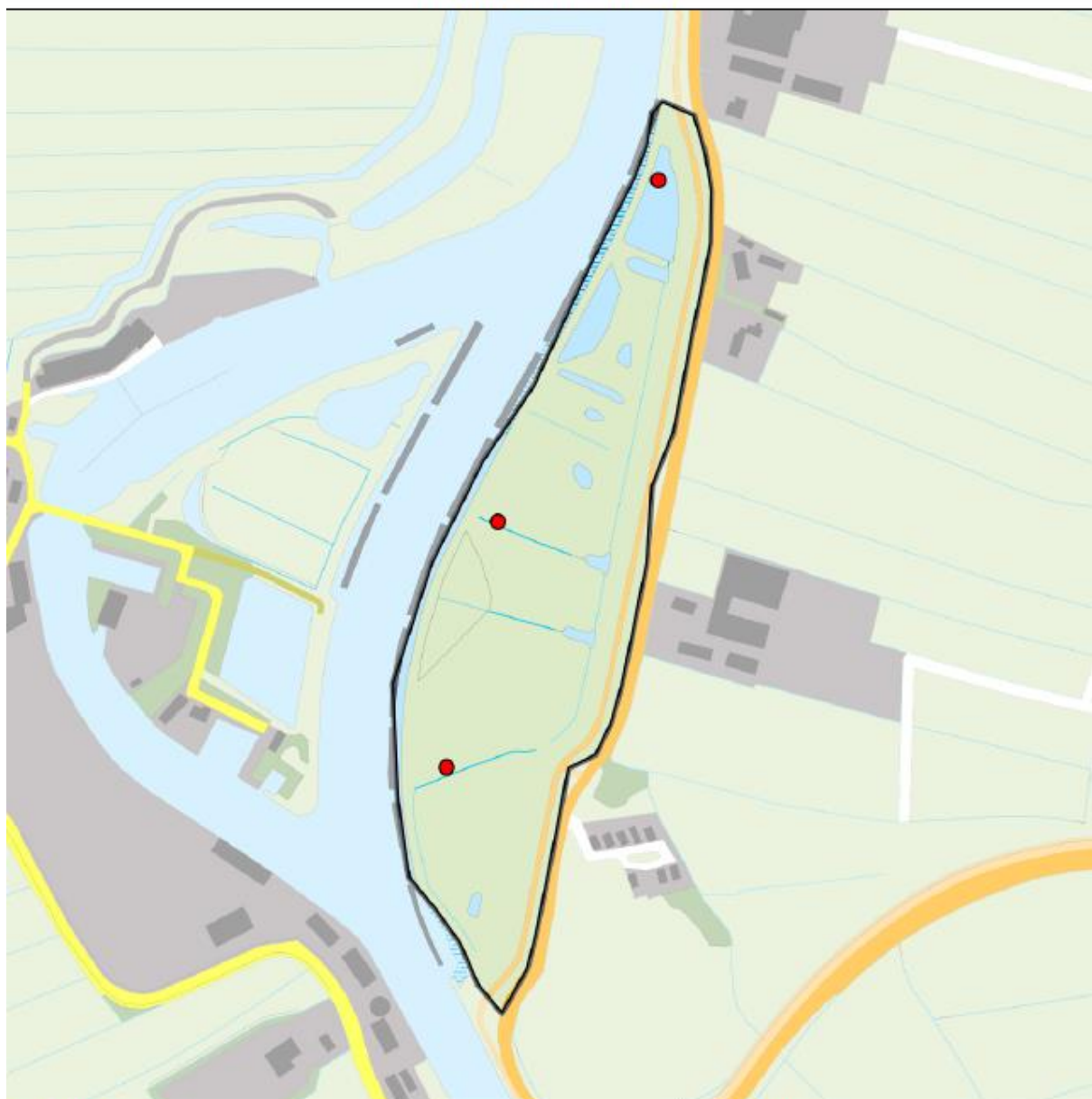
Periode:
2022

Telgebied:
4658 Bruggematen

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	setzoen		datumgrens	
..	..	X	X	JA	1-9	10-13	14+		1	5-5 t/m 10-7	100

Krakeend 3 territoria

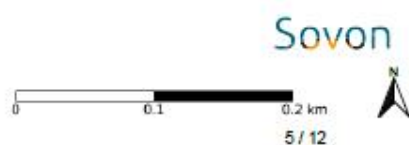

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

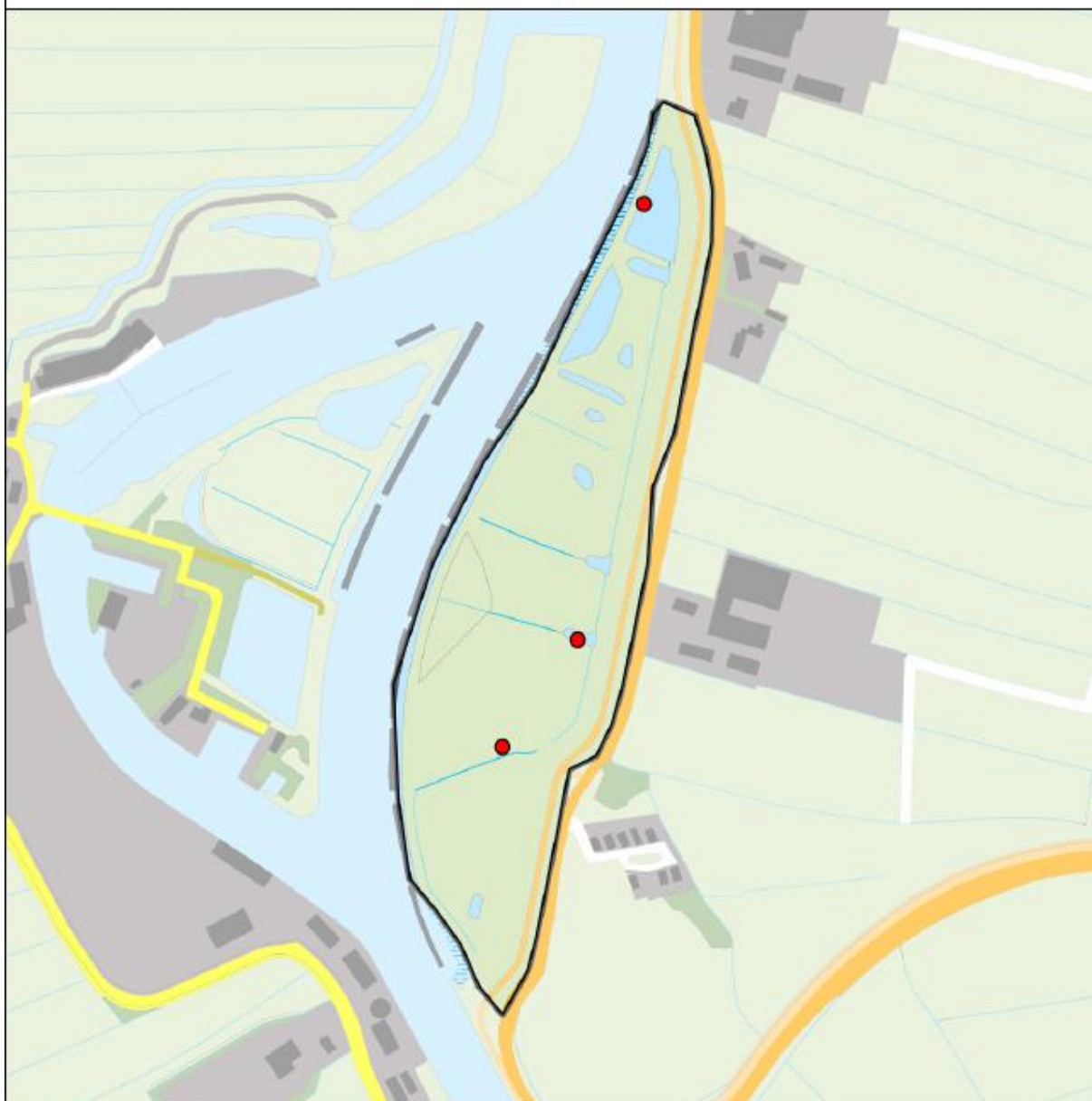
Periode:
2022

Telgebied:
4658 Bruggematen

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens		fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	datumg.		
-	-	X	X					2	1	20-4 t/m 15-6	1000
X	X	-	-					2	2	20-4 t/m 15-6	1000

Meerkoet 3 territoria

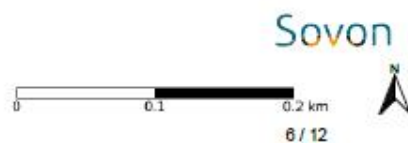
Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

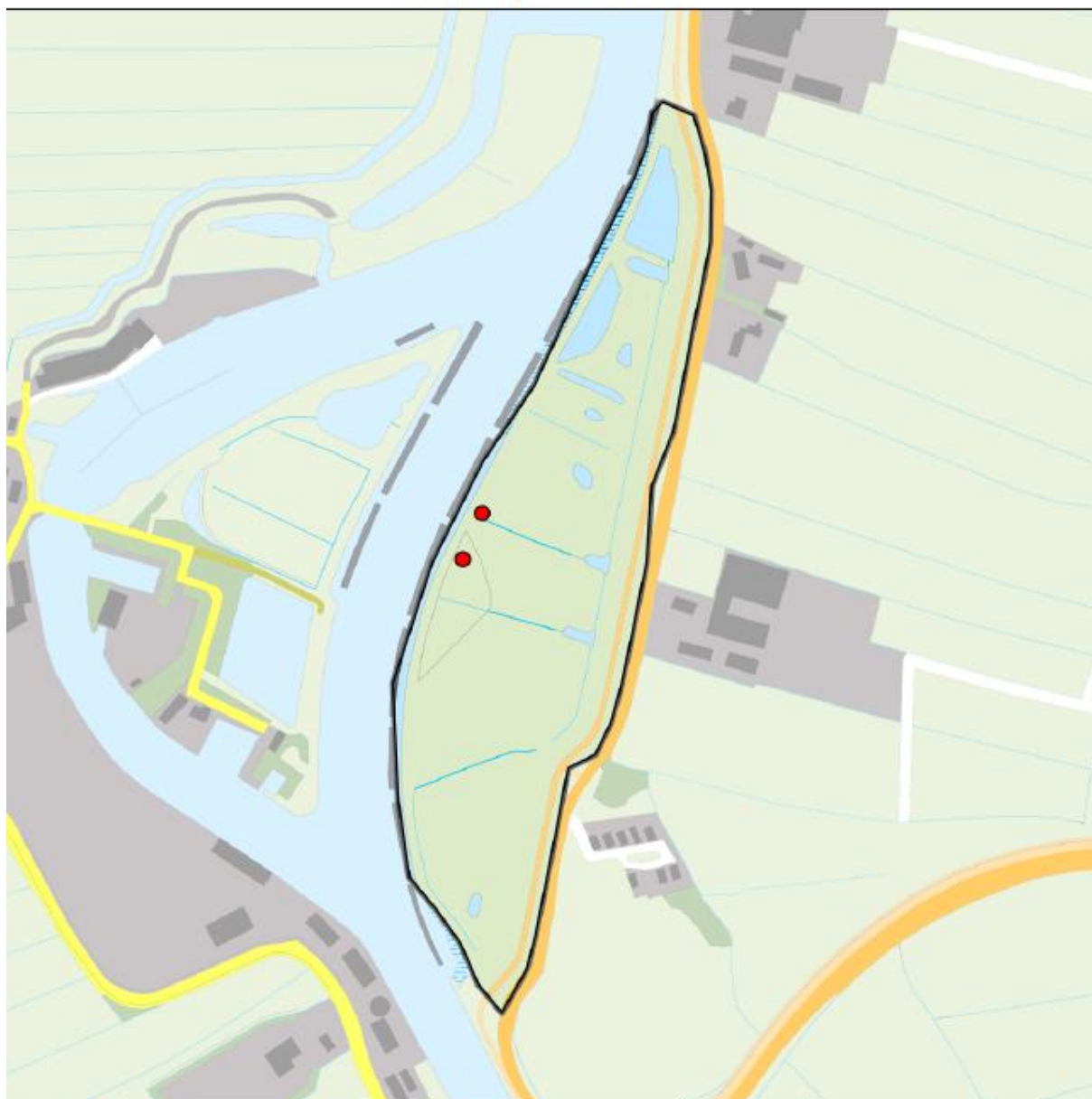
Periode:
2022

Telgebied:
4658 Bruggematen

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	setsoen datump.		datumgrens	
X	X	X	X					2	1	20-4 t/m 10-6	500

Rietzanger 2 territoria

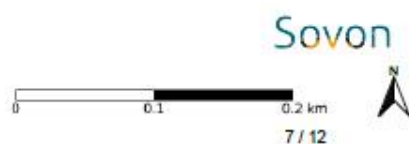

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

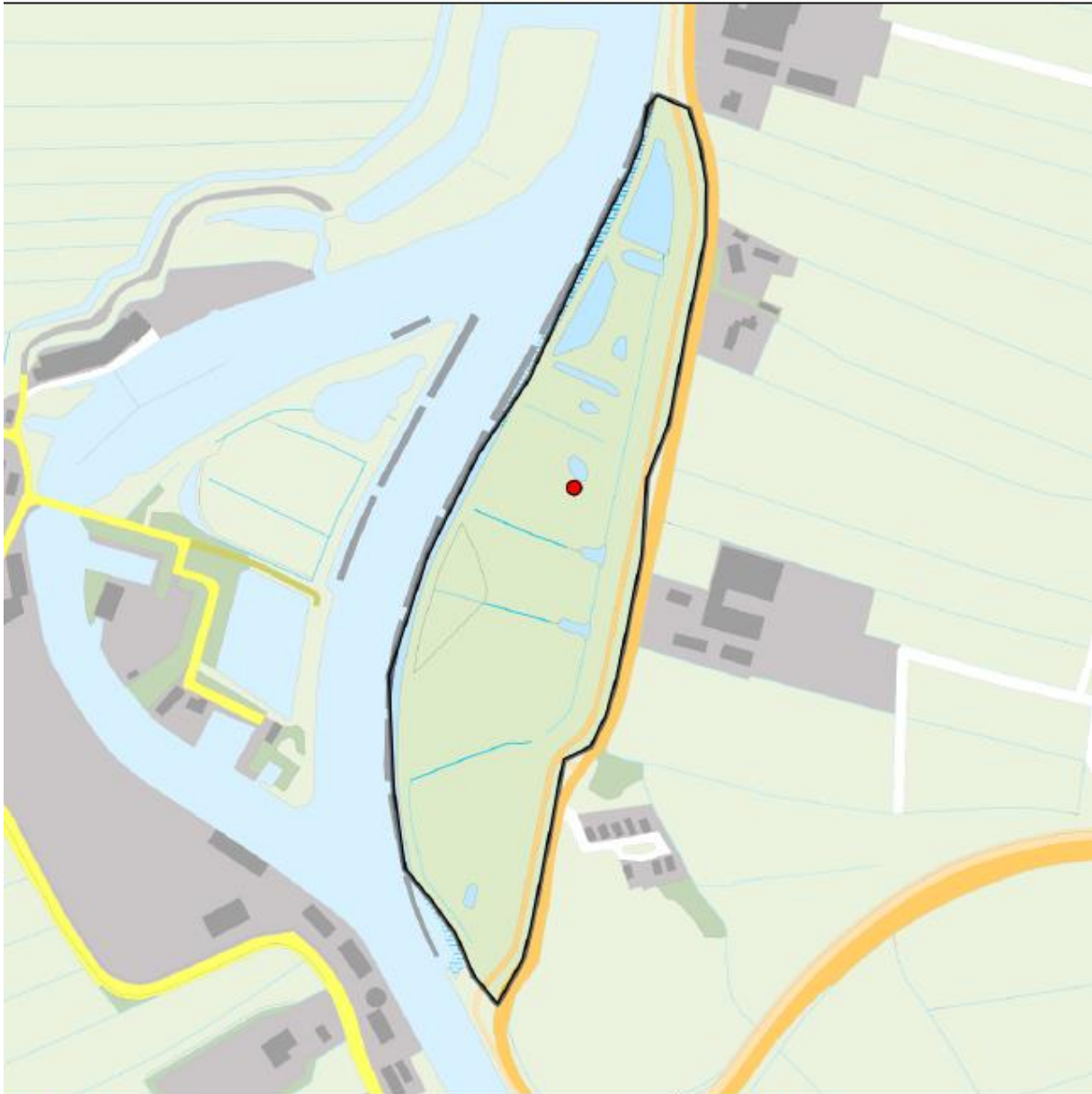
Periode:
2022

Telgebied:
4658 Bruggematen

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fucie-afstand	
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	setzoen datumg.		datumgrens
		X	X	JA	1-6	7-10	11+	1	20-4 t/m 10-7	200

Scholekster 1 territorium

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

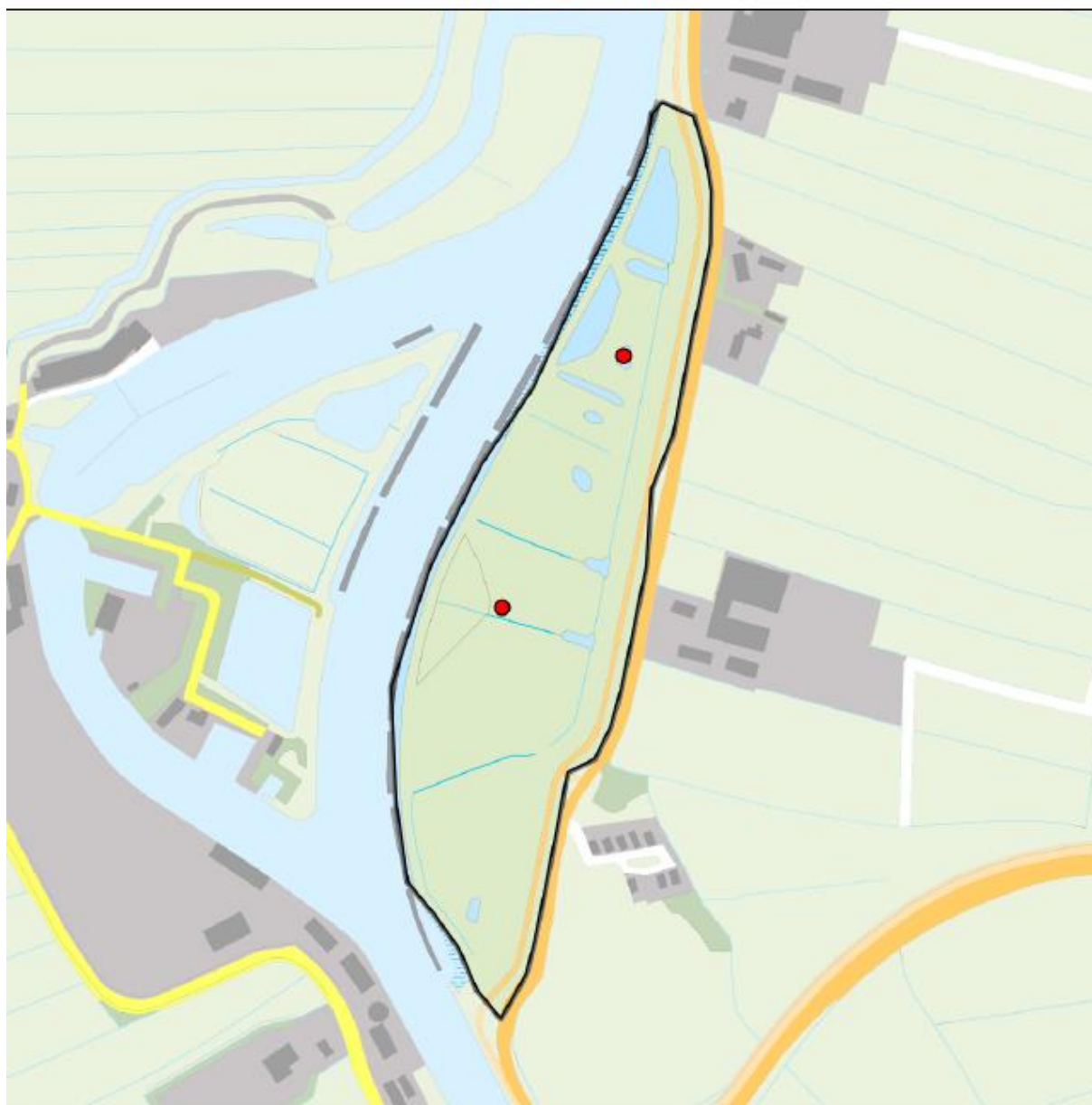
Periode:
2022

Telgebied:
4658 Bruggematen

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territorial	neef	migrant	1	2	3	seizoen		datumgrens	
	X	X	X					2	1	30-4 t/m 10-6	1000

Slobeend 2 territoria

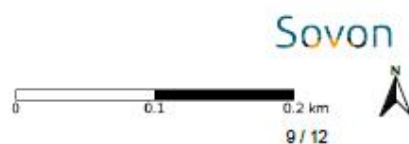

Legenda:
 Telgebied
 Geldig territorium

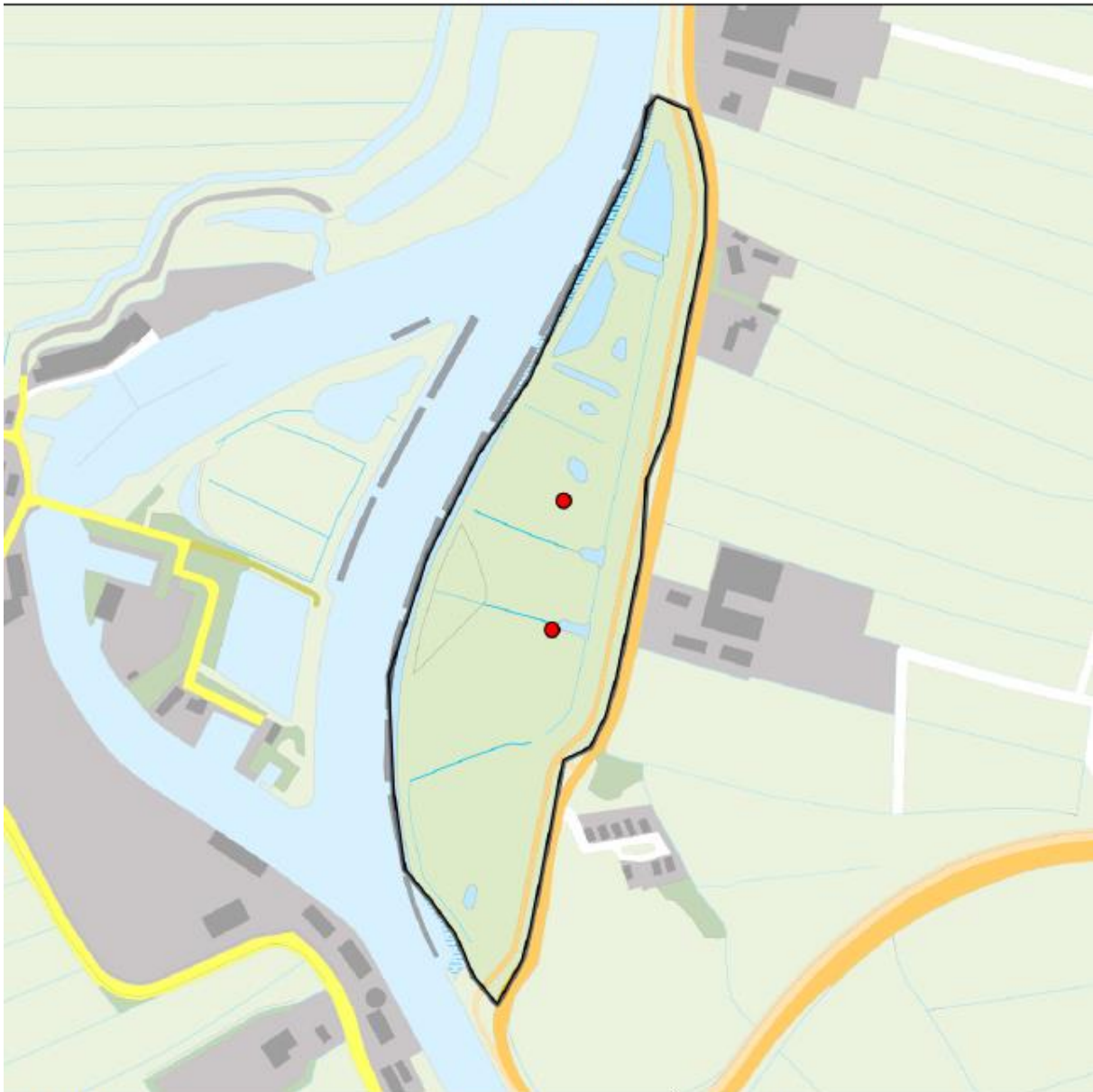
Periode:
2022

Telgebied:
4658 Bruggematen

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territoria	neel	migrant	1	2	3	setsoen		datumg.	
X	X	X	X					2	1	20-4 t/m 30-6	1000

Tureluur 2 territoria

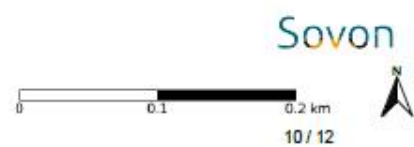

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

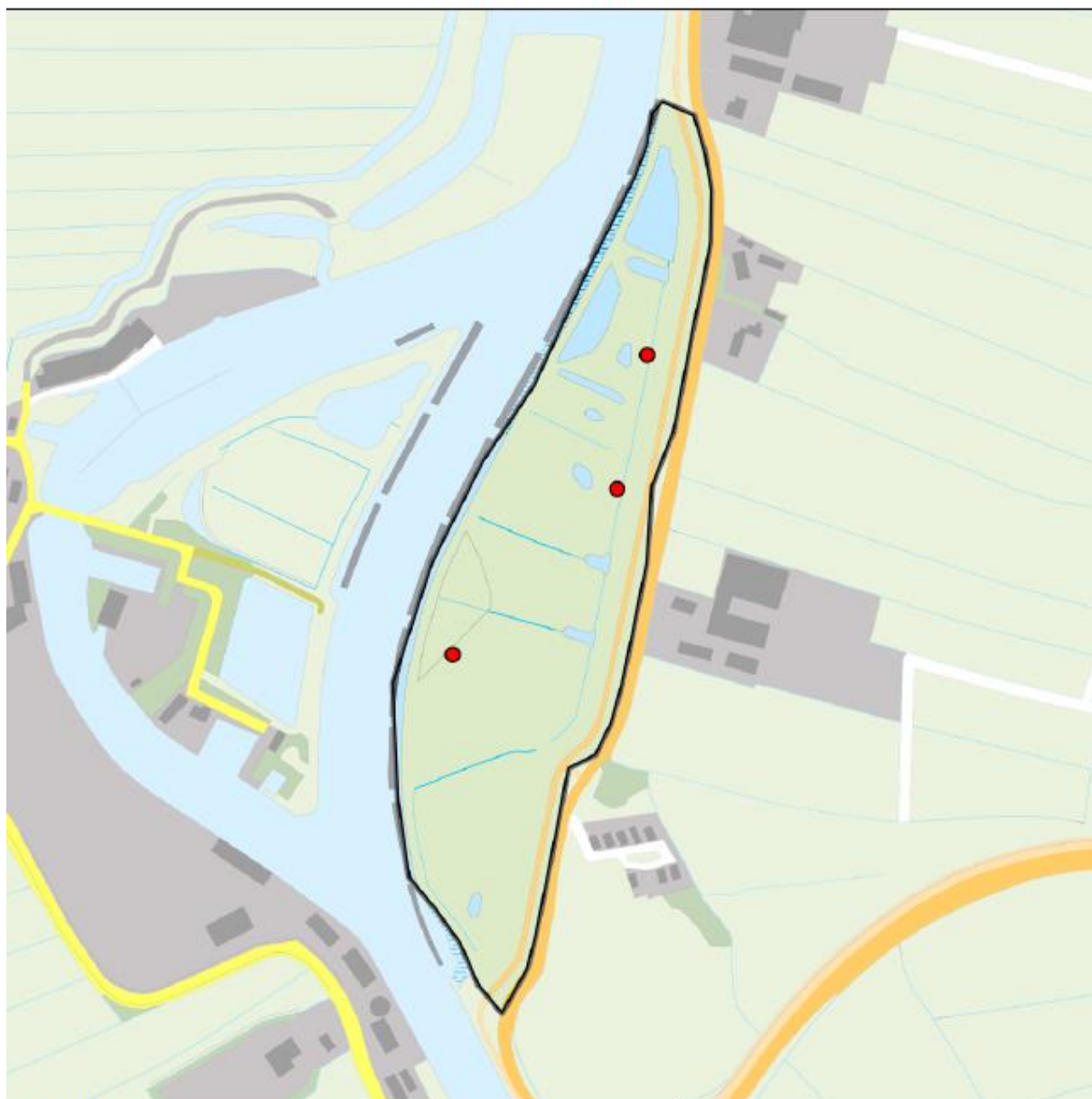
Periode:
2022

Telgebied:
4658 Bruggematen

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fucie-afstand	
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	setzoen	datumg.		
-	-	X	X					2	1	20-4 t/m 15-6	1000
X	X	-	-					2	1	15-5 t/m 15-6	1000

Waterhoen 3 territoria

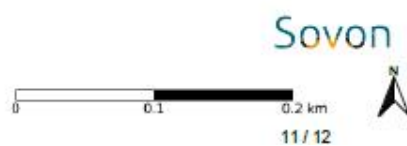

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

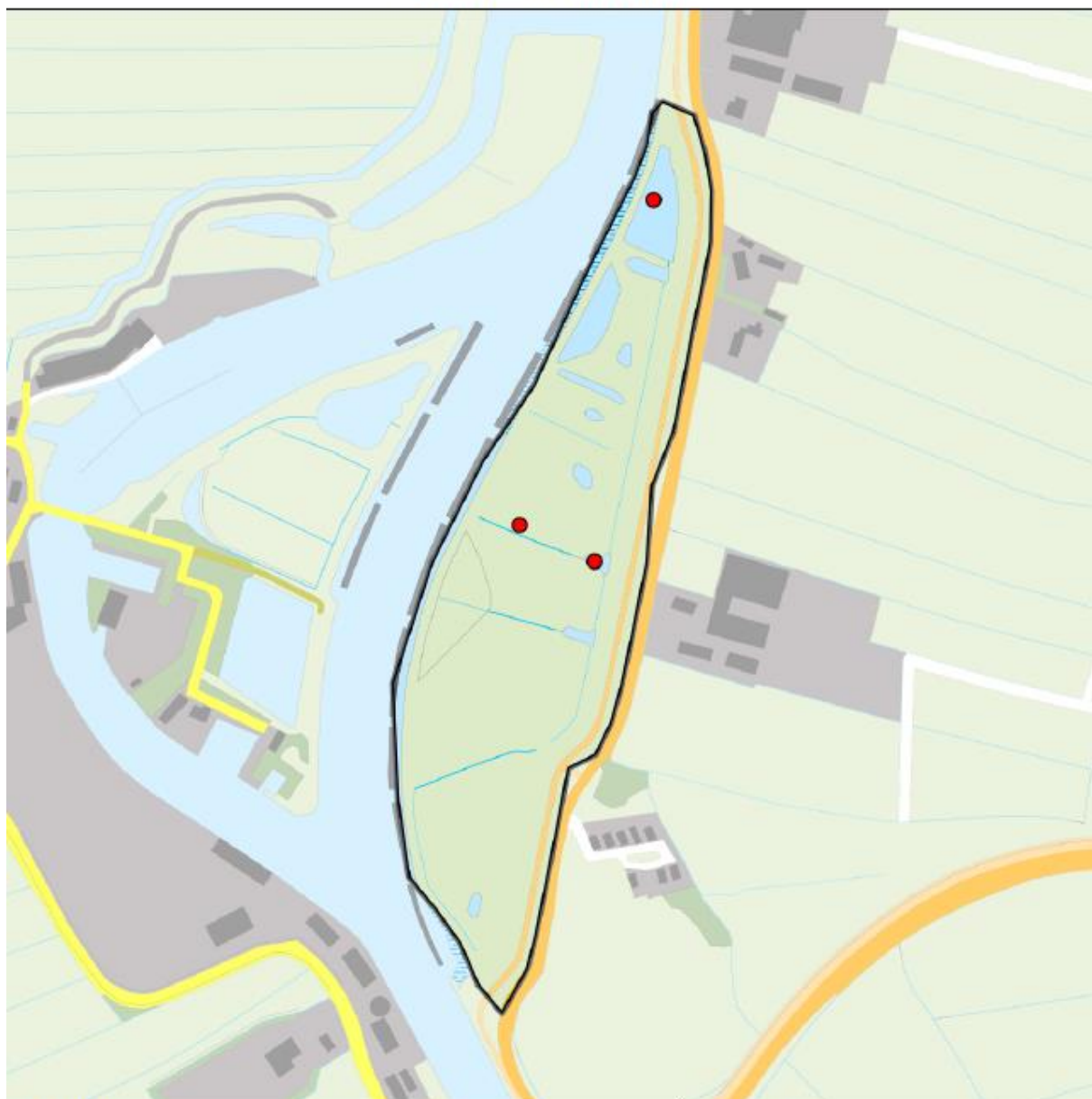
Periode:
2022

Telgebied:
4658 Bruggematen

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fucie-afstand	
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	setsoen datumg.		datumgrens
X	X	X	X					1	20-4 t/m 15-6	300

Wilde Eend 3 territoria

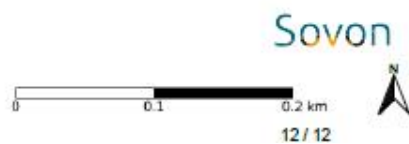

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

Periode:
2022

Telgebied:
4658 Bruggematen

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fucie-afstand	
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	setoos			datumg.
man	X	X	X					2	1	1-4 t/m 10-5	1000

Bruine Kiekendief 1 territorium

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

Periode:
2022

Telgebied:
4659 Wolkenberg

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	setsoen		datumg.	datumgrens
.	.	X	X					3	2	20-4 t/m 30-6	1000
.	X	.	.						2	20-4 t/m 30-6	1000

Fuut 1 territorium

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:
2022

Telgebied:
4659 Wolkenberg

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territoriaal	neest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.	datumgrens
	X	X	X					2	1	15-4 t/m 15-6	1000

0 0.1 0.2 km

Sovon

2 / 18

Grauwe Gans 6 territoria

- Legenda:**
 Telgebied
 Geldig territorium

Periode:
2022

Telgebied:
4659 Wolkenberg

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand	
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	datumgrens		
	X	X	X					1	1-3 t/m 15-4	1000

3 / 18

Kievit 4 territoria

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:
2022

Telgebied:
4659 Wolkenberg

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand	
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	setsoen			datumg.
man	X	X	X					2	1	1-4 t/m 10-5	1000

4 / 18

Kleine Karekiet 10 territoria

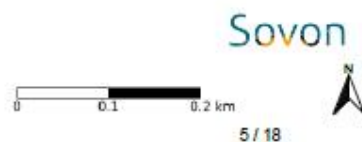
Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:
2022

Telgebied:
4659 Wolkenberg

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand	
adult	paar	territoriaal	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumgrens
		X	X	JA	1-9	10-13	14+	1	5-5 t/m 10-7	100

5 / 18

Knobbelzwaan 2 territoria

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:
2022

Telgebied:
4659 Wolkenberg

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territoriaal	nest	migrant	1	2	3	seizoen datumg.		datumgrens	
	X	X	X					2	1	20-4 t/m 20-7	2500

0 0.1 0.2 km

Sovon

6 / 18

Krakeend 5 territoria

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:
2022

Telgebied:
4659 Wolkenberg

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.	datumgrens
.	.	X	X					2	1	20-4 t/m 15-6	1000
X	X	.	.					2	2	20-4 t/m 15-6	1000

Kuifeend 1 territorium

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

Periode:
2022

Telgebied:
4659 Wolkenberg

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fucie-afstand	
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	setoos			datumg.
man	X	X	X					2	1	15-5 t/m 30-6	1000

8 / 18

Meerkoet 10 territoria

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

Periode:
2022

Telgebied:
4659 Wolkenberg

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	datumgrens	
X	X	X	X					20-4 t/m 10-6	500

Merel 1 territorium

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:
2022

Telgebied:
4659 Wolkenberg

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fucie- afstand	
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	datumgrens		
		X	X		1-15	16+		1	1-3 t/m 15-7	200

Sovon

10 / 18

Rietgors 6 territoria

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:
2022

Telgebied:
4659 Wolkenberg

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fucle-afstand	
adult	pear	territoria	neet	migrant	1	2	3	setzoen			datumg.
.	X	X	X		1-6	7-13	14+		1	15-4 t/m 30-6	200

Sovon

11 / 18

Rietzanger 2 territoria

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

Periode:
2022

Telgebied:
4659 Wolkenberg

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fucie-afstand	
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	datumgrens		
		X	X	JA	1-6	7-10	11+	1	20-4 t/m 10-7	200

12 / 18

Scholekster 1 territorium

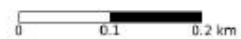
Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:
2022

Telgebied:
4659 Wolkenberg

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand	
adult	paar	territoriaal	nest	migrant	1	2	3	setsoen			datumg.
	x	x	x					2	1	30-4 t/m 10-6	1000

Sovon

13 / 18

Slobeend 1 territorium

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:
2022

Telgebied:
4659 Wolkenberg

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	datumgrens	
X	X	X	X					20-4 t/m 30-6	1000

Sovon

14 / 18

Tureluur 2 territoria

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:
2022

Telgebied:
4659 Wolkenberg

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	setsoen		datumgrens	
.	.	X	X					2	1	20-4 t/m 15-6	1000
X	X	.	.					2	1	15-5 t/m 15-6	1000

15 / 18

Waterhoen 4 territoria

Legenda:
 Telgebied
 Geldig territorium

Periode:
2022

Telgebied:
4659 Wolkenberg

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand	
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	datumgrens		
X	X	X	X					1	20-4 t/m 15-6	300

0 0.1 0.2 km

Sovon

16 / 18

Wilde Eend 4 territoria

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:
2022

Telgebied:
4659 Wolkenberg

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand	
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	setsoen			datumg.
man	X	X	X					2	1	1-4 t/m 10-5	1000

Witte Kwikstaart 2 territoria

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:
2022

Telgebied:
4659 Wolkenberg

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fucle-afstand	
adult	pear	territoria	neet	migrant	1	2	3	setzoen			datumg.
X	X	X	X					2	1	1-4 tm 10-7	300

0 0.1 0.2 km

Sovon

18 / 18